Nationaal Programma

ROTTERDAM ZUID

Uitvoeringsplan 2019-2022

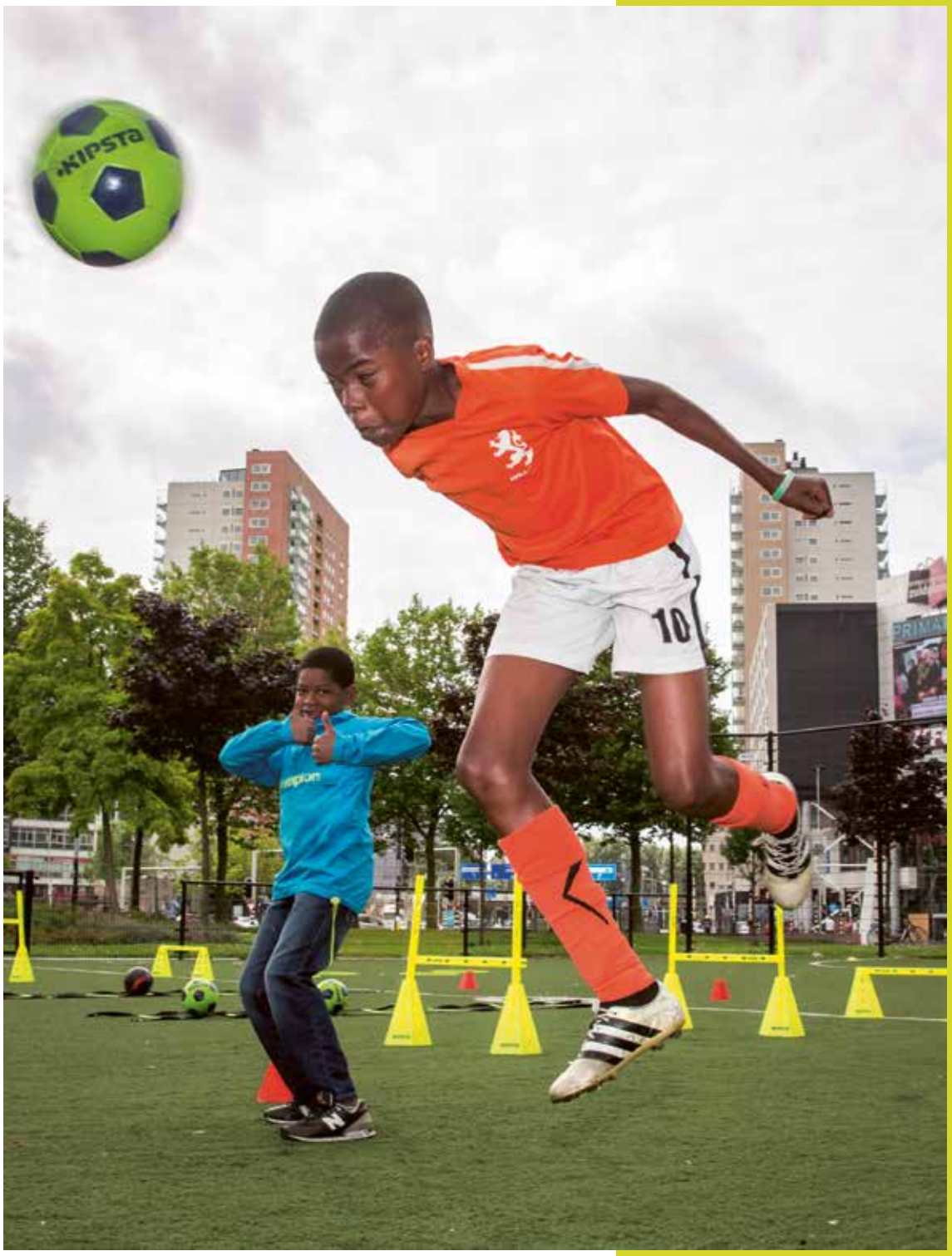

COLOFON

Dit uitvoeringsplan is opgesteld door het programmabureau NPRZ in opdracht van het bestuur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, bestaande uit:

Ahmed Aboutaleb, burgemeester Rotterdam, Voorzitter NPRZ;
Bert van Delden, plv. Directeur-Generaal Bestuur Ruimte en Wonen, Ministerie van BZK, namens het Rijk;
Carolien Gehrels, European Cities Director Arcadis, bestuurslid kunst en cultuur;
Gijsbert van Herk, voorzitter Humanitas, namens deRotterdamseZorg (dRZ);
Jan Kweekel, bestuurder Scheepvaart- en Transportcollege (STC), namens de onderwijspartners;
Richard Moti, wethouder Werk, Inkomen en NPRZ, namens de gemeente;
Arjan Schakenbos, bestuurder Vestia, namens de woningcorporaties;
Ruud Vat, namens de werkgevers van Deltalinqs;
Dick van Well, namens de werkgevers;
Vacant: vertegenwoordiger bewoners;
Vacant: vertegenwoordiger namens de Veiligpartners OM en Politie

Programmabureau
Nationaal Programma Rotterdam Zuid
Mijnsherenlaan 6, 3081CA Rotterdam
nprz@rotterdam.nl
tel.: 010-2672104
www.nprz.nl

Twitter: @NPRZ010
Instagram: nprz010
Facebook: Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Edwin Cornelisse
Karín Fraai
Sila Harkhoe
Astrid Kroos
Bianca Lubbers
Marco Pastors
Evronique Smits
Loes van der Wees

Datum publicatie 21 januari 2019
Interviews Werkers op Zuid: Elsbeth Grievink
Fotografie: TechniekBeeldbank, Ruud Sies, Paul Martens, EMI, Levien Willemse, Jan van der Ploeg, Stadsontwikkeling Rotterdam, Roel Dijkstra Fotografie en Richemar Koffy
Grafisch ontwerp: Trichis

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord 5

Bewoners, onnodige achterstanden 7
- Zuid 7
- Wanneer gaat het goed met Zuid? 9
- Integrale bewonergerichte aanpak school werk en wonen 9
- Communicatie met bewoners 10

Thuisbasis op Orde en Vrije Tijd 14
- Thuisbasis op orde 14
- Cultuur 24
- Sport 26

Pijler School 30
- Children's Zone 30
- Kiezen voor vakmanschap 37
- Monitor Pijler School 40

Pijler Werk 44
- AanDeBak-garanties 44
- Werkzoekenden met een uitkering 46
- Economische Structuurversterking Zuid 51

Pijler Wonen 56
- Opgave 56
- Terugblik periode 2012 - 2018 57
- Focus tot 2022 58
- Woningvoorraad 62
- Woonomgeving 65
- Eventuele aanpassing wet- en regelgeving 67

Ondermijning & Veiligheid 70

Organisatie en Financiën 71
- Wijkgestuurd werken 71
- Monitoring en verdere kennisontwikkeling 72
- NPRZ-governance 73
- Middelen en financiën NPRZ 74

Bijlage 1 78
- De wijkprofielen Charlois, Feijenoord en IJsselmonde 78

Bijlage 2 81
- Sleutelbouw- en sleutelbeheerprojecten pijler wonen 81

VOORWOORD

SUCCES BINNEN BEREIK

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid bestaat zeven jaar. We staan aan het begin van een betekenisvolle periode. De verbetering is een paar jaar geleden zichtbaar geworden. Kinderen van Zuid doen het beter op school, er zijn op Zuid meer mensen uit de bijstand aan het werk gegaan dan in de rest van Rotterdam en de andere grote steden. Daarnaast is er onmiskenbaar meer belangstelling voor wonen op Zuid.

Het zijn allemaal nog broze resultaten, maar de opgaande lijn is er. Het betreft echter een gemiddelde. In een aantal wijken is de opgaande lijn weliswaar ook te bespeuren maar veel minder sterk dan in de andere wijken op Zuid en in de rest van Rotterdam. In de Tarwewijk daalde het wijkprofiel zelfs. Voor veel mensen op Zuid zelf is het nog steeds de vraag of zij ooit uit de problemen komen. Teveel mensen merken nog weinig van de economische opleving en de groeiende populariteit van Rotterdam. Er is dus nog veel te doen.

Het algemene beeld is echter dat de opgaande lijn voor Zuid geen eenmalige opleving is. De gezamenlijke inzet van de partners van het NPRZ begint zijn vruchten af te werpen. Dit is ook veel andere partijen in Rotterdam en daarbuiten niet ontgaan. Beleggers en investeerders waren voorheen bijna niet te verleiden naar Zuid te komen. Makelaars die actief zijn op Zuid signaleren nu een toename van beleggers die bezit verwerven in Charlois, Feijenoord en IJsselmonde. Daarnaast komen ook meer en meer woningzoekenden naar Zuid – vaak vanwege de krapte op de woningmarkt en de hoge prijzen in de rest van de Randstad. Dit geldt ook voor kleine bedrijfjes en mensen die werken in de voorhoede van de nieuwe economie. Op Zuid vinden zij betaalbare woon- en werkruimte.

Het nieuwe kabinet en het nieuwe college van de gemeente Rotterdam hebben eind 2018 afgesproken om de komende vier jaar € 260 miljoen extra in Zuid te investeren: de zogenoemde Regiodeal. Daardoor volgen kinderen in de focuswijken straks tien uur extra les en activiteiten per week, gaan meer mensen aan het werk en kunnen ook veel extra woningen worden gerenoveerd, samengevoegd of vervangen door nieuwbouw.

Voor veel mensen zijn al die perspectieven echter nog een ver-van-mijn-bed-show. Gezondheids- en psychische kwesties, zorgen over ontsporende pubers, schulden, gebrek aan taalvaardigheid en zelfvertrouwen bepalen hun leven. Bovendien is er nog steeds de ondermijnende criminele industrie die parasiteert op mensen en straten. Op al deze domeinen hebben we in dit uitvoeringsplan nieuwe afspraken gemaakt.

Het echte succes zal er pas zijn als meer bewoners hun achterstanden inlopen. Als succesvol zijn op school, en werk in plaats van een uitkering het nieuwe perspectief worden. Het mag klinken als een enorme opgave, maar het is wel het doel dat de partners van het NPRZ zich gezamenlijk hebben gesteld: om het leven beter te maken voor de huidige bewoners van Zuid.

Met de extra middelen uit de Regiodeal en de nu al forse inzet van alle partners kan dat. Hoe die energie en het geld worden ingezet, vindt u in dit uitvoeringsplan. Welke resultaten we daarvan verwachten ook. Al deze plannen en inzet zijn nodig en mooi. Het echte werk vindt echter plaats in de huizen, op de scholen, op straat, bij de werkgevers. Daar zijn onderwijzers, hulpverleners, politieagenten, corporatiemedewerkers en alle andere medewerkers van al onze partners dagelijks bezig om onze inwoners op Zuid een leven te geven zoals het bedoeld is in Nederland. Dat nieuwe perspectief ligt nu binnen ons bereik en daar mogen we allemaal trots op zijn.

Burgemeester Ahmed Aboutaleb
Voorzitter Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Marco Pastors
Directeur Nationaal Programma Rotterdam Zuid

BEWONERS: ONNODIGE ACHTERSTANDEN

ZUID[1]

"Het ontstaan van Rotterdam Zuid (Charlois, Feijenoord en IJsselmonde) is verbonden met de ontwikkeling van de Rotterdamse haven eind 19e eeuw. De ontwikkeling van economische bedrijvigheid die daarmee gepaard ging, had een grote aanzuigende werking op arbeidskrachten. In korte tijd werden in rap tempo woonwijken met goedkope woningen gebouwd om de havenarbeiders te huisvesten.

Na de Tweede Wereldoorlog werd als eerste de haven hersteld. Er was dringend behoefte aan woningen. Deze werden gebouwd in de nieuwe - op zichzelf staande – tuinsteden Pendrecht, Lombardijen, Zuidwijk en IJsselmonde. De portieketage-woningen waren in die tijd een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de bestaande huisvesting in het centrum van Rotterdam. In de jaren '60 en '70 kwamen goedkope arbeidskrachten uit zuidelijke landen (gastarbeiders) in groten getale naar de haven om het werk te doen dat de autochtone bevolking niet meer wilde. Deze werknemers vestigden zich massaal op Zuid.

Parallel aan deze ontwikkeling werden twee andere ontwikkelingen zichtbaar. In de jaren '80 verschoven de havenactiviteiten steeds verder westwaarts, waardoor de werkgelegenheid in de havens voor Zuid afnam. De haven is al lang niet meer de belangrijkste werkgever voor Zuid. De overheid wees daarnaast in die periode verschillende gemeenten rond Rotterdam aan als groeikernen, met aantrekkelijke huisvesting. Dit was voor velen een ideaal alternatief voor het wonen in de tuinsteden. De komst van de VINEX-wijken ten zuiden van Rotterdam versterkte het proces van selectieve migratie. Die is nog steeds gaande. Bewoners van Zuid die het beter krijgen, vertrekken nog steeds naar aantrekkelijker woonmilieus rond Rotterdam. Cijfers in het rapport 'Komen en gaan 2016, Een onderzoek naar selectieve verhuizingen in Rotterdam' laten zien dat 68% van de vestigers in de deelgemeenten Feijenoord, Charlois en IJsselmonde een laag inkomen heeft en 32% een midden of hoog inkomen. Van iedereen die uit deze deelgemeenten vertrekt, heeft 55% een laag inkomen en 45% een midden of hoog inkomen.

De goedkope woningvoorraad heeft een aanzuigende werking op kansarmen en mensen met een laag inkomen. De laatste jaren vindt een groot aantal mensen uit Midden- en Oost-Europa (MOE-landers) de weg naar de particuliere (matrassen)verhuur in een aantal wijken op Zuid. Het bovenstaande heeft tot gevolg dat de gewenste sociale stijging van bewoners van Zuid niet vanzelf van de grond komt".

[1] Tekst eindadvies Deetman/Mans 'Kwaliteitssprong Zuid: ontwikkeling vanuit kracht', februari 2011. Aangevuld met recente cijfers

FIGUUR 1: INDICATOREN SCHOOL, WERK EN WONEN VOOR DE VIER GROTE STEDEN VAN NEDERLAND EN VOOR NPRZ EN DE 7 FOCUSWIJKEN

	Nederland	Totaal G4	Amsterdam	Rotterdam[1]	Den Haag	Utrecht	Rotterdam[2]	Zuid	7 Focuswijken
Stand bevolking 1 januari (2018)	17.181.084	2.372.803	854.047	638.712	532.561	347.783	638.712	202.278	79.427
Inwoners tot 27 jaar in % van de totale bevolking (2018)	31%	33%	32%	33%	33%	38%	33%	34%	38%
% één-ouderhuishoudens met tenminste 1 thuiswonend kind, jonger dan 18 jaar op alle huishoudens met tenminste 1 thuiswonend kind, jonger dan 18 jaar (2018)	19%	28%	30%	32%	26%	17%	32%	39%	39%
Gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen, gestandaardiseerd (2015)	€27.800	€27.000	€28.100	€24.700	€27.100	€28.700	€24.700	€21.600	€19.500
% huishoudens met een PW-AO- of WW-uitkering (2015)	9%	14%	14%	16%	14%	10%	16%	20%	24%
% huishoudens met een PW of WW-uitkering (2015)	6%	10%	10%	12%	10%	6%	12%	16%	18%
% huishoudens met een AO-uitkering (2015)	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	5%
% huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum (2015)	11%	18%	19%	20%	17%	13%	20%	24%	28%
Kinderen tot 18 jaar in een huishouden met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum in % van alle kinderen tot 18 jaar in een huishouden (2015)	9%	17%	18%	21%	15%	10%	21%	27%	29%
Werkzoekende zonder baan als % van van de potentiële beroepsbevolking 15-74 jaar (2017)	7%	10%	6%	17%	9%	8%	17%	21%	24%
% middelbaar of hoogopgeleid, als percentage van de bevolking 15-74 jaar (okt 2017)[3]	70%	72%	76%	66%	67%	79%	65%	58%	55%
% leerlingen in 3 en 4 havo/vwo (2017-2018)[3]	46%	46%	52%	37%	48%	50%	39%	29%	25%
% leerlingen in het praktijkonderwijs (2017-2018)[3]	3%	4%	4%	5%	5%	3%	5%	7%	8%
% nieuwe voortijdige schoolverlaters (schooljaar 2016-2017)[4]	1,7%	2,8%	2,9%	3%	2,8%	2%	3%	3,3%	3,5%
% jongeren met startkwalificatie, 18 t/m 22 jaar (1 oktober 2017)[3]	69,8%	72,9%	73,9%	69,4%	67,6%	82,6%	69,4%	58,7%	59,7%
% kinderen op de basisschool met laagopgeleide ouders (schooljaar 2017-2018)	8%	15%	13%	17%	13%	10%	17%	22%	26%
Score Centrale eindtoets groep 8 (schooljaar 2016-2017) naar woongebied	535,5	534,4	534,2	534,1	534	535,5	534,1	532,5	531,1
Score IEP groep 8 (schooljaar 2016-2017) naar woongebied	78,5	76,3	79,4	74,4	75,4	79	74,4	74	73,1
% kwetsbare meergezinswoningen t.o.v. de woningvoorraad (2018)	x	x	x	x	x	x	24	35	50
Gemiddelde WOZ-waarde van woningen (2018)[3]	€230.000	€254.210	€340.000	€166.000	€212.000	€262.000	€168.053	€124.769	€99.375

[1] Landelijke bron

[2] Lokale bron, indien van toepassing

[3] Voorlopig cijfer

[4] Landelijke bron voor NL en de G4

Zuiderpark

WANNEER GAAT HET GOED MET ZUID?

Het zal beter gaan met Zuid en haar bewoners als de thuisbasis van de bewoners op orde is en School, Werk en Wonen voor elke bewoner goed geregeld zijn. Dit is dan ook wat het NPRZ aan de bewoners van Zuid vraagt en te bieden heeft. Dit derde uitvoeringsplan geeft voor de periode 2019-2022 invulling aan de wijze waarop we dit doen.

De indicatoren in figuur 1 geven een algemeen beeld van de huidige stand van de bewoners van Zuid op het gebied van school, werk en wonen. Het NPRZ heeft tot doel om in 20 jaar tijd te komen op het niveau van de gemiddelde grote stad in Nederland (G4). Dat is dan ook onze referentie bij alles wat we doen. De tussendoelstelling is na 10 jaar NPRZ (eind 2021) een kwart van het verschil te hebben ingelopen.

INTEGRALE BEWONER GERICHTE AANPAK: SCHOOL WERK EN WONEN

Bij de uitvoering van het Nationaal Programma staan de bewoners van Rotterdam Zuid centraal. Het NPRZ is bij uitstek een sociaal programma. De inzet van alle professionele partners is gericht op het samen met de bewoners op orde krijgen van de drie hoofdpijlers School, Werk en Wonen waardoor bewoners een sterkere positie krijgen in de maatschappij. Een afgeronde en slim gekozen opleiding leidt tot een betere positie op de arbeidsmarkt en daarmee een stabieler en hoger inkomen. Hiermee kan men niet alleen beter in de maandelijkse woonlasten voorzien, maar ook een ruimere woning betalen. Geen zorgen hebben over woonlasten, en meer ruimte in huis voor alle gezinsleden geeft bewoners van Rotterdam Zuid meer rust in het leven van alledag. Kinderen presteren daardoor weer beter op school.

De omstandigheden om de komende vier jaar grote stappen vooruit te zetten, zijn gunstig. Er is volop werk, het onderwijs is toegankelijk en er is hulpverlening voor alle vraagstukken die het goed functioneren van huishoudens belemmeren. Het komt er nu op aan de mensen van Zuid in een uitkering daadwerkelijk aan het werk te krijgen. Er worden door het Rijk en de gemeente tientallen miljoenen extra geïnvesteerd in het onderwijs op Zuid. Kinderen krijgen een onderwijsaanbod dat ongekend is op de Nederlandse

Metrostation Maashaven

schaal. Tot slot verandert het fysieke aanzicht van Zuid. Een nieuwe Kuip en de hele gebiedsontwikkeling er omheen betekent een geweldig impuls voor het gebied. Datzelfde geldt voor Hart van Zuid en de uitdijende Kop van Zuid. Daarnaast is er veel geld beschikbaar voor de grootschalige transformatie van de bestaande particuliere woningvoorraad. Dat maakt Zuid aantrekkelijker voor de inwoners die een stap vooruit zetten en voor nieuwe vestigers.

Thuisbasis op Orde en Vrije Tijd
Door bewoners centraal te stellen kiezen we ook expliciet voor het mogelijk maken van "de goede weg" van School, Werk en Wonen voor alle bewoners van Zuid. Zowel de ervaringen in de uitvoeringspraktijk van de partners van het NPRZ als wetenschappelijk onderzoek geven aan dat het daarvoor cruciaal is dat de thuisbasis op orde is. Denk bijvoorbeeld aan de verstrekkende gevolgen van stress door schulden op het dagelijks functioneren van ouders en hun kinderen. Het op orde hebben van de thuisbasis is geen vanzelfsprekendheid, zeker niet in een gebied als Rotterdam Zuid. In het hoofstuk Thuisbasis op Orde en Vrije Tijd wordt de inzet van zorg en hulpverlening in het licht van school, werk en wonen uitgewerkt.

Naast school, werk en wonen hebben mensen ook vrije tijd. Twee belangrijke manieren om vrije tijd in te vullen zijn sport en cultuur. Behalve dat sport en cultuur het leven veraangenamen, zijn deze vormen van vrijetijdsinvulling ook ondersteunend aan het behalen van de doelen op school, werk en wonen. Voor hogere schoolresultaten moeten kinderen zich ook ontwikkelen op het sociaal emotionele vlak. Met name sport en cultuur zijn daarin belangrijk. De aanwezigheid van kwalitatief hoogwaardig sport- en cultuuraanbod verhoogt bovendien de aantrekkelijkheid van de woonomgeving.

Ondermijning & Veiligheid
De keuzes die mensen maken ten aanzien van meedoen in de maatschappij – school, werk en wonen – en investeren in een goed toekomstperspectief,

FIGUUR 2: BEWONER GERICHTE AANPAK

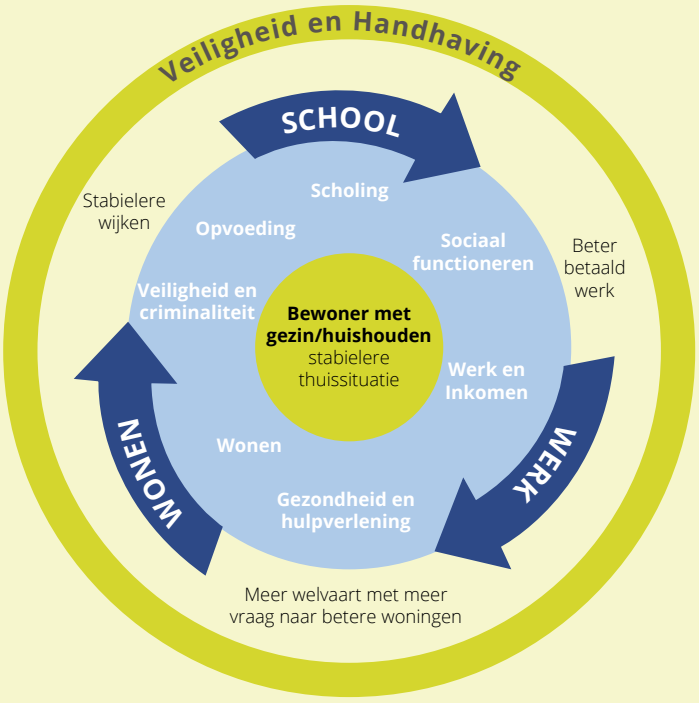

Koningin Máxima op bezoek bij het NPRZ op het Albeda Zorgcollege

worden negatief beïnvloed door ondermijnende structuren in onze wijken. Actieve inzet vanuit deze invalshoek is nodig om de bewonergerichte aanpak van het NPRZ aan te vullen: het afsluiten van de slechte weg. In het hoofstuk Ondemijning & Veiligheid worden de afspraken verder uitgewerkt.

COMMUNICATIE MET BEWONERS

Uitgangspunt van de communicatie van het NPRZ is dat de partners van het NPRZ leidend zijn in het contact en de communicatie met bewoners. De partners van NPRZ hebben in de meeste gevallen het eerste en het meeste contact met bewoners. Kinderen en jongeren gaan dagelijks naar school, inwoners met een uitkering zijn bekend bij uitkeringsinstanties. De programmaorganisatie NPRZ ondersteunt de partners, maar zal in die gevallen waarbij dat nodig is het voortouw nemen. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan de AanDeBak-garanties of het evenement Gaan voor een Baan. Het NPRZ heeft een website die vooral bestemd is voor de professionals die voor het gebied werkzaam zijn. Ook dient de website als informatiebank voor bewoners die meer willen weten over onderwerpen die via de sociale media van het NPRZ en die van partners worden genoemd. Het NPRZ werkt samen met de social media platforms van Like je Wijk om uitgebreidere informatienetwerken te krijgen in de wijken op Zuid. Ook is er een samenwerking met Rotterdam Partners op het gebied van woonpromotie van Zuid.

In 2019 en 2020 maakt NPRZ voor de verdere activiteiten richting bewoners gebruik van de bestaande kanalen van partners richting bewoners, waaronder de bijeenkomsten van de gemeente Rotterdam in de wijken van Zuid. Het verhaal van NPRZ zal in deze bijeenkomsten op een prominente manier naar voren komen. Hierdoor weten steeds meer inwoners dat school en werk de nieuwe norm op Zuid is, dat er hulpverlening beschikbaar is voor iedereen die de goede weg nog niet gevonden heeft, dat de slechte wegen meer en meer worden afgesloten en dat alle professionals in het gebied samenwerken om inwoners en wijken vooruit te krijgen, op zijn minst tot het niveau van de andere grote steden, maar liever nog beter.

‘IK WIL MET ÉÉN POOT IN DE BLUBBER STAAN.’

Maarten Tanis *is wijkteamleider namens de gemeente Rotterdam in Oud-Charlois en de Wielewaal. Zijn manier om multiproblem situaties op te lossen? ‘Goed samenwerken en buiten de lijntjes kleuren.’*

Huiselijk geweld. Opvoedproblemen. Schulden. Huisvestingsproblematiek. Maarten Tanis schrok ervan; hij ontdekte wat er allemaal achter de gevels van Oud-Charlois en de Wielewaal speelde, toen hij er zes jaar geleden werd aangesteld als wijkteamleider. En dat terwijl hij vanuit zijn achtergrond in de jeugd- en verslavingszorg wel wat gewend was.
'Dat er voor een relatief klein gebied van 14.000 Rotterdammers een wijkteam van 30 professionals rondloopt, zegt wat over de omvang van de problematiek.'

Complexe problematiek

Het wijkteam bestaat uit dertig professionals met expertise op verschillende gebieden. Maatschappelijk werkers, schuldenspecialisten, jeugdcoaches, specialisten in de verslavingszorg, huiselijk geweldspecialisten. 'Samen vormen ze een batterij aan kennis en kunde, die we naar gelang de situatie kunnen inzetten,' vertelt Tanis.

Het wijkteam komt in actie bij mogelijke multiproblem situaties. Bijvoorbeeld als Children's Zone-scholen, de huisarts, de politie, het welzijnswerk of de ouders zelf, een signaal geven. De hulp die mensen krijgen aangeboden is op vrijwillige basis. Tanis geeft een voorbeeld. 'Een vechtscheidingsituatie, kinderen die moeilijk gedrag vertonen, geldproblemen: als dat allemaal speelt in één gezin, is er hulpverlening nodig. Twee professionals uit ons team gaan dan op huisbezoek om op te nemen wat er moet gebeuren.' Tanis ziet elke nieuwe casus binnenkomen en waar nodig is hij betrokken: 'Ik wil met één poot in de blubber staan.'

Een wijkgerichte aanpak

Per jaar komt het team van Tanis op zo'n 500, 600 adressen. De bewoners, die in de problemen zitten, hoeven niet meer zelf naar allerlei loketten. In plaats daarvan komt de expertise naar hen toe. 'Dat maakt het voor hen overzichtelijk. Net als de wijk is ons team heel divers, hierdoor kunnen we ook taalbarrières makkelijk slechten. De lijntjes met organisaties en instanties zijn heel kort. We zijn vrijwel dagelijks aanwezig op één van de vier basisscholen in de wijk, waar we nauw samenwerken met het schoolmaatschappelijk werk en de intern begeleiders van de school. Van alle NPRZ-partners heb ik een contactpersoon in mijn telefoon staan. Omdat we elkaar allemaal kennen en vertrouwen, maakt dat we heel snel en adequaat kunnen optreden.'

Bankslapers

Een groot probleem, in Oud-Charlois en de Wielewaal maar eigenlijk overal in Rotterdam, is de groeiende groep bankslapers. 'Dat zijn mensen zonder adres,' zegt Tanis. 'Ze logeren bij vrienden of familie maar hebben geen eigen postadres. Zonder adres kun je geen ziektekostenverzekering afsluiten, geen baan krijgen, geen rijbewijs verlengen, geen nieuw huis vinden, niets. Als zo'n bankslaper zich meldt bij de Vraagwijzer, wordt het wijkteam ingeschakeld en komen we snel in actie. Wij verstrekken zo iemand dan een postadres, zodat hij zijn leven weer kan opbouwen.'

Out of the box

Er kunnen ook dingen beter, vindt Tanis. 'Als de gemeente iemands uitkering stopzet, heeft dat grote gevolgen. Als een woningcorporatie een wanbetaler uit huis wil zetten, ook.
Moet je eens kijken wat dat voor ons betekent! Om het vliegwiel op Zuid aan de gang te krijgen, moet de afstemming tussen de partners van NPRZ dus nog beter. Als partners eerder signalen mogen afgeven, hoeft het niet uit de hand te lopen.'
Idealiter zou Maarten nog langduriger betrokken zijn bij kwetsbare gezinnen en meer ruimte ervaren voor creatieve oplossingen. 'Het was de opdracht van voormalig wethouder Hugo de Jonge: kleur zoveel mogelijk buiten de lijntjes! Daar ben ik het helemaal mee eens, als je bereid bent out of the box te denken, bereik je resultaat. Ik hoop dat we de komende jaren nog veel meer schotten doorbreken.'

THUISBASIS OP ORDE EN VRIJE TIJD

THUISBASIS OP ORDE

Hoe staan we ervoor?
Zowel de ervaringen in de uitvoeringspraktijk van de partners van het NPRZ als wetenschappelijk onderzoek geven aan dat voor het kunnen participeren in de maatschappij het cruciaal is dat de thuisbasis op orde is. Denk bijvoorbeeld aan de verstrekkende gevolgen van stress door schulden op het dagelijks functioneren van ouders en hun kinderen. Het op orde hebben van de thuisbasis is geen vanzelfsprekendheid, zeker niet in een gebied als Rotterdam Zuid. Een blik op het wijkprofiel (zie figuur 3) zegt al genoeg.

De subjectieve scores uit het wijkprofiel laten zien dat op het gebied van schulden en taal met name Charlois en Feijenoord slecht scoren. De schattingen t.a.v. laaggeletterheid geven echter grotere verschillen aan. Over heel Rotterdam bekeken is ongeveer 21% van de inwoners laaggeletterd en voor de gebieden Charlois, Feijenoord en IJsselmonde liggen de schattingen tussen de 30% en 40%. Daarnaast voelen bewoners in die gebieden onvoldoende urgentie om de noodzakelijke hulp te vragen. Dit onderstreept de opvatting dat het op Zuid niet vanzelfsprekend is dat hulp wordt gezocht of gevraagd.

Ditzelfde patroon is deels ook waar te nemen in het gebruik van de diverse soorten zorg- en dienstverlening. Op een aantal vlakken lijkt er behoorlijke overeenstemming met de mate waarin hulp wordt gevraagd en de problematiek op Zuid ten opzichte van Rotterdam als geheel. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van de Wijkteams Jeugd, bezoeken aan de Vraagwijzer en de mate van voorkomen van Lichte Verstandelijke Beperking (LVB) op Zuid. Op het vlak van schulddienstverlening, wijkteams totaal en Jeugdhulp is het bereik wel bovenproportioneel t.a.v. bewoners maar niet t.a.v. de problematiek. De inzet van GGZ en jongerencoaching zijn verontrustend laag met een proportioneel bewonersbereik.

FIGUUR 3: WIJKPROFIEL

> 130
Ver boven gemiddelde van Rotterdam

110 - 129
Boven gemiddelde van Rotterdam

90 - 109
Rond gemiddelde van Rotterdam

70 - 89
Onder gemiddelde van Rotterdam

< 69
Ver onder gemiddelde van Rotterdam

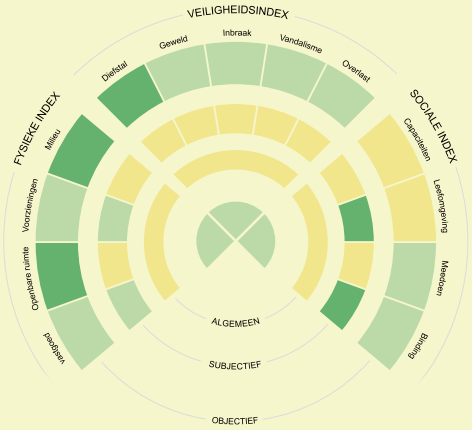

IJSSELMONDE

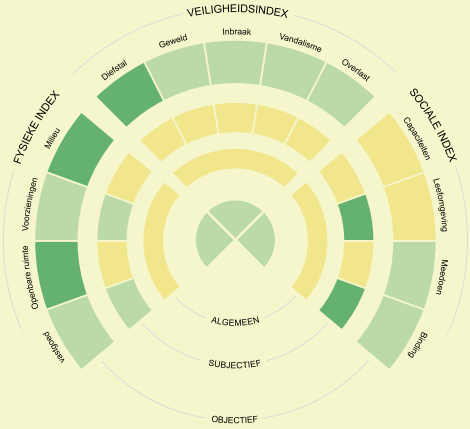

FEIJENOORD

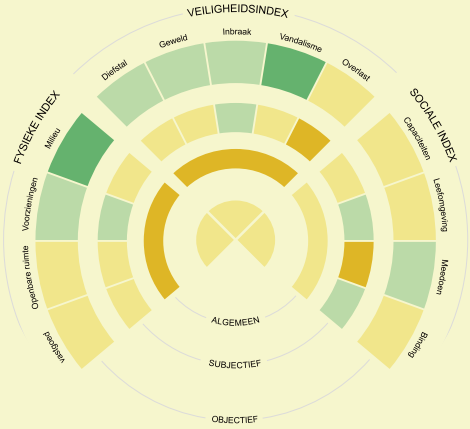

CHARLOIS

(Meer gedetailleerde wijkprofielen: zie bijlage 1)

FIGUUR 4: RELEVANTE SUBJECTIEVE INDICATOREN UIT HET WIJKPROFIEL

Percentage bewoners van 15 jaar en ouder	Rotterdam	Charlois	Feijenoord	IJsselmonde
Moeite met rondkomen	16%	23%	24%	15%
Moeite met Nederlands spreken	13%	18%	19%	10%
Behoefte aan Taalhulp	7%	9%	9%	6%
Hulpeloos voelen	10%	13%	10%	12%
Toekomst niet in de hand	19%	21%	22%	19%
Bekend zijn met vraagwijzer / service punt	45%	51%	51%	51%

FIGUUR 5: AANDEEL ZUID IN HET VOORKOMEN VAN PROBLEMATIEK EN HET GEBRUIK VAN DIVERSE SOORTEN ZORG- EN DIENSTVERLENING

	Aantal Rotterdam	Aandeel Zuid	Aandeel Focus-wijken
Referentie cijfers bewoners			
Jeugd tot 18 jaar	122.874	34,7%	14,4%
Jeugd tot 23 jaar	167.044	33,2%	14,2%
Jeugd 12-23 jaar	82.491	31,3%	13,8%
Volwassenen	515.307	31,0%	12,3%
Totaal Bewoners	638.181	31,7%	12,7%
Referentie cijfers problematiek in 2017			
6 maanden betalingsachterstand Zorgpremie (2018)	26.023	48,1%	23,0%
Bijstandsuitkeringen	37.676	40,7%	17,3%
Jeugdigen met een SISA signaal 0-23 jarigen	21.333	41%	nb
Jeugdreclassering (12-23)	890	45,5%	15,1%
Bereik dienstverlening 2017			
Instroom Wijkteams Jeugd	5.462	40,5%	18,2%
Instroom Wijkteams Volwassenen	11.041	34,2%	16,5%
Instroom Vraagwijzer	14.799	40,0%	nb
Schulddienstverlening	3.851	39,9%	14,5%
Beschikkingen Verstandelijk beperkten dec. 2017	1.163	45,6%	16%
Beschikkingen GGZ	9.971	33,1%	nb
Jeugdhulp 0-18 jaar	11.735	36,1%	14,3%
Jeugdigen met jongerencoaching 12-23 jarigen	82.491	31,3%	nb

De gezamenlijke NPRZ-partners zetten zich in om de bewoners van Zuid (blijvende) hulp en ondersteuning te bieden daar waar nodig. De inzet is er tevens op gericht om hen zo vroeg mogelijk te bereiken. Dat dit op Zuid niet vanzelfsprekend is, wordt duidelijk door de cijfers van Jeugdzorg in bovenstaande tabel. In tegenstelling tot wat op basis van de problematiek logisch zou zijn, zijn de lichtere vormen van opvoed- en ontwikkelingsondersteuning (jeugdhulp) ondervertegenwoordigd, terwijl de niet-vrijwillige zwaardere vormen van jeugdzorg (jeugdbescherming en jeugdreclassering) zijn oververtegenwoordigd. De redenen hiervoor zijn onder andere: normverlaging, verminderde probleemherkenning, de taalbarrière, cultuur, onbekendheid ten aanzien van de Nederlandse jeugdhulp, mismatch tussen vraag en aanbod en problemen bij het doorverwijzen.

In de wereld van hulpverlening is de frontlijnmethodiek (vroegsignalering gevolgd door een integrale aanpak van het hele huishouden inclusief nazorg) inmiddels geaccepteerd beleid. Uitdaging is om de uitvoering in de praktijk nu ook op orde te brengen. Daarvoor is een aantal doelen afgesproken (zie kader hiernaast).

Bewoner centraal

Veel bewoners en professionals worstelen met hulpverleningsvragen. Waar doe je het voor? Wat is normaal? Waar ligt de lat? Waar mag je je mee bemoeien? Wie kan je helpen? Hoe en waarmee? Waar begin je dan? Met 'De brug naar een positieve toekomst' (zie figuur 7) heeft de gemeente Rotterdam een samenhangend beeld opgesteld dat zowel bewoners als professionals helpt om deze vragen te beantwoorden. Om een positieve en stabiele toe-

komst te bereiken is een stevige 'brug' nodig. Deze is opgebouwd uit 5 pijlers: 'Een fijn huis', 'Lekker in je vel', 'Toekomst voor je kind', 'Grip op je geld' en 'Werken aan je toekomst'. In NPRZ verband zijn de pijlers gericht op wonen (een fijn huis), school (toekomst voor je kind) en werk (werken aan je toekomst). Om deze doelen te halen moet elke bewoner de hele brug kunnen oversteken. De thuisbasis is pas op orde als een huishouden zich op alle pijlers in de bovenste helft bevindt, al dan niet met (permanente) ondersteuning. Alle zorg- en welzijnspartners zijn erop gericht om bewoners helpen om school en werk mogelijk te maken ('Werk is de beste zorg'). De Brug is een methodiek die nu door de werkbegeleiders in de Childeren's Zone (CZ) en -studenten in de CZ-wijken wordt gebruikt.

Doorbreken patronen
Om het patroon te doorbreken waarbij bewoners van Zuid pas in een relatief laat stadium worden bereikt met hulp en ondersteuning, werken de NPRZ-partners vanuit een aantal samenwerkingsafspraken:

// Resultaat- en informatiegestuurd werken
Met onderling afgesproken beoogde uitvoeringsresultaten wordt richting gegeven aan de uitvoering en de mogelijkheid tot reflectie. Dit helpt om:

- Keuzes te maken, bijvoorbeeld capaciteit die nodig is voor urgente casussen versus capaciteit vrij roosteren voor preventieve en/op kansgerichte casussen;.
- De samenwerking en de zorg- en hulpverlening te richten op school, werk en wonen. Bijvoorbeeld door afspraken te maken over aantallen en vervolgens te meten hoe vaak wijkteams klanten met een uitkering doorsturen naar Werkconsultenten van Werk en inkomen (W&I) en omgekeerd.
- De effectiviteit van afgesproken interventies te onderzoeken. Zowel t.a.v. kwaliteit van uitvoering als het resultaat.

// Verdelen van taken – 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur
Bij twijfel over effectiviteit van de eigen inzet bij een hulpverlenende partij (de vindplaats) wordt het

DOEL THUISBASIS OP ORDE

In 20 jaar naar een vergelijkbare situatie als een gemiddelde grote stad (G4) tav schulden en taalachterstanden op Zuid. Indicatoren hiervoor worden in de gemeentelijke programma's vastgesteld.

Thuisbasis op orde draagt bij aan de pijlers school en werk. Door middel van:

- 50% van wat een kind leert, leert het thuis: 25% (circa 2100 kinderen en 1160 gezinnen) van de basisschoolkinderen in de focuswijken Afrikaanderwijk, Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Feijenoord, Oud Charlois, Tarwewijk (Children's Zone) en in de wijk Vreewijk, worden jaarlijks bereikt door het wijkteam.

- Werk is de beste zorg: 7% (= circa 1000) van de uitkeringsgerechtigden wordt jaarlijks bereikt door het wijkteam en zodra het kan aangemeld bij de betreffende uitkeringsinstantie t.b.v. rëintegratie naar werk.

In 2017 waren de wijkteams in 2441 huishoudens actief.

Met bereik van de wijkteams wordt bedoeld het aantal uitgevoerde intakes. Daarna kan het opstellen en uitvoeren van een ondersteuningsplan volgen of een besluit dat verdere ondersteuning door het wijkteam niet nodig is evt. met doorverwijzing naar partners in het wijknetwerk.

FIGUUR 6: VERDELEN VAN TAKEN - 1 GEZIN, 1 PLAN, 1 REGISSEUR

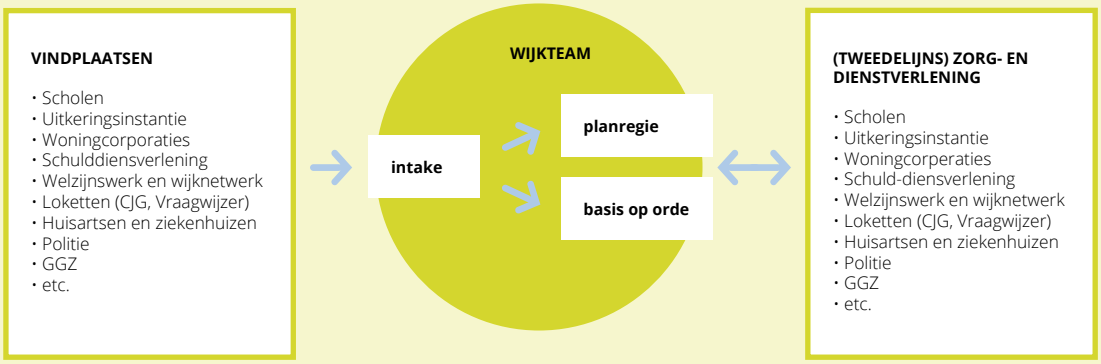

FIGUUR 7

Gemeente Rotterdam

Children's Zone De brug

Om de brug naar een positieve toekomst over te kunnen steken, moeten alle pijlers stevig zijn. Daar is een stevige basis voor nodig.

Een fijn huis

Huis

Wij hebben een fijn huis dat wij goed kunnen betalen (niet meer dan een derde van ons netto inkomen).	
Wij hebben een geschikt huis, het past alleen niet in ons budget (meer dan een derde van netto inkomen).	
Wij hebben een eigen woonplek, maar moeten iets anders zoeken. Wij hebben een eigen woonplek, maar de huur is veel te hoog (meer dan de helft van ons netto-inkomen). Wij hebben problemen met de verhuurder.	
Wij wonen in een maatschappelijke opvang. Wij wonen niet zelfstandig. Wij hebben geen huurcontract of heb ernstige problemen met verhuurder.	
Wij hebben (binnenkort) geen onderdak meer.	

Huishouden

Ons huis is schoon en opgeruimd. Wij hebben de huishoudelijke taken goed verdeeld over de gezinsleden.	
Ons huis is meestal opgeruimd en schoon. De huishoudelijke taken kunnen wij wel beter verdelen over de gezinsleden.	
Wij maken soms schoon en ruimen wel eens op.	
Ons huis is niet opgeruimd. Wij kunnen het huishouden niet goed aan. Met de noodzakelijke spullen in ons huis kunnen wij ons net redden.	
Ons huis is niet schoon en niet opgeruimd. Noodzakelijke spullen ontbreken in ons huis.	

Lekker in je vel

Geestelijk

Wij voelen ons goed. Wij hebben zelfvertrouwen en kunnen omgaan met tegenslagen. Wij doen regelmatig leuke dingen.	
Wij voelen ons meestal goed. Soms niet, maar dat lossen wij zelf op. Wij doen soms leuke dingen.	
Wij kunnen moeilijk met tegenslagen of stress omgaan. Soms voelt iemand zich alleen en somber. Wij doen weinig leuke dingen.	
Wij hebben veel zorgen en stress. Dagelijkse dingen zijn moeilijk. De behandeling die wij krijgen helpt niet (genoeg).	
Wij hebben erg veel zorgen en stress. Er komen steeds meer problemen. Iemand in ons gezin is een gevaar voor zichzelf of anderen.	

Lichamelijk

Wij zien er netjes en schoon uit. Wij hebben een vast dagritme. Wij eten gezond en doen aan sport. Iedereen voelt zich gezond en heeft geen klachten.	
Wij hebben een dagritme. Wij zien er meestal netjes en gezond uit. Soms eten wij gezond en bewegen wij, maar soms ook even niet. Wij hebben wel eens lichte lichamelijke klachten, maar dit lossen wij zelf op.	
Ons gezin heeft niet veel dagritme. Wij hebben regelmatig lichamelijke klachten. Wij eten niet zo gezond en bewegen weinig, dit proberen wij te verbeteren.	
Ons gezin heeft nauwelijks een dagritme. Iemand heeft regelmatig ernstige klachten of is verslaafd. Wij krijgen geen hulp of behandeling. Dit zorgt voor problemen.	
Iemand in ons gezin heeft direct medische hulp nodig: ernstige medische klachten / een verslaving die voor problemen zorgt.	

Stevige basis

Ons gezin is veilig, gezellig en liefdevol. Wij praten ruzies uit en hebben duidelijke regels.	
Ons gezin is veilig en gezellig. Wij hebben weinig ruzie. Als er ruzie is, praten wij dat niet altijd uit. De regels in ons gezin zijn niet zo duidelijk.	
Ons gezin is soms veilig en gezellig. Wij hebben vaak ruzie en praten dit niet uit. De zorg voor het gezin is ons soms te veel. Er is weinig aandacht voor elkaar. De regels zijn onduidelijk. Wij willen dit veranderen.	
Ons gezin is vaak niet veilig. Wij hebben veel ruzie en praten dit niet uit. Wij kunnen de zorg voor het gezin niet aan. Wij hebben weinig aandacht voor elkaar. Er zijn geen regels. Ons gezin heeft niet genoeg hulp.	
Ons gezin is niet veilig. Er is sprake van (lichamelijk of geestelijk) geweld. Er is veel ruzie en wij praten dit niet uit. Wij hebben dringend hulp nodig.	

Toek voor j

De basis: Denk, Zo

Zie ac

komst je kind

Grip op je geld

Werken aan je toekomst

Ontwikkeling

Wij helpen ons kind. Wij leren ons kind nieuwe dingen die bij de leeftijd passen. Wij vinden sport en spel belangrijk. Wij leren ons kind over zichzelf en omgaan met anderen. Wij hopen dat ons kind later het net zo doet als wij.

Wij helpen ons kind nieuwe dingen te leren, maar dit past niet altijd bij de leeftijd. Sport en spel vinden wij leuk. Wij leren ons kind over zichzelf en omgaan met anderen. Wij hopen dat ons kind het later ongeveer zo doet als wij.

Wij proberen ons kind te helpen. Wij vinden het lastig ons kind nieuwe dingen te leren die bij de leeftijd passen. Wij doen weinig aan sport en spel., maar willen dat wel. Wij leren ons kind weinig over zichzelf en omgaan met anderen. Wij hopen dat ons kind niet alles doet zoals wij.

Wij hebben weinig tijd ons kind te helpen. Wij leren ons kind geen nieuwe dingen die passen bij de leeftijd. Wij doen niet aan sport en spel. Wij leren ons kind te weinig over zichzelf en omgaan met anderen. Wij zijn geen goed voorbeeld.

Wij weten niet hoe we ons kind kunnen helpen bij het leren van dingen die bij de leeftijd passen. Ons kind (4+) gaat niet naar school. Wij zijn een slecht voorbeeld voor ons kind.

Inkomen

Wij hebben genoeg geld om alles te betalen wat wij nodig hebben. Wij sparen voor extra dingen of onverwachte kosten. Wij ontvangen onze toeslagen.

Wij hebben genoeg geld om rekeningen en boodschappen te betalen. Wij houden geld over voor onverwachte kosten. Wij ontvangen onze toeslagen.

Wij hebben niet genoeg geld om onze rekeningen en boodschappen te betalen. Het lukt ons niet een uitkering en toeslagen aan te vragen of de toeslagen worden ingehouden.

Wij hebben geen geld, maar wij mogen wel een uitkering aanvragen. Wij weten niet of wij recht hebben op toeslagen.

Wij hebben geen inkomen en geen toeslagen. Wij hebben geen recht op een uitkering of ander inkomen.

Omgaan met geld

Wij weten hoeveel geld wij binnen krijgen en uitgeven. Wij hebben geen schulden (behalve hypotheek of studie). Wij betalen alle rekeningen en houden geld over. Wij hebben spaargeld waar wij drie maanden van kunnen leven.

Wij weten ongeveer hoeveel geld wij binnen krijgen en uitgeven. Bij een schuld praten wij over een oplossing. Wij hebben geen schulden of lossen deze af en maken geen nieuwe schulden. Wij hebben spaargeld waar we een maand van kunnen leven.

Wij weten niet goed hoeveel geld wij binnen krijgen en uitgeven en hebben schulden. Wij hebben hulp nodig deze op een rijtje te zetten en op te lossen. Wij hebben spaargeld maar kunnen hier geen maand van leven.

Wij weten niet hoeveel geld wij binnen krijgen en uitgeven en hebben hoge schulden. Wij praten hier niet over en weten niet wat we kunnen doen. Er komen nieuwe schulden bij. Wij hebben geen spaargeld.

Wij openen onze post niet. Wij hebben hoge schulden die steeds hoger worden. Wij weten niet wat wij moeten doen. Wij raken ons huis en spullen kwijt. Wij hebben geen spaargeld.

Beroeps-ontwikkeling

Ik heb een opleiding afgemaakt met grote kans op een baan. Ik leer altijd bij. Ik kan goed leren. Ik spreek en schrijf goed Nederlands.

Ik heb een opleiding afgemaakt met goede kans op een baan. Ik kan best goed leren. Ik spreek best goed Nederlands maar schrijf minder goed.

Ik heb een opleiding afgemaakt met kans op een baan. Ik probeer bij te leren. Om mijn kans op werk te vergroten doe ik vrijwilligers-werk. Ik vind leren lastig. Ik spreek voldoende Nederlands.

Ik heb geen opleiding of weinig kans op een baan. Ik leer niet bij en heb weinig ervaring. Ik spreek en schrijf niet goed Nederlands.

Ik heb geen opleiding en geen werkervaring. Ik heb geen kans op een baan. Ik spreek en schrijf geen Nederlands.

Werk/dag-besteding

Ik heb een vaste baan waar ik tevreden over ben. Of ik heb een eigen zaak waarmee ik voldoende geld verdien.

Ik heb een tijdelijke of vaste baan waar ik best tevreden over ben. Of ik heb een eigen zaak die redelijk loopt.

Ik heb een tijdelijke of vaste baan, maar ben er niet tevreden mee. Of een eigen zaak waarvan de toekomst onzeker is. Ik heb problemen met elke dag naar mijn werk gaan. Ik probeer dit op te lossen.

Ik werk zwart of doe vrijwilligers-werk. Of ik heb een eigen zaak die verlies lijdt. Door problemen lukt het mij niet om naar mijn werk te gaan of te leren.

Ik heb geen werk en zit thuis. Ik kom op illegale manieren aan geld. Door problemen lukt het mij niet om in actie te komen en iets te gaan doen.

oek, Plan, Doe, Hulp

chterkant

wijkteam gevraagd het functioneren van het totale huishouden te beoordelen. De kans is groot dat er dan meer aan de hand is. Na de intake stellen de bewoners samen met het wijkteam een plan van aanpak op. Waar relevant worden andere partner-organisaties / (ingekochte) aanbieders ingezet. Het wijkteam heeft daardoor goed zicht op welke (groeps) interventies in hun wijk nodig zijn. De aanbieders stemmen halfjaarlijks hun aanbod af met het wijk-team. Gelijke principes gelden wanneer de regievoe-ring wordt opgeschaald naar bijvoorbeeld jeugdbe-scherming.

// Erop af!: Uitvoering daar waar bewoners zijn en een warme overdracht
Hulp vragen is moeilijk, hulp accepteren eveneens. Het ijzer smeden als het heet is, is daarom het uitgangspunt. Het is drempelverlagend als de hulp aanwezig is daar waar bewoners toch al zijn: de zogenaamde vindplaats. In het kader van school en werk vervullen de scholen en de gemeentelijke hulpverlening en uitkeringsonderdelen (Wijkteams, Activering, Prematching en Matching) daarom een cruciale rol. Dit betekent dat een belangrijk deel van de aangeboden interventies met behoeftes van scholen en uitkeringsinstanties wordt afgestemd en ook wordt uitgevoerd op de locaties die zij gebruiken. De aanbieders moeten daarbij investeren in zowel de aanwezige professionals als de aanwezige bewoners. Ook wanneer uitvoering op school- of uitkeringslocaties niet mogelijk is, doen de partners op Zuid waar nodig een warme overdacht om te voorkomen dat inwoners na doorverwijzing niet aankomen.

Speciaal aandachtspunt is het imago van de wijk-teams bij bewoners en andere professionals. Ten onrechte worden zij hardnekkig geassocieerd met “ze komen alleen als je alles fout doet” en “ze pakken je kinderen af”. Wijkteams op zuid werken laagdrempe-lig, helpen escalatie in de problematiek te voorkomen en helpen hele huishoudens te participeren in school en werk.

Wat gaan we doen?
In de komende 4 jaar is er mede gebaseerd op het nieuwe Collegeprogramma van de gemeente Rotterdam, extra aandacht voor Taal, Schulden, Lichte Verstandelijke Beperkingen en directe koppelingen met de hoofdpijlers School, Werk en Wonen.

Taal
Om goed mee te kunnen doen in onze maatschappij is het beheersen van de Nederlandse taal essentieel. Het niet goed beheersen van de Nederlandse taal heeft invloed op de andere pijlers. Kinderen die thuis weinig Nederlands wordt aangeboden, hebben een veel kleinere woordenschat dan anderen. Er is meer werk beschikbaar voor mensen die de Nederlandse taal beheersen. Veel problemen ontstaan omdat mensen niet weten wat er van hen wordt verwacht. Het herkennen van laaggeletterdheid en het toelei-den naar het juiste taaltraject zijn kritische succesfac-toren. Deze taaltrajecten zijn gericht op onderwer-pen als: werk, gezondheid, schulden, schoolgaande kinderen of persoonlijke ontwikkeling.

Alle medewerkers van de vraagwijzers en de wijk-teams in het Rayon Zuid-Binnen worden getraind in het herkennen van laaggeletterdheid en het toeleiden van de klant naar een taaltraject. Als de vraagwijzer-consulent laaggeletterdheid signaleert, leidt hij de klant door naar de taalverwijzer. Wanneer sprake is van multiproblematiek wordt de klant doorgeleid naar passende zorg en ondersteuning. De wijkteams verwij-zen rechtstreeks naar een taaltraject. Hierbij kunnen zij advies inwinnen bij de taalverwijzers.
Het huidige aantal doorverwijzingen naar taaltra-jecten door de taalverwijzers en de wijkteams is op dit moment niet bekend. Er wordt gewerkt aan een goede wijze van registratie. Op basis daarvan zal er ten behoeve van het uitvoeringsplan ook een target voor het aantal verwijzingen worden vastgesteld. De inzet ten behoeve van het stedelijke taalprogramma zal - rekening houdend met het aandeel in de Rotter-damse problematiek- proportioneel toevallen aan de wijken op Zuid.

Effect: Afname aantal laaggeletterden
Resultaat: Alle medewerkers vraagwijzer en wijk-teams Rayon Zuid zijn getraind in herkennen laag-geletterdheid. Daarnaast een proportioneel aandeel uitvoering van het taalprogramma gemeente (wordt nader ingevuld als het stedelijke programma gereed is)
Initiatiefnemer: Gemeente
(Maatschappelijke Ontwikkeling)
Bekostiging: Gemeente
Koppeling: Pijler Werk en als onderdeel van de Children’s Zone Pijler school

Schulden
Schulden kunnen van grote invloed zijn op het leven van inwoners en vaak ontstaan er hierdoor ook op andere vlakken problemen. Het is belangrijk om zo tij-dig mogelijk de schulden aan te pakken. Dat begint bij het vaststellen of er niet ook nog andere problemen in het betreffende huishouden zijn en het maken van een plan om de schulden op te lossen en uitvoeren daarvan. Om terugval te voorkomen is niet alleen het oplossen van de huidige financiële problemen belangrijk, maar is een gedragsverandering nodig. Bovendien is in geval van een uitkering rëintegratie naar werk van belang. Dat gaat niet vanzelf, hiervoor is gerichte aandacht nodig.

Per jaar krijgen 1250 klanten van de zestien wijkteams in Rayon Zuid-Binnen ondersteuning bij hun financiële problematiek en wordt samen met hen een plan hiervoor gemaakt. Van deze 1250 klanten worden er per jaar 550 aangemeld voor een schuld-bemiddelingstraject van de Kredietbank Rotterdam (KBR). In de gebieden van het rayon Zuid-Binnen zijn expertteams, die samen met de klant de financiën en administratie op orde brengen. Net als voor taal geldt voor schulden dat Zuid een proportioneel aandeel krijgt in de periode 2019-2022 in het gemeentelijk Deltaplan Schulden.

Effect: Minder mensen met structurele schulden
Resultaat: Proportioneel aandeel uitvoering van het Deltaplan Schulden gemeente (wordt nader ingevuld als het stedelijke programma gereed is)
Initiatiefnemer: Gemeente (MO)

Ingang Kredietbank Rotterdam Zuiderparkweg

Bekostiging: Gemeente
Koppeling: Pijler Werk en als onderdeel van de Children's Zone Pijler school

Functioneren op niveau licht verstandelijk beperkten

Rotterdammers met een lichte verstandelijke beperking (LVB) worden vaak niet herkend waardoor er geen hulp of verkeerde hulp wordt ingezet. Hierdoor raken zij in de loop van de tijd (dieper) in de problemen. Zo vallen zij vaker voortijdig uit in het onderwijs, zijn langer uitkeringsafhankelijk en raken vaker dakloos en/of verslaafd dan mensen zonder LVB. Ook de kans om in de criminaliteit terecht te komen is groter.

Niet al deze Rotterdammers hebben hulp of ondersteuning nodig. In de landelijk geaccepteerde definitie van LVB is bepaald dat er naast het lagere IQ ook altijd sprake moet zijn van een beperkte sociale redzaamheid en aanvullende problemen. In Rotterdam en dus ook op Zuid zijn er veel omgevingsfactoren die met LVB in verband kunnen worden gebracht zoals armoede, stress en een minder gunstig opvoedingsklimaat. Hierdoor en vanwege de complexiteit van de grootstedelijke samenleving, lijkt het waarschijnlijk dat het aantal mensen met een laag IQ dat problemen ondervindt in Rotterdam groter is dan statistisch te verwachten valt. Het is dus aannemelijk dat het aantal Rotterdammers met een LVB dat ondersteuning nodig heeft hoger is dan het landelijke gemiddelde.

De gemeente werkt aan een plan 'Vroegsignalering LVB bij de gemeentelijke vindplaatsen en loketten'. In het plan van aanpak worden per cluster voorstellen gedaan om de herkenning, signalering, scholing van medewerkers en screening van LVB bij de vindplaatsen en de loketten van de gemeente te verbeteren inclusief een implementatievoorstel voor Zuid. Vanuit de wijkteams wordt in ieder geval gewerkt aan concrete maatregelen om het kennisniveau binnen de wijkteams te verhogen. Zo zal de SCIL (Screener voor intelligentie en lichte verstandelijke beperking) onderdeel worden van de wijkteammap en dus de intake. Ook worden er casuïstiekoverleggen georganiseerd over dit thema en wordt er gekeken hoe de experts dichter bij de wijkteams kunnen werken om medewerkers te ondersteunen bij het meer en beter herkennen van LVB problematiek.

Effect: Rotterdammers op Zuid worden eerder en beter gesignaleerd op een lichte verstandelijke beperking en zo nodig toegeleid naar passende ondersteuning waardoor complexe hulpvragen verminderen of achterwege blijven.
Resultaat: Implementatievoorstel 4e kwartaal van 2019
Initiatiefnemer: Gemeente (dienstverlening, Jeugd, PGWenZ, MOW, Jongerenloket, W&I en veiligheid)
Bekostiging: Gemeente
Koppeling: School (CZ), Werk, Wonen en Ondermijning en Veiligheid

Extra capaciteit van de wijkteams in NPRZ-gebied

In de Children's Zone-wijken is extra capaciteit aan de wijkteams toegevoegd voor preventie (minder complexe casussen en lichte opvoedvragen). Op deze wijze wordt eerder hulp geboden. Het doel hiervan is naast preventie ook om escalatie van problemen te voorkomen. De extra inzet is nodig omdat deze wijken veel kwetsbare bewoners hebben die moeilijk hulp vragen. Het op orde brengen van de thuisbasis is een belangrijk onderdeel van het werk van de wijkteams. Aan de Children's Zone wijkteams is extra capaciteit (16 fte professionele werkbegeleiders plus studenten) toegevoegd voor preventie.
Ouders hebben grote invloed op de onderwijsresultaten van de kinderen. Daarom besteden de preventieve teams in de Children's Zone extra aandacht aan het aanleren van onderwijsondersteunend gedrag aan ouders. Anders gezegd leren de ouders om thuis

de ontwikkeling van hun kind op diverse terreinen te stimuleren. De school heeft hierbij een signalerende rol en meldt aan bij de Children's Zone-wijkteams.

De preventieve inzet van het wijkteam voorkomt dat problemen verergeren of dat er sprake is van terugval. De brugmethodiek (zie figuur 7) is gericht om ouders vaardigheden te leren waarmee zij een positieve en stabiele toekomst kunnen creëren. De nadruk ligt op het aanleren van de executieve vaardigheden. Deze methodiek wordt vooralsnog alleen in de zeven focuswijken en Vreewijk en door de werkbegeleiders en studententeams van CZ gebruikt. Verdere doorontwikkeling wordt gedaan in samenwerking met de afdeling Jeugd van de gemeente.

Met ouders wordt de samenhang tussen de verschillende pijlers (leefgebieden) in kaart gebracht. Ouders leren door deze brugmethodiek om meer zelfregie in hun leven te nemen.

Effect: Ouders leren executieve vaardigheden (vragen stellen, taal en activiteiten), waarmee ze zelf de thuisbasis orde kunnen brengen en problemen op diverse leefgebieden kunnen oplossen en/of voorkomen.
Resultaten: Jaarlijks worden 320 kinderen preventief bereikt met de studententeams (als onderdeel van de 25% kinderen).
Initiatiefnemer: Gemeente (wijkteams) en basisscholen Children's Zone.
Bekostiging: Gemeente.
Koppeling: Als onderdeel van de Children's Zone Pijler school.

Verbeteren samenwerking zorg rondom de school

Op vrijwel alle scholen zijn professionals aanwezig vanuit de school (intern begeleider/zorgcoördinator), CJG (jeugdverpleegkundige/pedagoog), Schoolmaatschappelijk Werk (SMW), contactpersoon vanuit het wijkteam, contactpersoon vanuit een samenwerkingsverband (bijv. PPO/Koers VO). In de praktijk wisselt de wijze waarop de samenwerking is georganiseerd en hoeveel inzet er per school en per aanbieder beschikbaar is per kind. De kwaliteit (van de samenwerking) wisselt daardoor sterk per school. Voor ouders, scholen en professionals is niet eenduidig wat voor ondersteuning ze mogen verwachten en wat voor type hulp ze bij welke professional kunnen krijgen.

Om problematiek tijdig te signaleren en jeugdigen zowel op school als in de thuissituatie zo te helpen dat zij zich maximaal kunnen ontwikkelen, is het van belang dat:

- Duidelijk is welke professional welke expertise heeft en welke hulp en ondersteuning deze kan bieden
- Er voldoende inzet is op school, door de juiste professionals
- Leraren ondersteund worden bij het omgaan met specifieke problemen/gedrag van kinderen. Bijvoorbeeld door een professional die komt observeren in de klas en handelingsgerichte adviezen geeft
- Inzet is afgestemd op de leerlingpopulatie van de school
- Er sprake is van vaste gezichten op school, zodat er een team gevormd kan worden waarin de professionals elkaar kennen en intensief samenwerken
- Er een goede link wordt gelegd met het wijkteam zodat de situatie thuis en op school in samenhang kan worden aangepakt. Hiertoe worden in ieder geval voor alle po-, vo- en mbo-scholen per school samenwerkingsafspraken met de wijkteams gemaakt.

Positief neveneffect is dat in een optimaal werkende situatie zowel de werkdruk als de handelingsverlegenheid onder leraren wordt verlaagd.

In NPRZ-gebied zal vooruitlopend op de rest van de stad worden geëxperimenteerd met diverse vormen van ondersteuning om te komen tot de 'ideale schoolondersteuningsstructuur'. Hierbij wordt gewerkt vanuit een viertal invalshoeken:

- Gericht ondersteunen van de samenwerkende uitvoeringsprofessionals waarbij ook aandacht is voor handelingsgericht werken.
- Efficiënt en effectief gebruik maken van de beschikbare uren en expertise op school. Hiervoor wordt opnieuw bezien welke expertise de professionals op school hebben, hoeveel uren zij ter beschikking hebben en of er expertise en uren gebundeld kunnen worden zodat er minder verschillende gezichten zijn in de school.
- Overdracht van zorgkinderen bij schoolwisselingen (initiatief bij SMW).
- Gerichte inzet op kinderen met grensoverschrijdend gedrag op school.

De ervaringen zoals opgebouwd met het project versterking schoolondersteuningsteam (Koers VO), Integraal Arrangeren (PPO-gemeente), de Wijkprogrammering jeugd (gemeente) en de uitbreiding van de werkwijze van KID in NPRZ gebied (conform de raadsmotie Jeugdhulp en school dichter bijeen) worden hiervoor gebruikt.

Effect: Meer kinderen en hun gezinnen worden in een vroeg stadium bereikt en duurzaam geholpen (als onderdeel van de 25%).
Resultaten: procesafspraak waarbij we over een jaar het aantal pilotscholen, het soort pilots en de bijbehorende indicatoren zoals bereik, tevredenheid over de samenwerking en cliënttevredenheid noemen.
Initiatiefnemer: Gemeente (wijkteams) en schoolbesturen/scholen Children's Zone inclusief SMW en PPO/KoersVO.
Bekostiging: gemeente en schoolbesturen en samenwerkingsverbanden passend onderwijs
Koppeling: Als onderdeel van de Children's Zone Pijler school.

Verbeteren samenwerking wijkteams en werkbemiddelaars

Voor een stabiele en positieve toekomst is het hebben van werk essentieel. Werk zorgt behalve voor inkomen ook voor een gezond ritme, eigenwaarde en zingeving. Om aan het werk te kunnen, moeten in veel gevallen belemmeringen worden weggenomen. Daarnaast moeten mensen gestimuleerd en ondersteund worden om de stap om te werken te (durven) maken.

De samenwerking tussen de wijkteams en de werkbemiddeling (W&I/Tegenprestatie) wordt in verschillende richtingen verbeterd:

- het wijkteam gaat haar cliënten stimuleren naar werkbemiddeling te gaan zodra het mogelijk is. Hierbij geldt het uitgangspunt "werk is de beste zorg"
- de werkbemiddelaars stimuleren een aanmelding van hun cliënten bij de wijkteams, als op andere pijlers/ leefgebieden belemmeringen worden gesignaleerd
- de uitkeringsinstantie helpt bij belemmeringen die vooruitgang van een cliënt van het wijkteam in de weg staan, bijvoorbeeld door het verstrekken van bijzondere bijstand, broodnood of een uitkering.

In 2017/2018 is op Zuid in het kader van wijkgericht werken met de pilot 'hand-in-hand' in Bloemhof en Pendrecht ervaring opgedaan. Hierbij meldden werkconsulenten van pre-matching, werkzoekenden met problemen op diverse leefgebieden aan bij de wijkteams van rayon Zuid-Binnen. Om de belemmeringen weg te nemen en de zelfredzaamheid te vergroten, volgt de cliënt een aangepast traject. Dit begint met een gesprek tussen werkzoekende, werkconsulent en wijkteammedewerker. Samen bepalen zij hoe het traject eruit gaat zien. Het traject bij het wijkteam loopt parallel met de route naar werk: zo werkt een werkzoekende aan het op orde krijgen van zijn administratie en volgt hij tegelijkertijd een sollicitatietraining. De werkconsulenten en de wijkteammedewerkers spreken elkaar frequent over lopende en potentiele casussen en leren op die manier van elkaar. De ambitie is om de pilot uit te breiden naar de andere wijkteams in het Rayon Zuid-Binnen.

Effect: Cliënten van zowel wijkteams als werkbemiddeling krijgen ondersteuning op zowel het gebied van het op orde brengen van de thuisbasis als op het gebied van werk waardoor de kans op duurzaam kunnen verrichten van werk wordt vergroot.

Resultaten: 1000 cliënten jaarlijks die actief worden ondersteund vanuit wijkteam én werkbemiddeling waarvan:

- De 16 wijkteams van het Rayon Zuid-Binnen Wijkteams melden jaarlijks minimaal 100 (in 2019) nieuwe cliënten aan voor actieve werkbemiddeling bij pre-matching (W&I) en minimaal 100 nieuwe (in 2019) bij de Taskforce Tegenprestatie
- Minimaal 6% van de pre-matchingsuitkeringsgerechtigden (234) gaan via de aanpak Hand-in-Hand naar de wijkteams
- Vanaf 2018, bovenop de 234 meldingen vanuit de aanpak hand-in-hand, is 5% van alle aanmeldingen binnen het Rayon Zuid-Binnen afkomstig van het cluster Werk & Inkomen. Dit betreft ongeveer 150 aanmeldingen per jaar.

Initiatiefnemer: Gemeente (MO en W&I)
Bekostiging: Gemeente/Regiomiddelen
Koppeling: Als onderdeel van de aanpak "Samen voor Zuid" Pijler Werk

Sociaal akkoord bij herhuisvesting bij herstructurering (grootschalige transformatie als vindplaats).
Onderzocht wordt of – aanvullend op het herhuisvestingsproces dat de corporaties uitvoeren – bewoners van te herstructureren woningen ondersteund kunnen worden door gemeentelijke diensten en zorg- en welzijnsorganisaties om problemen aan te pakken en hen een optimale start in hun nieuwe woonomgeving te laten maken.

Gedachte hierbij is om aanvullend op de daadwerkelijk herhuisvesting in te zetten op een zachte landing van de te herhuisvesten huishoudens. Bijvoorbeeld door wijkteams en zorginstellingen te betrekken in het herhuisvestingsproces en daar waar huishoudens verhuizen naar een andere wijk, een goede overdracht plaats te laten vinden van het oude naar het nieuwe wijkteam.

Effect: Ondersteuning die aansluit bij problematiek bewoners en zachte landing van geherhuisveste bewoners
Resultaten: Onderzoek naar afsluiten en uitvoeren van Sociaal akkoord bij herstructurering
Initiatiefnemer: Gemeente (SO en MO) en woningcorporaties
Bekostiging: Onderdeel van de verkenning is hoe bekostiging te organiseren.
Koppeling: Als onderdeel van herstructureringsopgave Pijler Wonen

CULTUUR

Cultuur is nieuw binnen het NPRZ en heeft als thema nu voor de eerste keer een plek in het uitvoeringsplan. Sinds 2018 is in het bestuur een bestuurder cultuur benoemd, Carolien Gehrels.

Gebleken is dat Rotterdam Zuid met zijn ca. tweehonderdduizend inwoners een culturele infrastructuur heeft die achterblijft bij stedelijke gebieden van vergelijkbare omvang. Naast de locaties van stedelijk gespreid werkende instellingen zoals de Bibliotheek, SKVR en Cultuur Concreet zijn bijvoorbeeld slechts vijf van de 86 culturele instellingen in het Cultuurplan 2018-2020 gehuisvest ten zuiden van de Maashaven (Theater Zuidplein, Baroeg, Rotterdams Wijktheater, AIR en De Player). De wijkprofielen laten zien dat de deelname aan cultuur van de bewoners van IJsselmonde, Feijenoord en Charlois achterblijft bij de rest van de stad. Deze situatie is te verklaren vanuit de centrumfunctie van Rotterdam op de noordoever en vanuit de bevolkingssamenstelling zoals die historisch is gegroeid. Dit past echter niet bij de huidige ontwikkelingen en ambities zoals deze onder andere zichtbaar zijn rondom Hart van Zuid en Feyenoord City.

De focus van het NPRZ ligt op een goede dagbesteding voor de bewoners van Rotterdam Zuid en daarmee op de pijlers school en werk. Inwoners moeten een leven kunnen leiden zoals dat in een grote stad gebruikelijk is. Daarbij hoort ook een cultuuraanbod in de wijken en in het gebied als geheel. Kwalitatief en kwantitatief passend aanbod van kunst en cultuur is belangrijk voor jongeren en volwassenen. Naast bijbanen, sport, uitgaan, winkelen, omgaan met familie en vrienden behoort ook kunst en cultuur tot de normale vrijetijdsbestedingen. Daartoe is een voorzieningenniveau in de wijken nodig op de schaal die in lijn is met de werkwijze van het NPRZ en de partners: zoveel mogelijk wijkgericht en dicht bij de bewoners. Dit past ook bij de doelstellingen van de Gemeente Rotterdam om te komen tot publieksverbreding en een inclusief cultuurbeleid. De inwoners van Zuid horen op cultureel vlak dezelfde kansen te krijgen en mogelijkheden te hebben als andere inwoners van Rotterdam.

Monsieur Jacques logeert op Zuid

Voor de komende periode 2019-2022 wordt ingezet op twee samenhangende deelprogramma's:

a) Verhoging van cultuurparticipatie (zang, muziek, dans, beeldende kunst, toneel, urban arts) door middel van:
   1. structureel versterken van de culturele programmering in de wijken en het gebruik daarvan;
   2. Het versterken van de talentontwikkeling en het makersklimaat op Zuid zodat meer nieuwe makers de kans krijgen om bij te dragen aan de culturele programmering;

b) het verder verkennen van de mogelijkheden voor een nieuw beeldbepalend nationaal cultuur-wetenschappelijk instituut (NCWI) op Rotterdam Zuid.

Deze thema's zijn opgenomen in de Regiodeal die in het kader van het regeerakkoord Rutte III gesloten is, Ze dienen drie doelen:

1) meer cultuurparticipatie, als doel op zich maar ook ter ondersteuning van de overige doelen van het NPRZ
2) een aantrekkelijker woonklimaat voor de huidige én de nieuwe bewoners
3) meer bezoekers naar Zuid

Zuid moet een logische culturele bestemming worden, onderdeel van een cultuur-as die verbindt, Noord en Zuid enerzijds en Zuid en de regio anderzijds.

a. Versterken culturele programmering: een stap vooruit

Deze bestaat uit vier onderdelen:

1) Uitvoeren 0-meting cultuuraanbod en participatie die door bewoners kan worden afgenomen: zang, muziek, dans, urban arts etcetera, gevolgd door gerichte actie om gebruik van het voorzieningenaanbod op Zuid richting dat van de rest van stad te laten toenemen.
2) Het toewerken naar een grootschalig evenement dat aansluit bij de geschiedenis en het grootstedelijke profiel van Zuid.
3) Het versterken van de programmering in en rond het nieuwe Kunstenpand dat onderdeel is van Hart van Zuid (en waarin Theater Zuidplein en de Bibliotheek worden gehuisvest). Hier doet zich een kans voor om nieuwe vormen van samenwerkingen (in het gebied) aan te gaan en als laboratorium te werken aan de maatschappelijke brede opgave op Zuid. De werkwijze en programmering die hier plaats gaat vinden, kan bij gebleken geschiktheid als opstap naar het NCWI functioneren.

Kunstenpand Hart van Zuid

4) Een extra impuls geven aan goede initiatieven voor culturele programmering die op andere plaatsen op Zuid plaatsvinden.

b. Versterken makersklimaat
Deze inzet moet bezien worden in het licht van de twee andere thema's: het versterken van de programmering en de ontwikkeling van het NCWI. De zogenaamde grassroots makers zijn op Zuid sterk aanwezig. Velen van hen hebben een grote potentiële aansluiting met nieuw publiek dat met het bestaande aanbod minder wordt bereikt.

In het kader van de Regiodeal versterken we de talentontwikkelingsketen op Zuid door de jongprofessionele, makers ondersteuning te bieden bij hun ontwikkeling en professionalisering. Dit doen we in de vorm van een platform voor de begeleiding van nieuw talent en versterking van de programmering daarvan. Het doel is om de jonge en cultureel diverse makers te verbinden met de (gevestigde) culturele instellingen en met de aanwezige (financierings)structuren. Hiermee kunnen deze makers zich versneld ontwikkelen en bijdragen aan de versterking van de culturele en maatschappelijke infrastructuur op Zuid.

c. Nationaal Cultureel Wetenschappelijk Instituut (NCWI)
Uit internationale voorbeelden is gebleken dat een cultureel instituut stedelijke ontwikkeling kan versnellen, denk aan MAS in Antwerpen of de Elbharmonie in Hamburg. Een dergelijke route lijkt ook voor Rotterdam Zuid kansrijk.
Naast een fijnmazig cultuuraanbod in de wijken is ook de ontwikkeling van het NCWI een onderdeel van de pijler cultuur. In het verslag van haar Verkenning daarnaar heeft mr Pauline van der Meer Mohr aangeven te streven naar 'een blikvanger en een permanente ontmoetingsplaats voor alle inwoners en bezoekers van Rotterdam'. Het instituut kan een rol spelen in de gebiedsontwikkeling van Rotterdam Zuid. Wat betreft de wens om te komen tot een gebouw is het streven naar een 'blikvanger en een permanente ontmoetingsplaats voor alle inwoners en bezoekers van Rotterdam'. Dat laatste aspect, namelijk het belang van het aantrekken van bezoekers, mag in de uitwerking niet uit het oog worden verloren. Het instituut kan een belangrijke bijdrage leveren aan het op de kaart zetten van het gebied. Toeristen en professionals van buiten de stad worden aangetrokken door wat het instituut te bieden heeft, zowel op het vlak van iconische architectuur als op inhoud. Het instituut heeft aantrekkingskracht voor Rotterdammers en mensen van ver daarbuiten.

De gemeente Rotterdam heeft een programmamanager aangesteld die de verkenning en de daaropvolgende initiatieven (onder andere het manifest Rotterdam Connected vanuit de culturele sector) verder brengt naar een sterk concept, een heldere visie op het nieuw te vormen instituut en de weg die daarheen leidt. Het NPRZ steunt deze inzet.

Er is overlap tussen de inzet voor de vorming van het NCWI en 'de stap vooruit'. Het is wenselijk om een inventarisatie en een plan te maken waarmee juist de aansluiting van het culturele aanbod in de wijken van Rotterdam Zuid wordt gemaakt met het aanbod van het instituut: de haarvaten en slagaders moeten met elkaar worden verbonden. Daarnaast moet het instituut ook ruimte bieden om een ander aanbod te ontwikkelen, in het verdiepen van kennis, zowel voor wetenschappers, bezoekers vanuit Rotterdam en daarbuiten, als bewoners. Deelname vanuit onderwijsinstellingen is daarbij onontbeerlijk. Verder onderzocht moet worden hoe het aanbod, in samen-

hang met wat al wordt geboden, het best kan worden vormgegeven.

Naast samenhang tussen NCWI en het cultuuraanbod in de wijken van Zuid is er samenhang met andere ontwikkelingen; ook verbindingen van eco-systemen horen tot de route richting NCWI.

We zien drie mogelijke routes om NCWI te verwezenlijken: privaat, publiek en publiek-privaat. Wat dat laatste betreft: samenwerking tussen publieke en private partijen lijkt het meest kansrijk. Gedacht kan worden aan de ontwikkeling van een iconisch en multi-functioneel gebouw, waarin ook andere functies worden gekoppeld aan culturele voorzieningen.

Samenhang met andere pijlers van het NPRZ
De inzet voor de pijler cultuur hangt onlosmakelijk samen met de inzet voor de andere pijlers van het NPRZ. Op het vlak van de pijler school is deze samenhang reeds herkenbaar vormgegeven. Cultuur is in het kader van dagprogrammering opgenomen voor kinderen. Voor overige deelname aan cultuur zal de gemeente Rotterdam werken aan een inhaalslag in cultuurparticipatie. Hiervoor zal een deel van de regiomiddelen worden ingezet. Samenhang met de pijler wonen wordt gevonden in initiatieven rond placemaking en de aanpak op de Beijerlandselaan. Hier raakt de inzet op cultuurvlak (dus) ook de veiligheidsaanpak.

SPORT

Veel scholen van Zuid besteden al aandacht aan sport en sportparticipatie doordat zij meedoen met de stedelijke programma's Lekker Fit, de schoolsportvereniging en/of Challenge010. Net als cultuur zal ook sport structureel worden meegenomen in het kader van dagprogrammering voor kinderen. Hiermee

worden (nog) meer goede uren voor kinderen van Zuid georganiseerd.

Feyenoord City
Werkgelegenheid: De bouw en exploitatie van de gebiedsontwikkeling van Feyenoord City zorgen naar verwachting voor 1.500 fte nieuwe banen, hiervan is minimaal 310 fte aan arbeidskrachten bestemd voor laaggeschoolde werkzoekenden uit Rotterdam Zuid. Via een sociale paragraaf in de aanbesteding voor de bouw en deelname/vestiging in de exploitatiefase zetten Feyenoord en Feyenoord City zich in om juist de jongere groepen en de groepen met een afstand tot de arbeidsmarkt, die veelal uit mensen bestaat die laagopgeleid of ongeschoold zijn en geen werk hebben, baankansen te bieden.

Onderwijs: Feyenoord vergroot de kansen voor jongeren op school door de inzet van sport en bewegen en het bieden van leerwerkplekken in de ontwikkeling van Feyenoord City. Voor diverse onderdelen van Feyenoord City zijn stages en leerwerkplekken beschikbaar in onderwijs, beveiliging, horeca en de organisatie van sportactiviteiten. Er wordt extra geïnvesteerd in de scholing van kinderen in het primair- en voortgezet onderwijs op inspirerende locaties. Feyenoord streeft er daarom naar om vanaf 2020 structureel 500 leerwerkmogelijkheden te creëren voor verschillende opleidingen in de stad (mbo, hbo, wo). Speciale aandacht gaat hierbij naar jongeren op het mbo 1 en 2 niveau.

Sport en bewegen: Feyenoord draagt bij aan een significante verhoging van de sportparticipatie en daarmee de gezondheid van de Rotterdamse bevolking. Onder andere de ontwikkeling van Feyenoord tot Multiclub Feyenoord en de uitvoering van het Schoolsport Plus programma op een aantal basisscholen, waarmee een voorbeeld wordt gegeven voor alle basisscholen op Rotterdam Zuid. Het doel is dat over een periode van tien jaar (startend in 2019 en conform looptijd ontwikkeling Feyenoord City) minimaal 15.000 Rotterdammers (jong en oud, maar met een focus op jeugd) die thans niet sporten, structureel wekelijks sporten.

Welzijn: Met het realiseren van de doelstellingen zoals hierboven geformuleerd, levert Feyenoord in Rotterdam een bijdrage aan de leefbaarheid en het welzijn in de wijk. Door het versterken en verbreden van de community - onder andere door de ontwikkeling tot Multiclub Feyenoord en het opzetten van Feyenoord Hubs in de wijken - worden kwetsbare doelgroepen sneller en directer bereikt. Dankzij de focus op school en werk, sport en gezondheid en aandacht voor de buitenruimte, wordt het algehele welzijn van de Rotterdammers op Zuid duidelijk verbeterd.

Concreet realiseert Feyenoord tot 2028 de volgende resultaten:
- 15.000 extra structureel sportende Rotterdammers (waarvan 10.000 gerealiseerd door de ontwikkeling tot multiclub,1.400 door het Schoolsport Plus programma, en 3.600 door de ontwikkeling van Public Sport Space).
- 200.000 mensen gebruiken jaarlijks de sportmogelijkheden van de publieke ruimte in Feyenoord City.
- 1.500 duurzame banen voor Zuid, voor een groot deel bestemd voor werkzoekenden uit Rotterdam Zuid (Met duurzame banen worden arbeidsplekken bedoeld die voor langere periodes vervuld moeten worden en daarmee uitzicht bieden op een langdurig contract of voldoende kansen biedt voor gelijksoortige posities na afronding van dit project), waarvan 310 laag- en ongeschoold.
- Minimaal drie, maximaal vijf Feyenoord Hubs in de wijken van Rotterdam Zuid.
- Aanvulling van beweegonderwijs op scholen in Rotterdam Zuid, zodat iedere leerling wekelijks 5 uur sport en beweging krijgt.
- 500 structurele stages en leerwerkplekken bij Feyenoord (City) voor jongeren (focus op mbo).

‘ALLES OM ZE EEN ZO GROOT MOGELIJKE KANS TE GEVEN’

*Het aantal drop outs dat de school verlaat zonder diploma, daalt op Zuid. Dat motiveert **Barbara Meure**, docent en decaan aan het vmbo Calvijn Juliana in Oud-Charlois, om vooral dóór te gaan.*

Rust, reinheid, regelmaat. Het klinkt wat ouderwets, maar het zijn belangrijke begrippen op Calvijn Juliana, waar iets meer dan vierhonderd leerlingen schoolgaan. Door de kleine schaal kent bijna iedereen elkaar. 'Voor veel van onze leerlingen is dat heel prettig,' denkt Barbara Meure, die al twaalf jaar verbonden is aan de school. 'Er is een aantal leerlingen met ADHD, leerachterstanden, fysieke beperkingen en andere dingen die hen in de weg kunnen staan. Op een grotere school bestaat de kans dat zij te weinig aandacht krijgen. Bij ons krijgen ze de kans om toch een vmbo - theoretische leerweg (mavo) diploma te halen.'

Geen huiswerk

Calvijn Juliana hanteert een eigen aanpak. Zo nemen leerlingen, zeker in de eerste jaren, niet of nauwelijks huiswerk mee naar huis. Meure: 'Binnen het lesrooster zijn uren ingeruimd waarin het huiswerk gemaakt wordt. Op die manier hebben wij goed zicht op de leerprestaties en werkhouding van onze leerlingen.' Ouders worden nauw betrokken. Ook is er een uitgebreid zorgteam, dat leerlingen bij uiteenlopende problemen helpt. Het werkt: Calvijn Juliana heeft een slagingspercentages van boven de 95% en mag het predicaat 'excellent' dragen. Het belangrijkste is volgens Meure, dat leerlingen zich prettig voelen op de school. 'Als geslaagde oud-leerlingen op visite komen, vertellen ze dat ze het hier eigenlijk wel missen.'

Bekend in de buurt

De school ligt in Oud-Charlois, een buurt die Meure als geen ander kent, omdat ze er tot een jaar geleden altijd zelf gewoond heeft. Nog steeds voelt het vertrouwd. 'Oldschool gezellig', noemt ze het zelf. Ook de school is als een oude bekende. Zelf volgde Meure de Calvijn Businessschool, een zusterschool van Calvijn Juliana. Daarna deed ze de lerarenopleiding. 'In het eerste jaar liep ik stage op een nogal blanke school in Delft. Ik merkte al snel dat het niet bij me paste. Voor de volgende stage heb ik toen aangeklopt bij mijn eigen oude school. Dat beviel zo goed dat ik een jaar later al voor een paar uur per week voor de klas stond.' Na het halen van haar diploma, kon Meure op Calvijn Juliana aan de slag. Twaalf jaar later werkt ze er nog steeds naar volle tevredenheid.

Het verschil

Meure realiseert zich dat ze door haar rol als docent en decaan een verschil kan maken in het leven van leerlingen. Door hen een realistische blik op de toekomst te geven en te stimuleren om voorál dat diploma te halen, hoopt ze hun kansen te vergroten. Ze neemt leerlingen mee naar opleidingsmarkten, open dagen, bliksemstages en sollicitatietrainingen. En dat niet alleen. 'Ik leg de kinderen uit hoe ze zich, tussen aanhalingstekens, horen te gedragen in het openbaar. We bespreken normen en waarden, maar ook de manier waarop je tijdens een sollicitatiegesprek een hand hoort te geven. Mensen aanspreken met mevrouw, meneer en u, dat soort dingen. Het is heus niet zo dat ze zulke dingen niet van hun ouders horen, maar blijkbaar hebben ze het nodig om het ook nog van iemand anders te horen. Het draagt allemaal bij aan een goede plek in de maatschappij.'

Slimme keuzes

De meerderheid van de leerlingen van Calvijn Juliana stroomt na het halen van hun diploma door naar het mbo, een klein groepje naar de havo. Meure adviseert de leerlingen bij de keuzes die ze maken: 'Dat betekent ook dat ik iemand die chirurg wil worden, moet vertellen dat dat minstens zestien jaar studeren betekent. Dat kan vies tegenvallen.'

Kansen voor de toekomst

Een manier om te sturen op kansrijke keuzes is Gaan voor een baan. Dit NPRZ-project informeert leerlingen in de 3e en 4e klas en hun ouders over mbo-opleidingen die zekerheid bieden op werk. 'Een belangrijk evenement,' vindt Meure. 'Ik zie dat leerlingen en ouders het minderwaardig vinden om niet minstens naar het hbo te gaan, maar dat is wat mij betreft onzin. Er zijn ontzettend veel mooie banen die je met een mbo-diploma kunt doen. Dat is echt de ruggengraat van onze samenleving, daar mag veel meer waardering voor zijn.' Om die baan te bemachtigen, moet je wel eerst dat diploma halen. Dat dat 95% van de leerlingen aan Calvijn Juliana lukt, daarop is Meure best trots. 'De credits daarvoor zijn voor de kids, die werken er namelijk keihard voor. Maar wij helpen natuurlijk ook. Alles om ze zo groot mogelijke kansen te geven voor hun toekomst.'

PIJLER SCHOOL

De pijler school bestaat uit twee onderdelen:
De Children's Zone en Kiezen voor vakmanschap.

De Children's Zone is gericht op het basis- en het voortgezet onderwijs in de focuswijken. Met een integrale benadering van de drie leefwerelden (thuis, school en vrije tijd/wijk) van een kind wordt gezorgd voor maximale leerprestaties en de sociale ontwikkeling van de kinderen van Zuid. In hun weg naar een succesvolle toekomst kunnen kinderen optimaal profiteren van hun maximale leerprestaties als zij kiezen voor een studierichting met goed arbeidsperspectief. Het gaat daarbij vooral om zorg, haven en techniek. Met Kiezen voor vakmanschap maken leerlingen kennis met deze sectoren en worden ze gestimuleerd te kiezen voor opleidingen in deze sectoren.

In figuur 8 is weergegeven uit welke elementen de aanpak bestaat uitgaande van een doordeweekse dag van een kind op Zuid.

FIGUUR 8: ELEMENTEN AANPAK

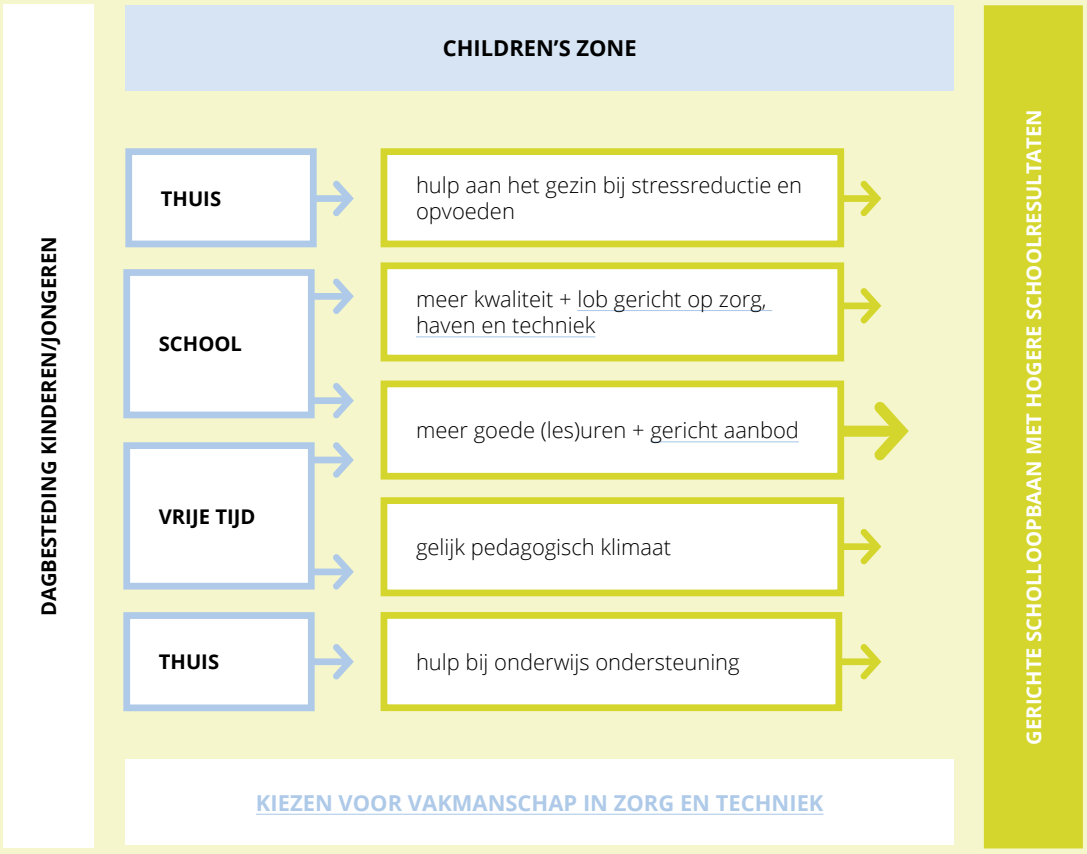

CHILDREN'S ZONE

De Children's Zone bestrijkt de verschillende leefwerelden waarin kinderen in de wijken op Zuid opgroeien. Thuis, school en vrije tijd zijn de belangrijkste domeinen waarin ze opgroeien. Het NPRZ kan alleen succesvol zijn als alle partners hun rol oppakken. Dat vraagt soms ook om de bereidheid om andere partijen toe te laten bij de uitvoering van eigen kernactiviteiten.

Ontwikkelingen
// Scholen
Voor het voortgezet onderwijs (vo) is een beweging naar beter en gevarieerder onderwijs ingezet. Het scholenveld gaat ingrijpend worden gewijzigd. Dat voorkomt (verdere) segregatie en kansenongelijkheid (nu gaan vooral de sterkere gezinnen op zoek naar onderwijs buiten Zuid). Voldoende aantrekkelijk onderwijs is ook een vestigingsfactor voor hoger op-

geleide ouders die het NPRZ voor Zuid wil behouden/ wil winnen. Ook voor het primair onderwijs geldt dat een herschikking nodig is. Er is in de focuswijken een overaanbod aan scholen. Een aantal scholen doet het goed, maar een aantal scholen blijft achter qua resultaten, omvang en profiel.

// Leerprestaties leerlingen
Sinds de start van het NPRZ monitoren we op verschillende momenten de voortgang van de onderwijsresultaten. De eindtoets Cito laat de laatste 3 jaren een stijging zien, waardoor Zuid een kwart van de achterstand op het G4-gemiddelde heeft ingelopen . Niveaustijging in de uitstroom van het vo is nog niet zichtbaar; wel zien we een afname van het aantal jongeren dat in de 3e klas vo op een lager niveau zit dan het eindadvies van de basisschool en een toename van jongeren die op een hoger niveau zitten. Ondanks deze positieve ontwikkeling in de eerste 6 jaar van het twintigjarige NPRZ-programma, geeft de basismonitor Onderwijs op alle onderdelen aan dat leerlingen van Zuid het absoluut en op alle schakelmomenten in het onderwijs nog fors slechter doen dan leeftijdgenoten elders. Aandachtspunten daarbij zijn afstroom in de onder- én bovenbouw van het vo, het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters en de mate van succesvol stapelen van opleidingen.

// Thuis
In de in 2017 gepresenteerde Verklarende Analyse komt naar voren dat de thuissituatie (opleidingsniveau, werk ouders) van alle factoren het meest zwaarwegend is als het gaat om de hoogte van de uitslag van de centrale eindtoets groep 8. Uit dezelfde Verklarende Analyse blijkt dat verzuim, psychische zorg en crimineel verdacht zijn van de leerling de meest relevante factoren zijn t.a.v. positie derde klas vo. Daarbij komt dat de jeugd van Zuid (en hun gezinnen) die zorg/hulpverlening nodig hebben relatief vaker in zwaardere (verplichte) zorgtrajecten terecht komen en relatief minder in preventieve zorgtrajecten. De jeugd (0-22) komt sowieso structureel minder vaak aan bij de Jeugdzorg (6,4% Zuid tegen 9.2% Rotterdam). In Thuisbasis op Orde is als onderdeel van de invulling van de Children's Zone en in Vreewijk een aantal initiatieven opgenomen om zowel preventief als curatief de hulpverlening in de thuissituatie te verbeteren.

// Vrije tijd/Wijk
Het verband tussen sociale ontwikkeling en hoe kinderen en jongeren het op school en in hun latere leven doen, is deels afhankelijk van hun vaardigheden. Gemiddeld krijgen jongeren van Zuid op dat vlak niet hetzelfde mee van huis uit als leeftijdgenoten elders. Als we inzoomen zien we dat relatief weinig jongeren een verglijkbare invulling van vrije tijd hebben als jongeren in de rest van Nederland. Het gaat dan bijvoorbeeld om sport en cultuur, maar ook om huiswerk maken. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld Nederlands spreken buiten schooltijd.
Ook zijn er aanwijzingen dat op Zuid zowel aan de bovenkant (HB, hoogbegaafd), als aan de onderkant (LVB) leerlingen te vaak op school onopgemerkt blijven. Dat gaat ten koste van individuele kansen van kinderen en drukt op de onderwijsresultaten van school.

// Uitvoering
Dat vraagt dus wederom volop inzet in de komende vier jaar. De voorwaarden om Zuid de komende vier jaar substantieel verder te brengen zijn gunstig. Het Rijk en de gemeente hebben met de Regiodeal veel extra middelen voor Zuid ter beschikking gesteld om het gebied dichter bij het niveau van de G4 te brengen. Dat maakt het mogelijk om de komende vier

DOEL CHILDREN'S ZONE

In 20 jaar naar een vergelijkbare situatie als een gemiddelde grote stad (G4) op cognitieve competenties van kinderen en jongeren van heel Zuid. Hiervoor gebruiken we de indicatoren:

- Cito-eindtoetsscore*
- Op- en afstroom in 3 vo
- Verdeling diploma's vo en vervolg onderwijs.

Hoewel het doel voor heel Zuid geldt, is er met de Children's Zone in de focuswijken (Afrikaanderwijk, Bloemhof, Hillesluis, Feijenoord, Tarwewijk, Carnisse en Oud-Charlois) extra inzet. In de Children's Zone wijken zitten:

- 25 basisscholen en 3 speciaal basisonderwijs scholen
- 22 voortgezet onderwijs scholen

Op onderdelen wordt verbreding gezocht naar de overige 36 (s)bo-scholen.

* Op korte termijn is het gebruik van de Cito-eindtoetsscore niet houdbaar omdat steeds meer scholen andere eindtoetsen gebruiken. Aan een alternatief wordt gewerkt (bv referentieniveaus).

jaar echt het verschil te gaan maken op Zuid. Een fors deel van het extra geld gaat naar onderwijs. Hierdoor is het mogelijk geworden om het vo-aanbod kwalitatiever en gevarieerder te maken. Schoolbesturen zijn daar - samen met de gemeente - reeds druk mee aan de slag. Het primair onderwijs krijgt voortzetting van de impuls van ongekende omvang in de focuswijken op Zuid. De reguliere lestijd wordt met 42% verlengd, namelijk 400 uur bovenop de reguliere 940 uur. Nergens in Nederland krijgen kinderen zoveel uren als de komende jaren op Zuid.
Het lerarentekort dat landelijk speelt, gaat ook aan Zuid niet voorbij. Stedelijk ligt er een pakket aan maatregelen om het tekort in te dammen. Voor de middellange termijn bieden schoolbesturen sinds 2016 100 AanDeBak-garanties aan voor pabo-studenten van Zuid. Voor Zuid wordt ook daar met geld uit de "regio envelop" een schep bovenop gedaan om goede leraren voor het gebied te behouden en te werven.
Vanuit de wijkteams komt er forse extra hulp voor taal (laaggeletterdheid, taalbeheersing) en schuldenproblematiek. We willen dat gezinnen mee kunnen doen. Dat geldt ook voor de deelname van kinderen aan de voorschool. De eerste jaren zijn cruciaal in de ontwikkeling van kinderen. Stedelijk ligt het bereik van de vroeg- en voorschoolse educatie (vve) op 89% voor doelgroepkinderen. In de wijken op Zuid, waar kinderen de vve het hardst nodig hebben, ligt dat bereik lager. De komende jaren gaan we ervoor zorgen dat het bereik op het stedelijk gemiddelde komt te liggen. Bovendien krijgen de doelgroepkinderen in Rotterdam extra uren aangeboden om te voorkomen dat ze met achterstanden aan de basisschool beginnen.

Wat gaan we doen?
De onderwijspartners, gemeente en andere betrokken partners in en om school zetten ook in de periode 2019-2022 in op kwaliteit en kwantiteit van onderwijs, in samenhang met de wijk en het op orde hebben van de thuisbasis.

Kwaliteit op school: beter onderwijs

Profilering vo-scholen van Zuid.
De drie grote vo-schoolbesturen op Zuid en de gemeente hebben op 19 februari 2018 een convenant ondertekend dat een uitgewerkt plan bevat voor het vo-onderwijs op Zuid. Er is aangesloten op de drie grote gebiedsontwikkelingsprogramma's op Zuid: Hart van Zuid (rond Ahoy), Kop van Zuid/Katendrecht en Stadionpark. Deze drie centra zijn of worden knooppunten van voorzieningen en openbaar vervoer. Het plan voorziet in de vestiging van drie nieuwe scholen, twee in het Stadionparkgebied, een op de Kop van Zuid. Een aantal bestaande scholen gaat daarin op, andere scholen sluiten of verhuizen. Het wordt daarmee voor kinderen gemakkelijker door te stromen naar een hoger niveau. De deelnemende besturen hebben afspraken gemaakt over het maximum aantal leerlingen per school.

Alle (vmbo) schoolbesturen van Zuid geven als geheel substantieel invulling aan de prioritaire profielen zorg, haven en techniek (aandeel 50%) .

Effect: Aantrekkelijk, gevarieerd, kwalitatief hoogstaand onderwijs dat leerlingen van Zuid en omgeving weet aan te trekken en vast te houden. Dat geldt voor de huidige maar ook voor de nieuwe inwoners van Zuid.
Resultaat: De ver- en nieuwbouw van de gebouwen is in de periode 2018 tot 2023. Planning is dat in 2021 een begin wordt gemaakt met de bouw van de scholen. Invoering van de onderwijsprofielen zullen geleidelijk en deels vooruitlopend op de gebouwen worden ingevoerd.
Initiatiefnemer: Gemeente en schoolbesturen BOOR, LMC en CVO.
Bekostiging: Rijk en gemeente via de Regiodeal, reguliere gemeentemiddelen en middelen van schoolbesturen.
Koppeling: Pijler Wonen en Kiezen voor vakmanschap Pijler School.

Profilering po-scholen van Zuid.
Net zoals profilering vo-scholen zal de gebiedsontwikkeling t.a.v. wonen (nieuwbouw en renovatie) ook leidend zijn bij de profilering van het po. Zuid heeft minder kleine en meer grote basisscholen nodig met een goede aansluiting op de voorschool waar zorg en ondersteuning beter kunnen worden geregeld; scholen met een sterk profiel dat voor ouders van de huidige en toekomstige kinderen op Zuid aantrekkelijk is. In 2018 is gestart met de planvorming. Hierbij is gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak om per wijk toekomstbestendig basisonderwijs te bieden. De schoolomvang is een van de uitgangspunten die worden gehanteerd bij het herontwerp.

Effect: Aantrekkelijk, gevarieerd, kwalitatief hoogstaand onderwijs dat leerlingen van Zuid en omgeving weet aan te trekken en vast te houden. Daling van het huidige aandeel van leerlingen van Zuid dat buiten hun buurt naar school gaat.
Resultaat: Eind 2019 ligt er een gedragen herontwerp. Start uitvoering 2020 en verder.
Initiatiefnemer: Gemeente en schoolbesturen BOOR, PCBO, RVKO, SIPOR, etc.
Bekostiging: Gemeente Rotterdam en Schoolbesturen/ bouwagenda / verduurzamingsbudget.
Koppeling: Pijler Wonen.

Aanpak lerarentekort
Er wordt aangesloten op de stedelijke aanpak gericht op zij-instromers, schakeltrajecten en vergroting inzetbaarheid leraren, etc. Hier worden voor Zuid extra accenten gezet. Het gaat hierbij onder meer om:

- Het ontzorgen van onderwijzend personeel door de inzet van extra capaciteit. Per school is maatwerk nodig hoe de inzet op zorg kan worden geregeld. Deze inzet gaat gepaard met het anders organiseren van de samenwerking van de wijkteams, de intern begeleider van de school en het schoolmaatschappelijk werk. Inbegrepen is begeleiding van de transformatie van de huidige zorgstructuren naar de hier beschreven oplossing.
- Er wordt ingezet op instroom van extra onderwijzend personeel. Via lob-activiteiten en baangaranties worden middelbare scholieren en mbo-studenten toegeleid naar lerarenopleidingen. Door het extra aantrekkelijk maken van stages op Zuid worden potentiële leraren reeds gebonden aan scholen op Zuid. In het begin van het NPRZ bestond de mogelijkheid leerkrachten voorrang te geven bij het toewijzen van een woning. Onderzocht wordt of deze afspraak kan worden vernieuwd.
- Anders organiseren van onderwijs zorgt ervoor dat het vak van leraar aantrekkelijk blijft. Directies van scholen krijgen de mogelijkheid om hiermee te experimenteren en van elkaar te leren. Hiervoor wordt een professionele leergemeenschap opgericht.
- Naast het reguliere aanbod op opleidingen en trainingen dat (stadsbreed) kan worden afgenomen, komt er meer ruimte voor kennis en vaardigheden die voor Zuid essentieel zijn. Zoals vaardigheden en gesprekstechnieken i.v.m. herkennen van thuisproblematiek en de toeleiding naar hulp. Ontwikkelde lespakketten kunnen ook worden gebruikt op de pabo, lerarenopleiding en opleidingen in het sociale domein. Alle scholen en vve's investeren in professionalisering op de gezamenlijk benoemde thema's, tenzij de schoolmedewerkers al over voldoende vaardigheden beschikken. Het pakket zal ook worden gebruikt door de lerarenopleiding.
- Schoolbesturen nemen hun verantwoordelijkheid ten aanzien van aantrekken en behoud van goede onderwijzers en gebruiken daarvoor alle mogelijkheden uit de CAO.

Effect: Hogere onderwijskwaliteit doordat er geen tekort is aan onderwijzend personeel op scholen po, (v)so.
Resultaat: Per school(bestuur) aangepaste organisatievormen, gevolgde opleidingen en trainingen en eventueel benutten ruimte in de cao.
Initiatiefnemer: Schoolbesturen primair en voortgezet onderwijs in samenwerking met gemeente woningcorporaties, pabo en Lerarenopleidingen.
Bekostiging: Rijk en gemeente via de Regiodeal, reguliere gemeentemiddelen en middelen van schoolbesturen.
Koppeling: Thuisbasis op orde en Pijler wonen (i.v.m. huisvesting).

Opleidingsplek herkennen van en onderwijs voor hoogbegaafden
Op Zuid is het initiatief gymnasiumbasisschool gestart voor de groepen 5 t/m 8. Op Zuid is het po namelijk zo gefocust op het wegwerken van achterstanden dat het aanbod voor meer- en hoogbegaafden er veelal bij inschiet. Van de maximaal 100 leerlingen komt minimaal 70% van Zuid. De Zuider gymnasiumbasisschool zal ook een opleidingsplek zijn voor leraren po en vo van Zuid (bijvoorbeeld d.mv. stageplaatsen) waar kennis over lesgeven aan meer- en hoogbegaafden wordt verspreid.

Effect: Kinderen en jongeren krijgen meer onderwijs op maat.
Resultaat: 100 leerkrachten en leerlingen maken per jaar gebruik van de opleidingsplekken.
Initiatiefnemer: PCBO (Beatrixschool) en CVO (Zuidergymnasium).
Bekostiging: Eenmalige opstartbijdrage vanuit gemeente (NPRZ-budget).
Koppeling met: n.v.t.

Afstroom in het voortgezet onderwijs; onder- en bovenbouw
Dankzij betere monitoring is in de afgelopen jaren duidelijk geworden dat leerlingen van Zuid het in de onderwijsovergangen een stuk slechter doen dan leerlingen op het G4-gemiddelde. De afstroom in 3 vo voor leerlingen van Zuid ten opzichte van het eindadvies van het basisonderwijs was 30,3% over 2016-2017. Het G4-gemiddelde bedroeg in dat jaar 17,1%. Ult vervolgonderzoek weten we dat leerlingen van Zuid ook in de bovenbouw van het vo vaker doubleren en afstromen. In het mbo wordt de achterstand niet ingelopen; leerlingen van Zuid halen niet vaker een tweede diploma dan studenten van elders.
Om de afstroom in te dammen, is in de eerste helft van 2019 in beeld gebracht op welke scholen de leerlingen niet het niveau van het eindadvies basisschool of het niveau van het begin van het derde leerjaar weten vast te houden. Dan is tevens vastgesteld wat er de komende jaren moet gebeuren om de afstroom te beperken en opstroom te bevorderen. De op- en afstroompercentages van de G4 gelden als het einddoel.

Effect: Meer jongeren van Zuid halen een vo-diploma op het niveau van hun werkelijke kunnen. De afstroom tov het eindadvies po is in dichter bij het niveau gekomen van de G4.
Resultaat: nader in te vullen afhankelijk van gekozen interventies.
Initiatiefnemer: Gemeente en schoolbesturen vo.
Bekostiging: Gemeente Rotterdam en schoolbesturen.

Ouderbetrokkenheid
De thuisbasis van kinderen draagt voor circa 50% bij aan de schoolprestatie. De school is voor zowel de kinderen maar ook voor de ouders een plek waar ze altijd te vinden zijn en waar signalen over de thuissituatie in een vroeg stadium zichtbaar worden.
- Scholen door heel de stad, maar in het bijzonder in de focuswijken hebben voor de onderwijsresultaten van de leerlingen baat bij ouderbetrokkenheid en beter onderwijsondersteunend gedrag thuis.
- Er is capaciteit ingekocht bij zorgpartners voor het aanmelden van kinderen door de school, niet alleen probleemgericht maar ook preventief en kansgericht. Dit krijgt o.a. inhoud door het gebruik van frontlijnmethodes als integrale intake voor het hele gezin op alle leefvelden en bijvoorbeeld het programma 'Samen Leren'
- Oudercursussen: Ouders kunnen laagdrempelig werken aan vaardigheden. Daarnaast is er voor ouders ruimte om via of op school te werken aan onderwijsondersteunende vaardigheden en of eigen vaardigheden

Als richtinggevend kan gelden: Gids voor beter samenwerken met ouders, lectoraat ouderbetrokkenheid Hogeschool Rotterdam, uitgave maart 2017. Geschreven door lector ouderbetrokkenheid Mariëtte Lusse. In deze gids staan voorbeelden van ouder betrokkenheid en doorverwijzingen naar organisaties die hierbij behulpzaam kunnen zijn. (www.hogeschoolrotterdam.nl)

Effect: Ouders zijn meer betrokken bij de schoolloopbaan van hun kinderen.
Resultaat: Alle 28 (speciaal)basisscholen en 22 voortgezet onderwijs scholen geven actief vorm aan ouderbetrokkenheid overeenkomstig de afspraken van de menukaart (zie volgende interventie).
Initiatiefnemer: Gemeente en schoolbesturen po en vo.
Bekostiging: Gemeente Rotterdam en Schoolbesturen.

Menukaart Children's Zone
In de uitvoeringsperiode 2015-2018 werkte het onderwijs met een menukaart. Daarin was voor de partners in het onderwijsveld thematisch uitgewerkt wat - overeenkomstig het toenmalige uitvoeringsplan - aan maatregelen werd ingezet om de onderwijsdoelstellingen te kunnen bewerkstelligen. Voor de periode 2019-2022 werken we opnieuw met menukaarten (wellicht ook een voor de professionals in de wijken i.v.m. thuisbasis op orde). Het betreft de Zuid-specifieke maatregelen uit het uitvoeringsplan.

Om het gebruik van de menukaart te vergroten wordt parallel aan de website www.gaanvooreenbaan.nu een Children's Zone deel toegevoegd inclusief inlog en 'winkelmandje'. Hierin komen alle thema's waarover de schoolbesturen en gemeente in NPRZ verband afspraken hebben gemaakt. Naast Zuidbreed ingekochte onderdelen komen er ook suggesties voor invulling van thema's en/of ruimte voor eigen invulling. Hiermee behoudt elke school de vrijheid voor het kiezen en invullen van een eigen uitvoeringspraktijk, maar tegelijkertijd wordt er ook geprofiteerd van de denk- en uitvoeringskracht op Zuid-niveau.

Effect: Tijds- en kostenbesparing op schoolniveau.
Resultaat: Van alle cz-scholen (28 (s)bo en 22 vo) is duidelijk wat zij komend schooljaar gaan doen.
Initiatiefnemer: Gemeente en schoolbesturen po en vo.
Bekostiging: Gemeente Rotterdam en Schoolbesturen.

Kwantiteit op school; meer goede uren op school en in de vrije tijd

Extra les en dagprogrammering kinderen
Intensievere samenwerking tussen alle relevante partijen gericht op zinvolle, verplichte (voor 10 uur), georganiseerde en gestructureerde extra leertijd en vrijetijdsbesteding opdat de basisschoolkinderen (groep 1 t/m 8) van Zuid elke doordeweekse dag, van vroeg in de morgen tot begin van de avond, goed gevulde uren krijgen die bijdragen aan hun schoolprestaties, ontwikkeling en wereldbeeld.

Bovenop het reguliere onderwijsprogramma bieden scholen en gemeente samen daarom uren aan gericht op hogere onderwijsresultaten én op de sociaal emotionele ontwikkeling/opdoen van vaardigheden bij kinderen. Alleen inzetten op cognitie is niet voldoende. Een schoolcarrière wordt naast kennis ook bepaald door het succesvol in kunnen zetten van vaardigheden en het goed in je vel zitten.

De doelen bereiken we door leerlingen:
- meer te laten doen: sport, cultuur, techniek, ict, loopbaanoriëntatie, natuur, etc
- Meer te laten denken: extra taal en rekenen, huiswerkbegeleiding, burgerschap, filosofie, etc.
- Meer te laten voelen: vaardigheden aanleren (basiswerknemersvaardigheden, probleemoplossend werken, leren verliezen, winnen, werken aan zelfvertrouwen , omgang met stress, hoge verwachtingen)

Extra, kwalitatief goed gevulde, uren voor leerlingen van Zuid zijn dus het uitgangspunt. Niet facultatief, maar verplicht, als onderdeel van de onderwijstijd. De vrees is anders dat leerlingen die de extra uren het hardst nodig hebben, niet participeren. Uitgaande van extra uren bovenop de reguliere onderwijstijd, worden enkele uitvoeringsvarianten verder uitgewerkt (combinaties van in- en buitenschools). In alle varianten wordt gewerkt aan centraal afgesproken doelen, worden afspraken gemaakt over kwaliteit, is het belangrijk dat

de werkdruk voor de leerkrachten niet vergroot wordt (en waar mogelijk wel verlaagd) en worden de resultaten gemonitord. Ook is er expliciet aandacht voor het betrekken van ouders.

Effect: Hogere schoolprestaties en betere sociale en emotionele ontwikkeling.
Resultaat: In 2019 wordt begonnen met de uitbreiding van 6 uur extra les naar 10 uur extra les en dagprogrammering in alle 7 Children's Zone wijken. In beperktere vorm op een aantal (circa 10) scholen/ wijken buiten de focuswijken.
Initiatiefnemer: Gemeente (jeugd, onderwijs, sport en cultuur), schoolbesturen po aangevuld met relevante partners in de wijk (bijvoorbeeld: kinderopvang, speeltuin, sportvereniging, cultuurorganisaties, huiswerkorganisaties etc).
Bekostiging: Rijk en gemeente via de Regiodeal.

Meer driejarige doelgroepkinderen bezoeken de voor- en vroegschoolse educatie (vve)
De eerste jaren zijn cruciaal voor de vorming van kinderen. Achterstanden die voor het vijfde levensjaar zijn opgelopen, zijn lastig in te halen in de verdere onderwijscarrière. Het bereik van de doelgroep ligt in de focuswijken lager dan in de rest stad, terwijl de noodzaak tot deelname juist het grootst is gezien de achterstand die Zuid nog steeds kent. Daarom hebben we de ambitie te zorgen dat over vier jaar 89% van de driejarige doelgroeppeuters gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' (extra uren vve).
Twee obstakels voor een hogere deelname van de doelgroep aan de voorschool zijn: de administratieve procedures en handelingen waar ouders tegenaan lopen en de eigen financiële bijdrage. Die wordt als een drempel ervaren, ongeacht de beperkte hoogte van het bedrag.
De komende jaren wordt ingezet op een hoger bereik van doelgroeppeuters en een hogere deelname aan de voor- en vroegschoolse educatie onder andere door:

- uitvoering van de (wettelijke) uitbreiding van uren voor vve van twaalf naar zestien uur
- verhogen van de toeleiding naar vve-voorzieningen in focuswijken
- peuterconsulenten gaan peuters die opgroeien in armoede intensiever begeleiden naar de vve
- doorverwijzing naar faciliteiten en instanties (van de gemeente) die ondersteuning bieden bij de aanvraag van kinderopvang/ vve/ toeslagen etc.
- onderzoek naar mogelijkheden meer ouders met peuters in armoede hun kinderen in de vve onder te brengen.
- monitoren van bereik en deelname.

Effect: Minder kinderen beginnen met een achterstand aan het basisonderwijs.
Resultaat: Het bereik onder de 3 jarigen doelgroepkinderen in de vve verhogen naar 89%, net als in de rest van de stad. Zuid trekt het been bij op dat vlak.
Initiatiefnemer: Gemeente met vve's.
Bekostiging: Gemeente.
Koppeling: School (CZ) en Werk.

Schoolcarrière

Voor elk kind 1 ambitie 1 plan
Is een omslag mogelijk? Nu wordt zorg en hulpverlening vooral ingezet bij problemen waardoor het een negatieve connotatie heeft. Wanneer zorg en hulpverlening onderdeel wordt van een gezamenlijke positieve ambitie (elk individueel kind begeleiden naar het schoolniveau waar het hoort) wordt het een positief doel: hoe haalt uw kind het maximale uit zijn of haar mogelijkheden?

Invulling zou in de praktijk kunnen betekenen dat de school bij de start van groep 6 en bij de start van de 1e klas vo (po-eindadvies) inzicht heeft in het potentieel van de leerlingen. Met dit inzicht stelt de school samen met de ouders (en leerling) een plan op met als doel het kind op dat niveau te houden. "De brug naar een positieve toekomst" kan hierbij als startpunt gebruikt worden (zie Thuisbasis op orde). Bij het opstellen en uitvoeren van het plan kan PPO de school ondersteunen en de zorg/hulpverlening de ouders. Alle benodigde ingrediënten zijn aanwezig, de doorontwikkeling zit hem in het in een preventief stadium en samenhangend ten uitvoer brengen.

Effect: Hulpverlening komt eerder en duurzamer tot stand (in samenwerking met school).
Resultaat: In 2019 wordt op 1 po en 1 vo school gestart met het in de praktijk invullen van dit concept. Bij succes volgen de andere scholen.
Initiatiefnemer: Scholen en PPO/Koers VO, Gemeente (wijkteams).
Bekostiging: Neutraal.
Koppeling: Thuisbasis op Orde.

Signaleren LVB en HB op Zuid
Doordat problemen vaker voorkomen op zuid wordt niet altijd doorzien dat er er achterliggende problematiek speelt (lvb) of dat er ondergepresteerd wordt (hb). Om hier grip op te krijgen wordt er een proef uitgevoerd: beter signaleren met testen van enerzijds licht verstandelijk beperkte (lvb) kinderen, maar anderzijds ook van de onderpresteerders op (in eerste instantie) de basisscholen. (zie Handreiking voor het werken van kinderen met lvb in het basisonderwijs en thuis en Centrum voor Begaafdheidsonderzoek). Mocht tijdens de pilot blijken dat het gemeentelijke aanbod dat naast de onderwijsondersteuning wordt aangeboden, niet toereikend is, dan betrekken we die uitkomsten bij het implementatievoorstel voor lvb op Zuid.

Effect: Kinderen en jongeren krijgen meer onderwijs op maat.
Resultaat: Proef op 3 - 4 po scholen.
Initiatiefnemer: Scholen en PPO/KoersVO in samenwerking met Gemeente (jeugd).
Bekostiging: Scholen.
Koppeling met: Thuisbasis op orde.

Mentoren op Zuid
Voor het vo wordt de komende jaren vastgehouden aan de inzet van het programma Mentoren op Zuid. In het mentorprogramma begeleiden studenten van de Hogeschool Rotterdam en de Thomas More

Hogeschool kinderen en jongeren uit Rotterdam Zuid één op één op het gebied van talentontwikkeling, sociale- en studievaardigheden, zelfvertrouwen en loopbaanoriëntatie. Hierdoor krijgen de studentmentoren ervaring in coachen en begeleiden in een context van achterstandswijken en integratie. De leerlingen hebben gedurende een half jaar een mentor die qua leeftijd dicht bij hen staat (rolmodel) en op wekelijkse basis samen met de leerling werkt aan datgene waar de leerling behoefte aan heeft.

Om het programma toekomstbestendig te maken, ontwikkelen scholen en instituten implementatie-plannen waardoor het eigenaarschap meer bij henzelf komt te liggen zodat het MoZ-programmateam meer de focus kan leggen op regie, kennisdeling, kwaliteitsborging, methodiekontwikkeling en het realiseren van nieuwe financiering voor het programma.

Verder wordt onderzocht of het mogelijk is dat mentoring breder inzetbaar wordt ook voor het po (mogelijk met mbo-studenten in plaats van hbo'ers).

Effect: Bijdrage aan hogere onderwijsresultaten en sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen (mentee's)en de studenten(mentoren).
Resultaat: Deelname van 1200 mentee's en 1200 mentoren per jaar.
Initiatiefnemer: Hogeschool Rotterdam (EMI), Thomas More en Inholland in samenwerking met po- en vo-scholen.
Bekostiging: Partijen verkennen gezamenlijke financiële dekking.
Koppeling met: Pijler Werk en Thuisbasis op orde.

KIEZEN VOOR VAKMANSCHAP

In Rotterdam Zuid is sprake van een mismatch tussen de opleidingskeuzes van jongeren en de vraag van de arbeidsmarkt. Zo kiezen relatief weinig leerlingen voor opleidingen in de techniek, de zorg en het onderwijs, terwijl in deze sectoren veel vraag is naar personeel. Bovendien weten leerlingen vaak niet goed wat bij ze past en waar ze goed in zijn. Om de kansen op een passende baan en een duurzame arbeidscarrière te vergroten is het belangrijk leerlingen structureel te begeleiden bij het kiezen voor opleidingen in sectoren met voldoende perspectief op werk. Kiezen voor vakmanschap zorgt voor een samenhangende en doorlopende loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor kinderen van de basisschool tot en met de arbeidsmarkt.

Daarbij richten we ons op twee sporen:
- Zorg, haven en techniek in het mbo
- De partners van het NPRZ

Wat zien we aan ontwikkelingen?
// Arbeidsmarkt
De lange termijn werkgelegenheid in de mbo sectoren zorg, logistiek en techniek blijft hoog. Voor jongeren van Zuid biedt een keuze voor mbo-opleidingen in deze sectoren in het algemeen betere kansen op de arbeidsmarkt dan een keuze voor andere mbo-opleidingen[3]. Van de mbo'ers met een techniekopleiding op niveau 4 heeft 56% een jaar later een baan. Van de jongeren met een opleiding in de sector economie op hetzelfde niveau is een jaar later slechts 35% aan het werk. Over het algemeen geldt; hoe hoger de opleiding hoe meer kans op werk. Maar ook voor de lagere opleidingsniveaus geldt dat jongeren met een opleiding in zorg, logistiek en techniek vaker aan het werk zijn.

Ook onder de werkgevende partners van NPRZ neemt de vraag naar personeel toe; en daarmee voor meer jongeren van Zuid de kans op een duurzame school- en arbeidsloopbaan. Met name in het onderwijs is veel behoefte aan nieuwe aanwas uit het eigen gebied. Andere onder de partners genoemde sectoren met toenemende tekorten zijn de kinderopvang, de politie en de brandweer.

// AanDeBak-garanties
In de pijler Werk maken werkgevers in het kader van het NPRZ afspraken over AanDeBak-garanties voorheen Carrière Start garanties geheten. Deze AanDeBak-garanties zijn het wenkende perspectief voor jongeren van Zuid. De afspraken zijn in het verleden vooral gemaakt voor mbo niveau 3 en 4 in Zorg, Haven en Techniek. Uitbreiding naar zowel lager niveau als naar hogere niveaus (hbo) in relatie tot de vraag van de NPRZ partners is nodig (zie verder pijler Werk). Ook het programma lob zal in de komende vier jaar worden verbreed naar deze sectoren en opleidingsniveaus.

DOEL KIEZEN VOOR VAKMANSCHAP

Onverminderd van kracht zijn de doelen voor 2020:
- 35% van de jongeren van Zuid met een mbo diploma heeft die in de richting van techniek en haven
- en 15% in de richting van zorg

Daarnaast worden opleidingen met een AanDeBak-garantie bij de partners van het NPRZ meegenomen in het lob-programma.

Op Zuid staan:
- 59 basisscholen en 4 scholen voor speciaal basisonderwijs
- 22 voortgezetonderwijslocaties
- 11 mbo locaties

NB: Het NPRZ past haar definitie van techniek aan naar die van het landelijke TechniekPact. Dit betekent dat voortaan opleidingen in de sector vervoer, transport en logistiek ook vallen onder techniek.

[3] Basismonitor Onderwijs NPRZ 2015, 2016, 2017 en ((schoolloop)banen 2018) door Kenniswerkplaats Rotterdams Talent (RISBO en gemeente Rotterdam (OBI))

FIGUUR 9: OPLEIDINGSKEUZES JONGEREN

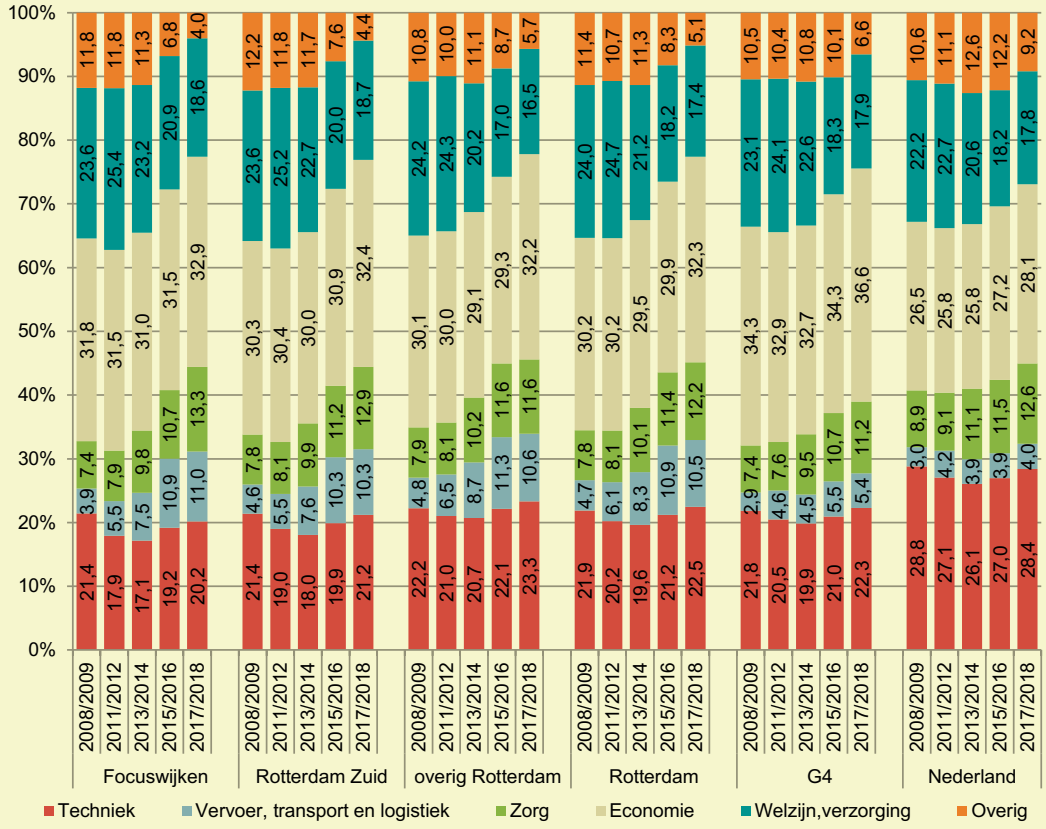

// Opleidingskeuzes jongeren
Een langzame toename is te zien in het aandeel jongeren dat kiest voor een opleiding in de Zorg, Haven en Techniek. Desondanks is de opgave nog stevig omdat tegelijkertijd nog veel jongeren voor opleidingen met minder kans op werk en relatief lagere salarissen kiezen. De doelstelling van het NPRZ blijft daarmee overeind. Ook de komende vier jaar blijft het nodig om te werken aan goede opleidingskeuzes onder aankomende mbo-studenten zodat ze na afronding van hun opleiding direct kunnen doorstromen naar de arbeidsmarkt of het hbo.

// Belangrijke keuzemomenten
Een schoolloopbaan kent belangrijke keuzemomenten: De keuze voor de middelbare school, de keuze voor het profiel en de keuze voor een mbo-, hbo-, of wo-opleiding. Met elke keuze wordt de keuzevrijheid voor de volgende stap beperkter. Veel ouders in Nederland beginnen al op jonge leeftijd met hun kind te praten over wat het later wil worden. Daarom beginnen we in Rotterdam Zuid al in groep zes met lob zodat leerlingen steeds de best mogelijke keuze kunnen maken. Het afgesproken lob-pakket van groep 6 t/m mbo is vooral in het vo en mbo breed opgepakt. Ook in het basisonderwijs zijn inmiddels vrijwel alle scholen met lob bezig. Er is nog wel werk te verzetten als het gaat om het uitvoeren van een uitgebreid en samenhangend lob-pakket. Een volledige implementatie van de lob-activiteiten op alle scholen is nog niet gereed. Afspraak is dat in schooljaar 2019-2020 alle scholen op Zuid het volledige lob-programma uitvoeren.

Implementatie van de lob-activiteiten blijkt in de praktijk tijdrovend. Oorzaken wisselen van school tot school. Belemmeringen zijn vooral te vinden in het niet geven van voldoende prioriteit binnen de school aan het onderwerp. Hierbij spelen onvoldoende kennis van noodzaak en nut van lob voor de toekomst van leerlingen en/of gebrek aan tijd/geld om alles te organiseren (er moeten ook nog veel andere dingen). Om hieraan tegemoet te komen is bij de voorbereiding van het curriculum voor het schooljaar 2018-2019 voor het eerst gebruik gemaakt van de website www.gaanvooreenbaan.nu. De website maakt het voor scholen makkelijker en overzichtelijker om het lob-programma samen te stellen.

Tot slot is er in 2018 een kwalitatief onderzoek gedaan naar de implementatie. Hieruit kwam ook naar voren dat veel leerkrachten en docenten zelf ook nog een te beperkt beeld hebben van banen in de zorg en vooral techniek en haven, waardoor de impact van de lob-activiteiten minder groot is dan potentieel mogelijk.

// Landelijke ontwikkeling
De beschreven ontwikkelingen gelden niet alleen voor Rotterdam Zuid. Ze zijn ook terug te vinden in de rest van het land. De NPRZ partners maken gebruik van

Het event Gaan voor een Baan! 2017

financieringsmogelijkheden vanuit rijksinitiatieven zoals het versterkingsprogramma beroepsonderwijs vmbo-mbo van minister Slob. Landelijk gaat er veel aandacht naar vmbo-scholen met een technisch profiel. Op Zuid worden ook vmbo-tl leerlingen (mavo) gericht meegenomen. Uit onderzoek[4] blijkt dat hun potentieel flink wordt onderbenut. Slechts 10% van de vmbo-tl leerlingen van Zuid kiest voor techniek, 6% voor logistiek (haven) en 9% voor zorg.

Wat gaan we doen?
De School-partners zetten ook in de planperiode 2019-2022 door en vullen aan op de reeds ingezette lijnen. Het instrumentarium om het doel te bereiken blijft de komende vier jaar hetzelfde: een sterk en compleet lob-programma dat door alle scholen wordt uitgevoerd en de AanDeBak-garanties die de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt bij bepaalde opleidingen garanderen via de NPRZ pijler Werk.

Er wordt veel van de scholen gevraagd. Er zal daarom door schoolbesturen in samenwerking met het programmabureau NPRZ een 'wat-niet-lijst' worden opgesteld. Hierop komen de activiteiten en onderwerpen te staan (landelijke, gemeentelijke en schoolbestuurlijke activiteiten) waarover gezamenlijk wordt afgesproken dat hieraan niet of met minder prioriteit gewerkt hoeft te worden door de scholen.

Lob-programma op de scholen

Structureel aanbieden/organiseren van afgesproken lob-activiteiten
Lob voor leerlingen gaat over weten waar je goed in bent, wat je leuk vindt en waar voor jou de mogelijkheden liggen op de arbeidsmarkt. Ook belangrijk is dat je weet welke keuzes je moet maken, dat je in staat bent die keuzes te maken en dat je een netwerk opbouwt en gebruikt om je daarbij te helpen. Het lob-programma is zodanig vorm gegeven dat deze elementen erin terugkomen. Vanwege de werkloosheidsproblematiek van Zuid wordt meer dan in andere gebieden aandacht besteed aan kiezen voor kansrijke beroepen.

Met invoering van de Routekaart-activiteiten geven alle scholen van Zuid een compleet lob-programma aan hun leerlingen en hun ouders. De website www.gaanvooreenbaan.nu is het vertrekpunt. Hier plannen scholen hun complete lob-programma met zuidbreed ingekochte activiteiten en/of voegen daar hun eigen activiteiten aan toe. Het gaat om activiteiten op het gebied van:
- Ontdekken en ervaren
- Reflecteren en kiezen
- Training en scholing leerkrachten en docenten
- Aansluiting arbeidsmarkt

Basisscholen voldoen hiermee tevens aan de verplichting tot implementatie van Wetenschap & Technologie (W&T) in het basisschool curriculum vanaf 2020 vanaf groep 6 (landelijk is de verplichting vanaf groep 3).
Het lob-programma richtte zich afgelopen vier jaar op kiezen voor vakmanschap in zorg, haven en techniek. Dit blijft zo en er worden zaken aan toegevoegd. Zo krijgen aanpalende sectoren als agro-food en logistiek meer aandacht. Ten behoeve van de AanDeBak-garanties onderwijs, wordt een programma van lerarenopleidingen toegevoegd. Dit laatste betekent ook dat havo- en vwo-afdelingen/scholen mee gaan doen.

Verder zal bij de doorontwikkeling van de op Zuid breed aangeboden lob-activiteiten aandacht zijn voor het verder verhogen van de kwaliteit van het programma als geheel; zowel ten aanzien van de aangeboden activiteiten als de professionalisering van de uitvoerders zelf. In ieder geval zal gezorgd worden

[4] BRIDGE: de brug van onderwijs naar werk, SEOR (2018)

voor activiteiten op het gebied van soft skills van leerlingen om kansen op werk te vergroten en ook om je staande te blijven houden op de arbeidsmarkt.
Ook zal gekeken worden hoe het programma kan worden aangesloten op de afspraken zoals die worden gemaakt voor de dagprogrammering in de Children's Zone.

Effect: Leerlingen hebben een goed beeld van zorg, haven en techniek en maken bewuste keuzes.
Resultaat:
- Alle scholen op Zuid (63 (s)bo, 22 vo en 11 mbo-locaties) voeren een compleet lob-programma uit vanaf sept 2019.
- Een 'wat-niet-lijst'.
- Ontwerp en uitvoering van een lob-programma gericht op kiezen voor het onderwijs.

Initiatiefnemer: Schoolbesturen po, vo en mbo in samenwerking met gemeente en Hogeschool Rotterdam.
Bekostiging: UIA subsidie – BRIDGE beschikbaar t/m oktober 2019. Organiseren van duurzame voortzetting na 2019 is onderdeel van de BRIDGE-opgave.
Koppeling met: Pijler Werk en Children's Zone.

Techniekonderwijs op Zuid

Bij de profileringsopgave po en vo (zie Children's Zone – Kwaliteit) zal aandacht zijn voor voldoende ontwikkeling van scholen met een profiel gericht op zorg en techniek. Afgesproken is dat alle (vmbo) schoolbesturen van Zuid als geheel substantieel invulling geven aan de prioritaire profielen zorg, haven en techniek (aandeel 50%). Ten aanzien van Techniek wordt gebruik gemaakt van de regeling Sterk Techniekonderwijs.

Sterk Techniekonderwijs
Het Rijk stelt landelijk middelen beschikbaar voor het versterken van het aanbod en de inhoud van het techniekonderwijs. De scholen in Rotterdam Zuid hebben met elkaar afgesproken een plan te maken en uit te voeren. De looptijd van de transitiefase van de regeling Sterk Techniekonderwijs is van 2019 tot 2023, en loopt daarmee ongeveer gelijk op met dit uitvoeringsplan. Het regioplan Sterk Techniekonderwijs in Rotterdam Zuid moet in april 2019 gereed zijn. Daarna volgt een beoordelingsperiode en de door het Rijk gefinancierde uitvoering. De start is eind 2019.

Er zal in ieder geval worden gewerkt aan:
- bevorderen toestroom technische opleidingen;
- verbeteren kwaliteit van het techniekonderwijs (betere en meer faciliteiten en leermiddelen, goede docenten, aansluiting bij de technologische ontwikkelingen in het bedrijfsleven).

Als onderdeel van de planvorming en/of als onderdeel van dit uitvoeringsplan wordt tevens bekeken in hoeverre de beschikbaarheid van openbare techniek-lokalen en makerspaces zinvol zijn, en zo ja, hoe deze te realiseren zijn.

Effect: Voldoende mogelijkheden om als jongere op Zuid aan kwalitief goed techniekonderwijs deel te nemen.
Resultaat: Indienen (april 2019) en uitvoeren (eind 2019 – 2023) van regioplan Sterk Techniekonderwijs in Rotterdam Zuid.
Initiatiefnemer: Schoolbesturen vo in samenwerking met mbo, bedrijfsleven en gemeente.
Bekostiging: Programma Sterk Techniekonderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
Koppeling met: Pijler Werk en Children's Zone.

MONITOR PIJLER SCHOOL

Door de ontwikkeling van leerlingen in Rotterdam Zuid te volgen en hun loopbanen te vergelijken met leerlingen in de rest van Rotterdam en de vier grote steden in een monitor, krijgen de onderwijspartners in het NPRZ inzicht of de aanpak effect heeft op schoolprestaties en loopbaanontwikkeling van leerlingen van Zuid. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de door de gemeente Rotterdam ontwikkelde procesmethode.

Wat gaan we doen?

Basismonitor Onderwijs NPRZ en aanvullende analyses
De Basismonitor, Cohortanalyse en daar waar relevant de Verklarende Analyse blijven jaarlijkse producten. Daarbij zal in het vervolg ook meer aandacht uitgaan naar het hbo en wo. Tevens worden (individuele) schoolresultaten (lees: CBS-data) binnen het NPRZ-verband gedeeld om er samen beter van te worden. Door deze schoolresultaten tevens te koppelen aan de uitgevoerde activiteiten per school aan de hand van de menukaart CZ en de routekaart lob wordt effectiviteitsonderzoek mogelijk. Hiervoor zal gewerkt worden met uitvoeringsafspraken en convenanten die passen binnen de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De Onderwijstafel maakt een convenant met het CBS waarin wordt geregeld dat schoolinformatie kan worden onttrokken aan de CBS–data.

Speciale aandacht komt voor alle overgangs- of schakelmomenten die de Inspectie van het Onderwijs detecteert als momenten waarin kansenongelijkheid zichtbaar wordt. Wanneer het NWO faciliteiten heeft ontwikkeld voor het toevoegen van Leerling-Volg-Systeem-scores aan het CBS zullen de onderwijspartners hieraan deelnemen.

Effect: De NPRZ partners krijgen meer grip op de effectiviteit van het programma.
Resultaat: Eerst 3 basisscholen en 3 vo scholen. De planning daarvoor is 2019. Bij succes volgen in de jaren erna de overige scholen van Zuid.
Initiatiefnemer: Kenniswerkplaats Rotterdams Talent en po-, vo-, mbo en hbo, besturen
Bekostiging: Gemeente.
Koppeling: Thuisbasis op Orde, Werk, Wonen, Ondermijning & Veiligheid.

Datagedreven werken op scholen van Zuid
Uitvoeren van een pilotonderzoek naar de meerwaarde van datagedreven werken voor scholen op Rotterdam Zuid. Het gaat daarbij om het mogelijk maken van gezamenlijk werken aan de opgave van Zuid en de uitwisseling van onderwijs en onderzoekspraktijk. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van data van het CBS, van de eigen school. De gebruikswaarde van deze rijke dataset wordt vergroot door de monitor actief dichter bij de scholen (en besturen) te brengen. Hierbij wordt in ieder geval ingezet op specifieke NPRZ-uitvoeringslijnen. Bijvoorbeeld het percentage leerlingen dat per vo-school kiest voor een opleiding in zorg, haven en techniek. Datagedreven werken is geen eenmalige exercitie maar een jaarlijkse. Het eerste jaar zal voor individuele school/besturen wel een grotere inspanning vragen.

Effect: Scholen doorlopen versneld leercyclussen.
Resultaat: In 2019 3 basisscholen en 3 vo scholen bij succes volgen in de jaren erna de overige scholen van Zuid.
Initiatiefnemer: Kenniswerkplaats Rotterdams Talent en po-, vo-, mbo en hbo, besturen.
Bekostiging: Gemeente en scholen/schoolbesturen.

‘EEN POSITIEVE BENADERING WERKT VOOR IEDEREEN.’

Rawi Oemraw *is werkconsulent bij de gemeente Rotterdam.*
Hij begeleidt werkzoekenden, die gebruik maken van de Participatiewet,
en stoomt ze binnen twee jaar klaar voor betaald werk.

Op dit moment heeft Rawi Oemraw tachtig personen uit IJsselmonde in zijn caseload. Ze variëren van alleenstaande moeders tot statushouders en mensen met een lichamelijke beperking en ze hebben allemaal zo hun eigen redenen om niet aan het werk te zijn. Voor de één is de Nederlandse taal het grootste probleem, de ander zit dusdanig diep in de schulden dat hij aan niets anders kan denken. 'Er kunnen veel redenen zijn waarom iemand thuiszit,' zegt Oemraw. 'Het is mijn doel om die redenen, stap voor stap, weg te nemen. Zodat hij of zij binnen twee jaar klaar is voor een betaalde baan.'

Puntjes op de i

Pre-matching. Zo heet de afdeling waar Oemraw werkt. Bedoeld voor mensen die nóg niet klaar zijn voor de arbeidsmarkt, maar dat naar verwachting binnen twee jaar wél kunnen zijn. Als het zover is, zorg ik in samenwerking met collega's van afdeling Matching dat ze een betaalde baan krijgen. Vaak moeten er eerst 'nog wat puntjes op de i' gezet worden, zoals Oemraw dat noemt. 'Er is bijvoorbeeld een taalcursus nodig. Of psychische hulp. Of ondersteuning vanuit de schuldsanering.'

Zelfsturing

Van de tachtig personen uit zijn caseload, ziet Oemraw er elke week twaalf. Hij ontmoet hen in Huis van de Wijk De Focus, waar hij met ze praat. Hij wil ze helpen, maar speelt de bal ook terug. 'Ik wijs ze op hun eigen verantwoordelijkheid. Zelfsturing is heel belangrijk.' Hij draait zijn hand niet om voor de wat moeilijkere gevallen. 'Mensen die een pandverbod hebben, omdat ze agressief gedrag vertoond hebben, wil ik graag ontmoeten. Ik ben een mensenmens, en geloof dat een positieve, respectvolle benadering voor iedereen werkt.' Ook statushouders ziet Rawi graag. 'Dat zijn meestal bijzonder leuke, gemotiveerde mensen. Je moet met handen-en-voetenwerk zien duidelijk te maken wat je bedoelt, maar uiteindelijk kom je er altijd.'

Confrontatie

Oemraw geniet van de gesprekken. 'Die zijn prachtig. Ik hou ervan om mensen te helpen.' Met starheid maakt hij echter korte metten. 'Laatst nog, vroeg ik aan iemand: "Wat zou je willen doen?" Chauffeur worden leek hem wel wat. "Oké," zeg ik. "Heb je je rijbewijs?" Dat had 'ie niet. Dan vraag ik: wíl jij wel echt werken?' Voorheen verdwenen mensen uit Oemraws beeld, zodra ze waren doorgestroomd naar Matching. Tegenwoordig behoudt hij het contact. 'Te horen dat iemand lekker aan het werk is, naar tevredenheid van zichzelf en de werkgever, is het mooiste dat er is. Daar doe je het voor.'

PIJLER WERK

Bij de start van deze nieuwe uitvoeringsperiode van het NPRZ staan voor de pijler werk vrijwel alle verkeerslichten op groen. De gunstige economische tijden, de groeiende vraag naar personeel en de positieve energie bij alle partners in de pijler Werk bieden een stevige basis om de komende vier jaar aan de slag te gaan. Het lukt steeds beter om goede afspraken te maken over het verbeteren van het perspectief van bewoners op werk, de uitstroom en de bestandsdaling. Ook zijn er steeds meer vacatures die ook bereikbaar zijn voor lager opgeleiden met een uitkering. Het is nu vooral zaak om deze plekken te benutten. Bijzonder gunstig is het gegeven dat het Rijk en de gemeente Rotterdam voor deze periode via de Regiodeal 48 miljoen beschikbaar stellen. Hiermee kan een significant verschil worden gemaakt voor bewoners van Zuid die nu nog afhankelijk zijn van een uitkering.

In de pijler werk in het Nationaal Programma staan al sinds de start van het programma twee belangrijke groepen centraal: jongeren die hun eerste stappen moeten gaan zetten op de arbeidsmarkt en de werkzoekenden van Zuid die nu nog afhankelijk zijn van een uitkering. Het NPRZ stuurt aan op een hogere arbeidsparticipatie door onder meer kansrijke opleidingen onder de aandacht te brengen. Ook het voorkomen van langdurige en blijvende afhankelijkheid van een uitkering blijven de komende vier jaar speerpunt van de aanpak.

Om hierin te slagen is een aantal factoren van belang. Voor jongeren is dat de mate waarin ze succesvol de gang kunnen maken van school naar werk en voor uitkeringsgerechtigden zorgdragen dat ze de stap maken naar werk. Dit laatste bij voorkeur door zo snel mogelijk aan het werk te gaan en gelijktijdig te werken aan vaardigheden en oplossen van belemmeringen in de thuissituatie. Tegelijkertijd zal het nodig zijn om voor een deel van de werkgevers de drempel te verlagen om mensen vanuit Zuid een kans te bieden op werk. De werkgevers in het NPRZ zien onder meer in het ook beschikbaar maken van de No-Risk polis[5] voor werkzoekenden van Zuid die langere tijd in de uitkering zitten, als een kans voor duurzame uitstroom naar werk. Ook hechten ze groot belang aan het via communicatie breder onder de aandacht brengen van het NPRZ, waarmee nog meer betrokkenheid vanuit het bedrijfsleven kan worden gerealiseerd. De eerste doorbraken verwacht het NPRZ al in de eerste twee jaar van deze programmaperiode te realiseren. Nu is het moment om in de pijler Werk hét verschil te maken op Zuid.

AANDEBAK-GARANTIES

In het NPRZ-gebied stromen jaarlijks circa tweeduizend leerlingen van school de arbeidsmarkt op. Circa twaalfhonderd van deze jongeren verlaten de school met een mbo-diploma op zak. Om de kan-

Het event Gaan voor een Baan! 2017

[5] De no-riskpolis is een regeling voor werkgevers die een werknemer met een ziekte of handicap of langdurig werkloze in dienst neemt. Werkgevers kunnen bij uitval van de werknemer door ziekte via deze regeling een beroep doen op de Ziektewet-uitkering. De no-riskpolis geldt maximaal 5 jaar.

DOEL PIJLER WERK

In 20 jaar tijd van een disproportioneel aandeel in de bijstandsuitkeringen (40%), naar een proportioneel aandeel (31.6%) naar rato van het aantal inwoners op Zuid.

Jaarlijks bieden de NPRZ partners 600 AanDeBak-garanties op het mbo in de richtingen Zorg, Haven en Techniek. Deze worden aangevuld met AanDeBak-garanties van de overige NPRZ partners op diverse niveaus.

sen van deze schoolverlaters op de arbeidsmarkt te vergroten, stellen werkgevers vanaf de start van het programma in 2012 carrière startgaranties beschikbaar voor jongeren in het NPRZ-gebied. Werkgevers en werkgeversverenigingen als Defensie, Deltalinqs, deRotterdamseZorg, de Food Innovation Academy, Stadsbeheer Rotterdam, RET en Bouwend Nederland stellen met het afgeven van een carrière startgarantie vertrouwen in het potentieel van jongeren van Zuid. Vanaf deze programmaperiode sluiten zich ook weer nieuwe werkgeverspartners aan: het Sectorinstituut Transport en Logistiek en Installatie Werk Zuid-Holland in samenwerking met Metalent. Onder de noemer 'Gaan voor een Baan!' gaat hier een intensief traject van loopbaanoriëntatie en -begeleiding aan vooraf, beginnend in groep 6 van het basisonderwijs (zie voor een uitgebreide toelichting op de lob-activiteiten de NPRZ-pijler school) tot en met de eerste stap op de arbeidsmarkt.
De lob-activiteiten en carrière startgaranties hebben met de toekenning van de Europese Urban Innovative Action subsidie onder de noemer BRIDGE, in de programmaperiode 2015-2018 een stevig impuls gekregen. Met het beschikbare budget voor o.m. communicatie zijn de carrière startgaranties als onderdeel van een communicatiecampagne omgedoopt in AanDeBak-garanties om betere aansluiting te vinden bij de belevingswereld van jongeren.

Doel van de AanDeBak-garanties is ervoor te zorgen dat jaarlijks de helft van de jongeren (600) die naar het vmbo gaan, kiest voor een opleiding met arbeidsmarktperspectief in zorg, haven en techniek. Dit moet voorkomen dat jongeren door een onvoldoende doordachte studiekeuze niet 'aan de bak' komen. Rotterdam Zuid kampt immers met een grote mismatch tussen opleidingskeuzes van jongeren en de vraag van werkgevers. Veel jongeren van Rotterdam Zuid kiezen voor financiële, administratieve en juridische opleidingen, die steeds minder duurzaam perspectief bieden op de arbeidsmarkt. Met de activiteiten in BRIDGE worden jongeren van Zuid vanaf het vmbo gestimuleerd om een mbo-opleiding te kiezen in de zorg, haven en techniek. Met een AanDeBak-garantie hebben jongeren de zekerheid dat ze ook op de langere termijn en los van economisch hoog- en laagtij na het behalen van hun diploma aan de slag kunnen. Zo hebben zij zicht op een duurzaam werkend leven met relatief goede salarissen.

Beschikbare AanDeBak-garanties
De AanDeBak-garanties zijn een krachtig instrument voor werkgevers om al in een vroeg stadium goed opgeleid personeel aan zich te binden. Werkgevers verwachten in dit verband een grote inzet van de mbo's op Zuid. Zoals het aanbieden van juist die opleidingen waar grote vraag naar is en het terugbrengen van minder kansrijke studies. Voor jongeren van Zuid is het een krachtig signaal dat ze gewild zijn op de arbeidsmarkt. De partners van het NPRZ hebben groot vertrouwen in het instrument AanDeBak-garanties. Ook de komende periode gaan partners door met de inspanningen om jaarlijks voor zeshonderd jongeren een AanDeBak-garantie beschikbaar te stellen. Hierbij worden ook andere kansrijke sectoren waar vraag naar is op de arbeidsmarkt verkend. Een goed opgeleide groep jonge gediplomeerde inwoners is bovendien van groot belang om kansrijke nieuwe werkgelegenheid op Zuid te ontwikkelen. In de paragraaf economische structuurversterking verderop in dit hoofdstuk, wordt dit nader toegelicht.

Met de aansluiting van het Sectorinstituut Transport- en Logistiek (25) en Installatie Werk Zuid-Holland/ Metalent (15 tot max. 20), beschikt het NPRZ bij aanvang van de nieuwe programmaperiode over jaarlijks 512 AanDeBak-garanties. De verdeling van de AanDeBak-garanties per werkgever bij aanvang van de programmaperiode 2019-2022 is als volgt:

FIGUUR 10: AANDEBAK-GARANTIES PER WERKGEVER

Sector	Werkgevers	Aantal
Haven	Deltalinqs	100
Techniek	Defensie	100
	Stadsbeheer Rotterdam	22 NIEUW
	Installatiewerk Zuid-Holland	15 NIEUW
Zorg	deRotterdamseZorg	160
Food	Food Innovation Academy	30 NIEUW
Bouw	Bouwend Nederland	50 NIEUW
Logistiek	RET	10
	Transport en Logistiek Nederland	25 NIEUW
Totaal		**512**

AanDeBak-garanties bij partners
Naast deze AanDeBak-garanties in haven, zorg en techniek, heeft het NPRZ nog eens honderd hbo-AanDeBak-garanties van de schoolbesturen primair onderwijs op Zuid. Deze zijn beschikbaar voor leerlingen met een afgeronde mbo-opleiding of havo/ vwo-diploma die kiezen voor een studie aan een van de Rotterdamse pabo's. Hiermee willen de school-

besturen in het primair onderwijs (po) van het NPRZ het lerarentekort op Zuid het hoofd bieden en tegelijkertijd een grotere en meer diverse groep studenten aantrekken voor het uitoefenen van het vak van leraar in het basisonderwijs.

Daarnaast is het NPRZ in gesprek met partners in de veiligheidsketen zoals Politie en de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond. Ook de gemeente Rotterdam is een kansrijke partner voor de uitbreiding van het aantal AanDeBak-garanties. Net als voor de bovengenoemde partners geldt dat de AanDeBak-garanties kunnen bijdragen aan een divers personeelsbestand.

Jongeren zonder diploma: Entreewerk en Leer-Werkakkoorden

Een kwetsbare groep in het NPRZ-gebied zijn de jongeren die zonder diploma of startkwalificatie de schoolbanken verlaten. Feijenoord, Charlois en IJsselmonde tellen circa 1.050 jongeren in de bijstand. Ruim tweederde van hen is tussen de 23 en 27 jaar. Ook voor deze groep geldt dat zij perspectief op betaald werk moeten hebben; direct of via een passende opleiding.

Entreewerk biedt deze jongeren een kans op het alsnog behalen van een diploma of doorstromen naar mbo 2. In het NPRZ is in de vorige programmaperiode in samenwerking met Zadkine een pilot gestart die inmiddels onderdeel is geworden van het reguliere onderwijsaanbod. Bij Entreewerk wordt intensief samengewerkt met bedrijven in onder meer de schoonmaakbranche, bouw, installatie en horeca. Leren gebeurt in de praktijk en leerlingen behalen tijdens de opleiding de benodigde branchecertificaten. Na het behalen van het diploma is er vooruitzicht op werk bij het bedrijf waar de leerling de leerwerkstage heeft gelopen.

Vanuit het Jongerenloket van de gemeente worden deze jongeren terug naar school of naar werk begeleid. Op Zuid zijn de caseloads van de medewerkers verlaagd en sluiten ze aan op het Wijkgestuurd werken in Charlois, Feijenoord en IJsselmonde. Met de hulp van het Leer-Werkakkoorden die de gemeente Rotterdam gaat sluiten met het onderwijs en het bedrijfsleven, wordt een betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt tot stand gebracht en krijgt deze kwetsbare groep een betere toegang tot betaald werk.

WERKZOEKENDEN MET EEN UITKERING

Het aantal inwoners op Rotterdam Zuid dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering uit het BUIG-budget (o.m. Participatiewet), is buitenproportioneel hoog. Rotterdam Zuid telde eind augustus 2018, 14.710 personen die afhankelijk waren van een bijstandsuitkering, op een Rotterdams totaalbestand van 37.667 personen. In het NPRZ-gebied Charlois, Feijenoord en IJsselmonde woont 32% van de Rotterdamse bevolking, maar dit stadsdeel draagt voor ongeveer 40% bij aan de bijstandspopulatie. De partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid willen dat verschil wegwerken van disproportioneel (40%) via 37,4% in 2022 naar proportioneel (31,6%) in 2031.

FIGUUR 11: AANDEEL NPRZ IN TOTAAL BESTANDSVOLUME AFGEZET TEGEN DE NORMLIJN[6]

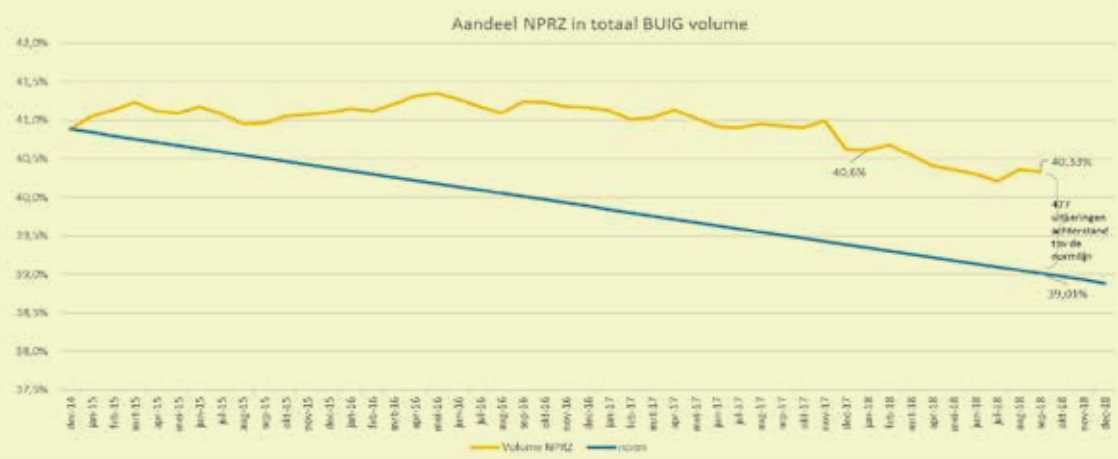

De economie groeit, er zijn steeds meer banen, ook werk waarvoor je niet veel opleiding nodig hebt, maar de economische sprintcijfers zijn nog niet terug te zien in het aandeel van het bijstandsbestand op Zuid. Tegelijkertijd laat de ontwikkeling van het bijstandsbestand een steeds positiever beeld zien. De intensivering van de reguliere aanpak leidde eind 2016 tot een stabilisatie van de negatieve trend in de bestandontwikkeling op Zuid.

In 2017 werd – om de achterstand van Zuid ten opzichte van de rest van Rotterdam en de G4 in te lopen – besloten naast de intensieve reguliere aanpak van de gemeente, ook te experimenteren met nieuwe aanpakken. In 2017 bleek dat de ontwikkeling van de bijstandspopulatie op Zuid zich – zelfs licht beter dan de rest van Rotterdam – gunstiger ontwikkelde dan de rest van de G4 en de rest van Nederland (zie figuur 12).

FIGUUR 12: ONTWIKKELING P-WET NPRZ T.O.V. G4 TOT SEPTEMBER 2018

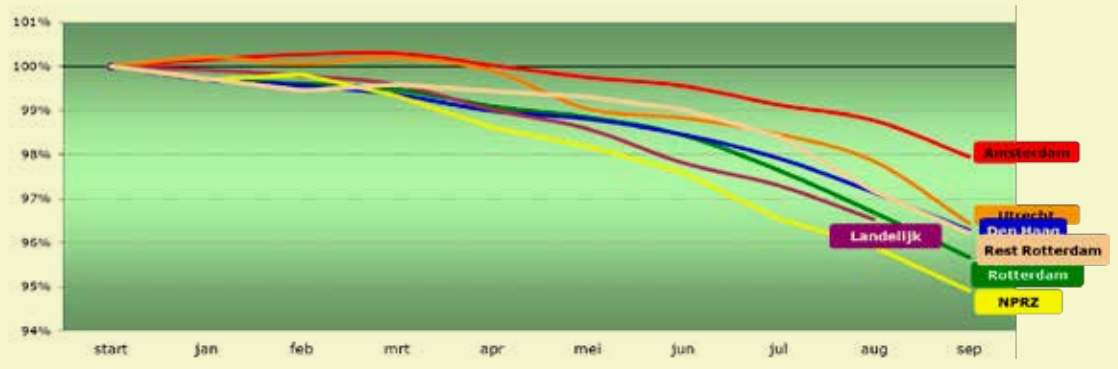

Om tijdig - eind 2031 - op het gewenste niveau te komen, gaat het echter niet snel genoeg. De partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid willen dat mensen met een ww- en bijstandsuitkering naar vermogen duurzaam meedoen op de arbeidsmarkt. Elke volwassen Rotterdammer die dat kan, dient zichzelf en zijn gezin door werk in het levensonderhoud te voorzien. Velen van hen slagen daar niet in, althans niet geheel op eigen kracht. Het programma wil daarom werkzoekenden stimuleren en ondersteunen om hun talenten en capaciteiten naar vermogen te ontwikkelen. Dit is goed voor hen, goed voor hun gezin en goed voor het gebied.

De samenstelling van de bijstandspopulatie op Zuid is in termen van arbeidsmarktreïntegratie bovendien

[6] De normlijn loopt verder dan de grafiek laat zien en eindigt op 31,6% per 31-12-2031.

problematisch. Kenmerkend zijn de langdurige afhankelijkheid van de bijstand, een lage opleiding of het ontbreken daarvan, problemen met taal en geletterdheid, schulden, opvoedingsproblemen in het gezin, matige psychische en fysieke gezondheid, beperkte sociale netwerken en een gebrek aan relevante werkervaring.
Nodig is een absolute daling van het aantal mensen in de bijstand op Zuid van ongeveer 15.200[7] naar 11.200 eind 2022 (37,4%), uitgaande van gelijkblijvende aantallen in de Rest van Rotterdam en de G4. Praktisch betekent dat een vermindering van de huidige bijstandspopulatie op Zuid met ruim een kwart.

De ervaring leert dat langdurige bijstand nooit op zichzelf staat: het betreft vrijwel altijd een problematisch huishouden.

Om de beoogde 2022 doelstelling - structurele vermindering van het bijstandsbestand op Zuid met een kwart - te realiseren, worden vijfduizend kwetsbare huishoudens extra beetgepakt en niet meer losgelaten. Het streven is - zoals hierboven al aangegeven - om de bijstandspopulatie op Zuid in vier jaar tijd per saldo met 4.000 uitkeringen omlaag te brengen. Er stromen ook echter altijd weer mensen in. Daarom is berekend dat 8.600 mensen moeten uitstromen naar werk. Ook zullen uitkeringen worden beëindigd als gevolg van handhaving op een rechtmatige uitkeringsverstrekking.
Daarnaast wordt door middel van preventieve maatregelen (voorkomen van bijstandsafhankelijkheid bij dreigend ontslag, einde contract of einde ww) de instroom in de bijstand beperkt.

De aanpak kent drie samenhangende elementen:

1. extra inzet op aanbodkant (het 'werkfit' maken van werkzoekenden): integrale aanpak kwetsbare huishoudens
2. extra inzet op de vraagkant
3. verstevigen van de verbinding via inzet op de 'weg naar werk': met behulp van AanDeBak-garanties aangevuld met een binnen de NPRZ-doelstellingen passend regionaal Leer-Werkakkoord met werkgevers, SBB, UWV, onderwijsinstellingen, overheden: Werkgeversservicepunt (WSPR), intensieve bemiddeling en het leer-werkbanenoffensief dat het nieuwe College van Rotterdam zal gaan opstellen.

Versterking aanbodkant: Samen voor Zuid
Onder de noemer: 'Samen voor Zuid' is een programmaplan opgesteld voor het verlagen van het bijstandsbestand op Zuid. Dit programma is integraal onderdeel van het Uitvoeringsplan NPRZ 2019 -2022 en heeft een looptijd van vier jaar. Het bevat de afspraken waarmee de clusters Werk en inkomen en Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Rotterdam als partners in het NPRZ, gaan samenwerken aan een stabiele en duurzame vermindering van het aantal bijstandsuitkeringen op Zuid. Kortom: meer mensen van Zuid die werk hervatten of (voor het eerst) gaan deelnemen aan de arbeidsmarkt.

Iedereen is van waarde. Onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal, privé- en huiselijke problemen, schuldenproblematiek, onvoldoende fysieke of psychische conditie zijn geen reden om mensen uit te sluiten. Dit mag gezien worden als een uitdaging voor de werkzoekende én van gemeentelijke en andere instanties die hen bij de uitvoering daarvan terzijde kunnen staan.

Een belangrijk aspect binnen het programma Samen voor Zuid is handhaven op het naleven van afspraken. Het programma investeert in een nog betere identificatie van wie niet wil (dat is iets anders dan niet kunnen) werken aan werk zodat daaraan geen energie en inzet verloren gaat. Voor hen die niet willen werken worden andere methoden gezocht of toegepast om hen uit de uitkering te leiden.

De kerningrediënten van Samen voor Zuid zijn:
a) meer persoonlijke aandacht voor de werkzoekenden door verlaging van de caseloads;
b) werkzoekenden gaan niet langer van hand naar hand en van afdeling naar afdeling: er is sprake van één doorlopende arbeidsontwikkellijn;
c) de scheidslijn tussen Werk en Inkomen en Maatschappelijke Ontwikkeling wordt op aanpalende terreinen vloeiend;
d) heronderzoeken en strikte handhaving van wet en regelgeving uitkeringen;
e) preventie van instroom;
f) het oplossen van persoonlijke belemmeringen om aan het werk te gaan.

Waar nodig krijgen individuele werkzoekenden voldoende tijd en aandacht voor zijn/haar persoonlijke omstandigheden. Er wordt doorlopend en duurzaam gewerkt aan het wegnemen van belemmeringen tot werk. De beschikbare tijd wordt daarom naar vermogen besteed aan het vinden van werk en het aanpakken van achterliggende problemen in het algemeen en die het vinden van werk belemmeren. Dat betekent: Nederlands leren, kinderopvang regelen, (bij)scholing en arbeidsvaardigheden trainen en het oplossen van problemen met schulden in de privé- en huiselijke sfeer. En daarbij hulp accepteren. Mensen op Zuid met een uitkering kunnen rekenen op passende aandacht van de gemeente en ontvangen de ondersteuning die nodig is. Dit is het basisprincipe van het programma Samen voor Zuid: werkzoekenden werken aan het vinden en behouden van werk en krijgen de steun die daarvoor nodig is. Ze worden daarbij begeleid tot ze succesvol aan het werk gaan. Dit laat onverlet dat als mensen aan het werk zijn, ook ondersteuning kan worden verleend.

De aanpak loopt langs de volgende programmalijnen:

// 1 Matching op werk
Alle werkzoekenden op Zuid met een bijstandsuitkering die direct bemiddelbaar worden geacht (1.100, ruim 7% van het bestand op Zuid) ontvangen een intensief traject Aanbodversterking van 12 weken (32 uur in de week). Tegelijk koppelt het zgn. Dedicated Team Matching NPRZ werkzoekenden aan bestaande vacatures.

[7] Zie ook Regiodeal.

// 2 Pre-matching en de Werkweekagenda
Circa 40% van het bijstandsbestand (gemiddeld 6.000 personen) op Zuid is vanwege tekortschietende werknemersvaardigheden (op tijd komen, instructies uitvoeren, correct omgaan met collega's) en/of problematiek thuis, niet direct 'matchbaar'. Van de doelgroep van Pre-matching beschikt slechts een vijfde over een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt (mbo 2-niveau of hoger); tweederde heeft belemmeringen; ruim de helft voldoet aan de taaleis, van 40 procent is dat niet bekend. Het niet beschikken over een startkwalificatie wil overigens niet zeggen dat er geen werk voor deze doelgroep beschikbaar is.
Een deel van deze groep wordt opgenomen in het programma Werkweekagenda, waarbij werkconsulenten met een verlaagde caseload ruim en voldoende persoonlijke aandacht hebben voor de werkzoekenden en hun persoonlijke omstandigheden. Met de deelnemers wordt een traject ingericht waarbij men 32 uur in de week werkt aan het verkrijgen van werk. Deze weekagenda heeft als basis dat een werkzoekende evenveel tijd per week besteedt aan het zich voorbereiden voor en zoeken naar werk als iemand met een baan aan zijn werk. Het vullen en plannen van de weekagenda biedt een goed en concreet handvat voor (bij)sturing van de werkzoekende in zijn of haar activiteiten.

// 3 Taskforce Tegenprestatie
Op Zuid valt een groep van circa 6.900 uitkeringsgerechtigden onder een ander cluster van de gemeente Rotterdam: Maatschappelijke ontwikkeling. De Taskforce Tegenprestatie helpt daar werkzoekenden met een bijstandsuitkering bij het organiseren van een tegenprestatie.
Wederkerigheid en persoonlijke ontwikkeling van werkzoekenden staat bij het leveren van een tegenprestatie voorop. Focus van dit onderdeel is het opnieuw en expliciet op arbeidspotentie van werkzoekenden beoordelen en een snelle doorstroming realiseren naar casemanagers.

// 4 Het Jongerenloket
Is er voor Rotterdamse jongeren van zestien tot zevenentwintig jaar die 'er alleen even niet meer uitkomen'. Door begeleiding worden zij toegeleid naar onderwijs, werk en/of zorg. Zuid telt circa 1.070 jongeren in de bijstand.

// 5 Wijkgestuurd werken
In Rotterdam vindt een experiment plaats met Wijkgestuurd werken. Dit heeft hoge prioriteit op Zuid; van de twaalf wijkgerichte WenI-teams zijn er negen in het NPRZ-gebied. Inhoudelijk is Wijkgestuurd Werken van Werk en inkomen een open experiment. Een eerste belangrijke opbrengst was de herontdekking van het arbeidspotentieel in de wijken, waardoor zowel het cluster Werk en inkomen als de Taskforce Tegenprestatie zorgvuldiger zijn gaan kijken naar de arbeidsmogelijkheden van de werkzoekenden. Daardoor kon een toestroom op gang komen naar Matching en het Dedicated Team NPRZ. Het experiment besteedt aandacht aan werk in de wijk, een belangrijk voordeel voor uitkeringsgerechtigden voor wie een baan waarvoor ze moeten reizen nog een te grote stap is.

// 6. Handhaving
Een belangrijk onderdeel van het programma is de handhaving van wet- en regelgeving rond de uitkering. Tussen de afdelingen van de gemeente die verantwoordelijk zijn voor inkomen aan de ene en werk aan de andere kant, wordt intensiever samengewerkt. Zo is er meer aandacht voor goede voorlichting aan werkzoekenden, maar ook zorgdragen voor goede administratie en registratie voor het snel (binnen 48 uur) verwerken van maatregelen. Ook wordt er ingezet op continuïteit van flexibele inkomstenverrekeningen en beëindigingen, om werkzoekenden zodoende inkomenszekerheid te bieden. Om misbruik van voorzieningen te voorkomen en op te lossen vindt zowel onderzoek op basis van verkregen signalen plaats als proactief heronderzoeken van lopende uitkeringen.

// 7. Solide en Solide plus
Bij Prematching is een klein team van zeer ervaren en stevige professionals aan het werk om werkzoekenden met afstand tot de arbeidsmarkt – letterlijk - te begeleiden naar een baan. Deze professionals zijn goed in staat om structureel niet-werkwillenden te herkennen en te weerstaan. Dit team gaat starten in het NPRZ-gebied.

// 8. Maatschappelijke Ontwikkeling: inzet Wijkteams
Met name in de uitstroom uit de bijstand naar werk, spelen naast persoonlijke condities en capaciteiten ook privéomstandigheden een rol. Het leiden van een werkend leven vraagt om een enigszins functionerend gezinsleven. Voor veel mensen in de uitkering is het moeilijk aan het werk te gaan en dat vast te houden omdat de omstandigheden thuis dit belemmeren. Het via Wijkteams bieden van hulp en ondersteuning aan deze groep moet een werkend leven mogelijk maken.

Doelstellingen, targets en samenhangende acties Samen voor Zuid
Om de hoofddoelstelling, nl. de relatieve bestandsomvang van uitkeringen in het NPRZ-gebied in 2031 in verhouding te laten komen met de rest van Rotterdam, zijn verschillende doelstellingen en activiteiten geformuleerd. Vanwege het dynamische karakter van de hoofddoelstelling (de rest van Rotterdam staat niet stil), worden onderliggende targets en acties jaarlijks herijkt.

SMART Doelstelling 1 - Verlagen aandeel BUIG-uitkeringen
Op 31 december 2021 is het aandeel BUIG-uitkeringen ten opzichte van de populatie in Feijenoord, Charlois en IJsselmonde: 37,4%.
Een hiermee samenhangend target is de beoogde aantallen voor uitstroom naar werk. Deze zijn voor de duur van het programma bepaald op een jaarlijkse uitstroom van 2000 tot 2200 personen naar werk.

SMART doelstelling 2 – Meer persoonlijke aandacht voor werkzoekenden door verlaging caseload
Er komt extra capaciteit van 62 fte op Zuid en deze uitbreiding wordt tot en met 2021 gehandhaafd. De extra capaciteit is verdeeld over alle betrokken afdelingen (van tegenprestatie tot matching en pre-matching). Bovendien zijn de teams gebiedsgericht georganiseerd.
Met de uitbreiding van het aantal fte's gaat de caseload van teams van 120 naar 80.

SMART doelstelling 3. – Aanboren arbeidspotentieel
De scheidslijn tussen Werk en de Taskforce Tegensprestatie wordt vloeiend. Ruim de helft van het bijstandsbestand Rotterdam valt momenteel onder het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling, waarbij tot nu toe geen toetreding tot de arbeidsmarkt werd verwacht. Doelstelling wordt nu: zoveel mogelijk arbeidspotentieel aanboren om vanuit vrijwilligerswerk de stap te maken naar werk.

- Gedurende het programma wordt van iedereen met een BUIG-uitkering met arbeidspotentieel, een actueel profiel opgesteld. Voor iedereen is een passend vervolgtraject gestart. (Team 6 van Werk en Inkomen);
- Het team Solide, dat gespecialiseerd is in omgang met weinig werkwillende kandidaten, gaat aan de slag in het NPRZ-gebied;
- Het Jongerenloket sluit aan met wijkgestuurd werken in Feijenoord en Charlois en breidt het aantal jongerencoaches uit met 30 formatieplaatsen voor Rotterdam als geheel;
- Er wordt een koppeling gelegd met de – nog in ontwikkeling zijnde – experimenten in het kader van het Rijksprogramma Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt waarin het verbeteren van de arbeidsmarktpositie van niet-westerse migranten centraal staat;
- Het klantenbestand van de Taskforce Tegenprestatie in NPRZ-gebieden daalt van 8200 (augustus 2018) tot 6.500 in 2022;
- De 50% werkzoekenden in NPRZ-gebieden die een 'tegenprestatie voor een derde' leveren (mantelzorg i.p.v. vrijwilligerswerk) krijgen extra aandacht; vrijwilligerswerk als springplank naar werk;
- Jaarlijkse doorstroom van 400 (2018) tot 550 (2019 en verder)
- Uitstroom vanuit Tegenprestatie naar werk: 150 werkzoekenden

SMART doelstelling 4 - Heronderzoeken
Tot en met 2019 worden 5.730 heronderzoeken uitgevoerd op Zuid.
De uitvoering van deze onderzoeken zijn reeds in 2018 gestart.

- In 2018: 1.210 heronderzoeken met een thema
- In 2018: 2.460 heronderzoeken aselect
- In 2019: 2.060 heronderzoeken met een thema

De doelstelling voor 2020 en 2021 worden in 2019 bepaald.

SMART doelstelling 5: Preventie en oplossen belemmeringen voor werk
De wijkteams van de gemeente Rotterdam bieden ondersteuning aan Rotterdammers van alle leeftijden bij problemen op uiteenlopende leefgebieden, zoals op het gebied van zorg, (geestelijke) gezondheid, omgang met geld en werken. Wijkteams kunnen een bijdrage leveren aan het oplossen van sociale problematiek die mede een belemmering tot werk tot gevolg heeft. Zie ook de toelichting bij het hoofdstuk Thuisbasis op Orde.

- Vanaf 2019 worden jaarlijks door de Wijkteams minimaal 100 mensen aangemeld voor actieve werkbemiddeling bij pre-matching (W&I) en minimaal 100 bij de Taskforce Tegenprestatie;
- De pilot Hand in Hand, verplichting om zorg tot werk te aanvaarden als uitkeringsvoorwaarde, wordt ingezet om de verbinding tussen werk en hulpverlening te versterken. Minimaal 6% van de pre-matchingsuitkeringsgerechtigden (234 personen) gaat via de aanpak Hand-in-Hand naar de wijkteams;
- Bovenop de bovengenoemde meldingen vanuit de Hand-in-hand-aanpak, moet 5% van alle aanmeldingen binnen het Rayon Zuid-Binnen afkomstig zijn van het cluster Werk en Inkomen. Dit betreft ongeveer 150 aanmeldingen per jaar.

Extra inzet op de vraagkant
De regio is het zoekgebied voor het merendeel van werknemers en werkgevers, dus daar ligt de basis van het matchingsproces. Dat vraagt om een goed lopende regionale infrastructuur, waarin partijen elkaar weten te vinden.

De inzet is om bovenop de doelstelling van de jaarlijkse 2.000 tot 2.200 uitstroom naar werk zoals afgesproken in Samen voor Zuid, nog eens jaarlijks 750 vacatures extra geschikt te maken in branche/regio combinaties, duale leer-werktrajecten en opstapbanen. Hierbij wordt het accent gelegd op haven (incl. transport en logistiek), techniek/bouw en zorg. Bovendien zal gebruik worden gemaakt van SROI-clausules bij inkoop/aanbesteding.

De herstructurering van de particuliere woningvoorraad en verduurzaming van corporatiewoningen in Rotterdam Zuid biedt kansen voor het bestrijden van werkloosheid, voor enkele honderden fte's op jaarbasis. Dit gaat niet vanzelf, maar vergt specifieke acties om ervoor te zorgen dat regionale werkgevers zoveel mogelijk kansen krijgen om de (extra) opdrachten uit te voeren en vervolgens ruimte te creëren voor verschillende groepen werkzoekenden. Hiervoor is het nodig dat alle te verwachten overheidsopdrachten tijdig inzichtelijk zijn voor (regionale) bedrijven (regionale Aanbestedingskalender), en dat bij aanbestedingen de Social Return-waarde van opdrachten wordt benut voor het creëren op banen en opleidingsplaatsen voor werkzoekenden op Zuid. Daarbij worden indien wet- en regelgeving belemmerend werken of als belemmerend ervaren worden, samen met het ministerie van SZW en de sociale partners waar mogelijk maatwerk-arrangementen ontwikkeld.

De woningcorporaties op Zuid (Woonstad, Vestia, Havensteder en Woonbron) en het Werkgeversservicepunt Rijnmond (WSPR) werken gezamenlijk aan het vergroten van arbeidskansen voor werkzoekende Rotterdammers met een uitkering en jongeren op weg naar een diploma. De woningcorporaties hebben de intentie om gedurende deze NPRZ uitvoeringsplanperiode jaarlijks aan minimaal 250 mensen, bij voorkeur wonend op Zuid, een voorschakeltraject, stage of werkplek te bieden, waardoor hun kansen stijgen om zelfstandig een baan te vinden. Hiertoe maken de woningcorporaties afspraken met marktpartijen. In 2019 werken de woningcorporaties en het WSPR toe naar een samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot sturing, uitvoering en monitoring van Social Return on Investment, met als doel de woningcorporaties en hun gecontracteerde marktpartijen optimaal te ondersteunen bij de invulling van SROI. In de afgelopen programmaperiode heeft deze samenwerking geresulteerd in 547 werkervarings- en stageplaatsen vanaf de tweede helft van 2015, waarvan 35% van Rotterdam Zuid. Het achterblijven van deze aantallen voor Zuid vormt de basis voor een verdere intensivering van de aanpak in deze nieuwe uitvoeringsperiode.

Andere projecten met te verwachten Social Return inzet zijn:

- Nieuw Reijerwaard (agro-logistiek)
- Ambachtslab Waalhaven (haven)
- Feyenoord City (techniek/bouw en na de oplevering retail/leisure/hospitality en maintenance)
- Hart van Zuid/De Motor (bouw)
- Proeftuin aardgasvrije wijken Rotterdam Zuid (techniek/bouw)
- Regionale Aanpak Arbeidsmarkt Tekorten Zorg (zorg)

Regionaal Leer- Werkakkoord
De gemeente Rotterdam is voornemens om een aantal Leer-Werkakkoorden te sluiten met het praktijkonderwijs, voortgezet onderwijs, hbo, mbo en het bedrijfsleven. De Leer- Werkakkoorden moeten zorgen voor een trendbreuk, met projecten 'van uitkering naar werk' en 'van school naar werk' en via het volwassenenonderwijs ook 'van werk naar werk'.

ECONOMISCHE STRUCTUUR-VERSTERKING ZUID

In het rapport Kwaliteitssprong Zuid uit 2010 adviseerden Deetman en Mans om op Zuid economische doorbraken te realiseren. Met als doel het bieden van perspectief aan bewoners op economische zelfstandigheid en zelfredzaamheid door het concretiseren van (nieuwe) economische dragers en het stimuleren van bedrijvigheid in de wijk.

Het economische vestigingsklimaat moet gunstig zijn en blijven voor alle bedrijven op Zuid.
De transitie naar een nieuwe economie (digitaal, circulair en duurzaam opgewekte energie) zal leiden tot vernieuwing en verbreding van de Rotterdamse stedelijke economie. Een leven lang leren, de 'next economy' en de 'next society' vragen andere vaardigheden en een hoger opleidingsniveau en daar ligt een grote opgave, vooral in Rotterdam Zuid. Er moet een goede aansluiting en wisselwerking zijn tussen het onderwijs en de praktijk. Tegelijkertijd moet er aanbod zijn voor werknemers die de stap naar hoger onderwijs niet kunnen zetten. Ook zij hebben recht op perspectief op een duurzaam werkend leven. Deze opgave vraagt innovatie in het onderwijs en vraagt inzet van werkgevers en andere belanghebbenden. De kwaliteit en weerbaarheid van de (toekomstige) beroepsbevolking is een cruciale factor voor de economische groei en het vestigingsklimaat op en rond Zuid.

Concretiseren van de economische dragers: kansrijke sectoren op Zuid
Op Zuid staan een aantal sectoren garant voor veel werkgelegenheid. Al deze sectoren maken nu een ontwikkeling door. Het doel is om de groeipotentie ervan te versterken en werk dat geschikt is voor laag- en ongeschoolden, en voor mensen met een opleiding in Zorg, Haven en Techniek aan te bieden.

// Techniek
De grote opgaven in de gebouwde omgeving (energiebesparing, installatie van zonnepanelen, warmtepompen etc.) vragen op de korte termijn van de bouw- en installatiesector extra inzet van laaggeschoolden

FIGUUR 13: NPRZ - ECONOMISCHE STRUCTUURVERSTERKING

(ongeveer 500 fte per jaar op stedelijk niveau), mbo- en hbo-ers. Ook netbeheerders kampen met tekorten waardoor projecten vertraagd worden omdat de aansluitingen niet op tijd kunnen worden gerealiseerd. Er is verder een absolute toename van de vraag naar technologische vaardigheden in alle sectoren. Nu al zijn er tekorten voor procestechniek & maintenance, elektro- & installatietechniek en metaal & werktuigbouwkunde op mbo- en hbo-niveau. Deltalinqs, Stadsbeheer, maar ook Defensie bieden om die reden dan ook gezamenlijk AanDeBak-garanties voor 222 jongeren van Zuid.

De energietransitie biedt veel kansen voor nieuwe werkgelegenheid voor Rotterdam, zowel voor de haven als voor de stad. Op korte termijn is al behoefte aan personeel in onder meer de installatiebranche. De 20 AanDeBak-garanties van Installatiewerk Zuid-Holland zijn hier een voorbeeld van. Op langere termijn ontstaan er fundamenteel nieuwe banen en werkgelegenheid, waarbij energie en digitalisering steeds meer in elkaar zullen grijpen.

// Zorg
Door de vergrijzing en de toename van het aantal chronisch zieken neemt de vraag naar zorg toe. Hierdoor is de druk op de arbeidsmarkt groot, er heeft de afgelopen 4 jaar een enorme verschuiving plaatsgevonden in de zorg. Er is nu een structureel tekort aan personeel zoals ambulancepersoneel en hbo- en mbo-verpleegkundigen. Tegen deze achtergrond biedt deRotterdamseZorg 160 AanDeBak-garanties voor leerlingen van Zuid.

// Haven
De havensectoren zoals transport en logistiek, chemie en energie met zakelijke diensten in de stad, maar ook de technologische/IT diensten in en voor de haven (slimme haven, smart logistics e.d) bieden kansen. Ook de niches in de innovatieve maakindustrie, die meer en meer IT gedreven zijn, zijn hierbij interessant. Een belangrijke voorwaarde voor handhaving en verbetering van de concurrentiepositie van het Rotterdamse havengebied is dat er steeds voldoende gekwalificeerde mensen beschikbaar zijn voor het werk in de haven. De kwaliteit van de dienstverlening in deze activiteiten wordt in hoge mate bepaald door de aanwezigheid van voldoende technische en logistieke medewerkers, die bovendien beschikken over de voor de functie vereiste kennis en vaardigheden. De functie-eisen veranderen steeds onder invloed van de relatief snelle technologische ontwikkeling en digitalisering.
Het gezamenlijk investeren in de ontwikkeling van het menselijk kapitaal is noodzakelijk om zowel de stad als haven ook concurrerend en toekomstbestendig te houden. Met dit doel hebben werkgevers, Havenbedrijf en NPRZ het initiatief genomen voor zowel de AanDeBak-garanties als het Ambachtslab.

// Agro Logistiek
De Food Innovation Academy en het Rotterdam Food Cluster stimuleren werkgelegenheid, ondernemerschap, innovatie en samenwerking binnen de regionale foodsector. In de nabijheid van Zuid zijn diverse ontwikkelingen die zorgen voor werkgelegenheid zoals:
- De herontwikkeling Nieuw Reijerwaard tot innovatief bedrijventerrein voor de AGF.
- Het project Human Capital Pool (HCP): Proef op Nieuw Reijerwaard ten behoeve van meer werkgarantie voor flexwerkers. Gemeente en bedrijven zorgen voor de scholing en opleiding van mensen, de bedrijven worden eigenaar van de HCP en de mensen in de pool krijgen werkgaranties via de HCP.
- Het expertisecentrum van Gelder Groente en Fruit: met subsidie van de gemeente worden faciliteiten ontwikkeld om scholieren en studenten vanaf de middelbare school kennis te laten maken met de innovaties en het carrièreperspectief in de Foodsector.
- De dertig AanDeBak-garanties per jaar in de voedingsindustrie via de Food Innovation Academy

// Bouw
Rotterdam zet stevig in op het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Ten minste 10.000 bestaande woningen worden aardgasvrij gemaakt of daarop voorbereid. Alle nieuwbouwwoningen moeten aardgasvrij en optimaal geïsoleerd zijn. Voor de Rotterdamse wijken Reyerdijk/Groot IJsselmonde en Pendrecht-Zuidoost is een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak ontwikkeld. Daarnaast zal ook het gemeentelijk vastgoed zoals kantoren, scholen, sport- en recreatielocaties worden verduurzaamd. Ontwikkelingen die in de komende programmaperiode een rol gaan spelen zijn:
- Jobcarving: veel van de werkzaamheden die in het kader van deze 'verbouwing' moeten worden verricht zullen plaatsvinden in sectoren waar ook nu al sprake is van een tekort op de arbeidsmarkt, zoals de bouw, installatie- en elektrotechniek en ICT. Veel van die werkzaamheden zijn op te knippen in 'klussen' die met kortlopende opleidingstrajecten en goede begeleiding aan te leren zijn door een grote groep werkzoekenden, ook mensen zonder diploma.
- Rotterdam Zuid proeftuin aardgasvrij: doel is om tot aan 2030 minimaal 20.000 woningen aardgasvrij te maken en kostenefficiënt te isoleren. De gebieden waar wordt begonnen zijn Reyerdijk, Pendrecht-Zuid, Pendrecht Zuid West, Kop van Oud-Charlois en Reyeroord/Groot-IJsselmonde.
- AanDeBak-garanties: Bouwend Nederland stelt jaarlijks 50 AanDeBak-garanties ter beschikking van jongeren als ze kiezen voor een Bouwen, Wonen en Interieur profiel in de derde klas van het vmbo. De garanties zijn beschikbaar voor de leerlingen van RVC de Hef en het Zuiderparkcollege. Deze vmbo's bieden deze profielen aan op Zuid. Door op het vmbo te kiezen voor een bouwprofiel kunnen zij gegarandeerd instromen in een leerwerkbaan in de bouw- en infrasector. De leerwerkbanen worden aangeboden door Rijnmond Bouw en SPG Infra in samenwerking met het Techniek College Rotterdam. Tijdens deze leerwerkbaan worden leerlingen klaargestoomd tot een volwaardig beginnend vakman.

Stimuleren van bedrijvigheid in de wijk: versterken van werklocaties
Om bedrijvigheid te stimuleren in de wijken op Zuid, is het nodig om aantrekkelijke locaties te creëren voor ondernemers die zich in Rotterdam Zuid willen vesti-

gen of hier al gevestigd zijn. Om Zuid zo aantrekkelijk mogelijk te maken wordt in deze uitvoeringsperiode gezorgd voor een goed aanbod van bedrijfs-, kantoor- en winkelruimte. Daarbij worden innovaties en gebiedsgerichte samenwerking tussen ondernemers gestimuleerd.

Verouderd of leegstaand vastgoed wordt zoveel mogelijk hergebruikt, onder meer door transformatie van panden in de omgeving van Boulevard Zuid en de Boergoensestraat/Katendrechtse Lagendijk/ Wolphaertsbocht. Ook het creëren van aantrekkelijke kantoorlocaties wordt hierin meegenomen, waaronder de gebiedsaanpak kantoortransformatie Hart van Zuid en onderzoek naar de kwaliteit van kantoorlocaties waaronder Portcity, Dockworks, en Portpark (Eemhaven).

Op Zuid en in het nabijgelegen gebied, vindt momenteel een aantal grote fysieke ontwikkelingen plaats die enorme impact zullen hebben op het fysieke aangezicht van Zuid. De kunst is nu om deze impact ook daadwerkelijk op sociaal economisch gebied te laten landen in de wijken. Voorbeelden hiervan zijn:

- Sociaal Economisch programma Feyenoord City: een ambitieus programma onder meer door middel van een leerwerkbedrijf dat nieuwe banen en stages voor de bewoners van Zuid wil realiseren gedurende de bouw en exploitatie van het nieuwe stadion.
- Makerspaces: als onderdeel van de verdere ontwikkeling van Makerspaces in de stad, wordt specifiek aandacht geschonken aan talentontwikkeling en Makerspaces op Zuid. Een goed voorbeeld hiervan is gevestigd op het RDM Campus waar werkruimte en cursussen wordt geboden aan technische start-ups en zzp'ers.
- Tech/IT campus (Make IT happen): er vindt een verkenning plaats van mogelijkheden voor een Tech/IT campus waar wordt ingespeeld op het tekort aan deskundig gespecialiseerd IT personeel en 21century skills gekoppeld aan technologische ontwikkelingen. (o.a. big data analytics). Dit betreft een samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen voor nieuwe opleidingen en scholings- en incompany trajecten. Partners die hierbij betrokken zijn, zijn o.a. EY en Code (trekkers), Rabobank, RP, Betabit/ Nld ICT, HbR, Vopak, TCR en Albeda.

Stimuleren van bedrijvigheid in de wijk: versterking detailhandel

Bij een aantrekkelijke woningomgeving hoort een goed winkelaanbod. De detailhandel op Zuid komt kwalitatief te kort en heeft een overmaat aan vierkante meters. Het is zaak op dat gebied stappen vooruit te maken. Het winkelaanbod in de focuswijken heeft een tekort aan vitaal en gevarieerd aanbod voor de doelgroep voor wie we elke wijk op Zuid ook aantrekkelijk willen maken: denk hierbij aan supermarkt, slager, groente & fruit, horeca.

De Keizerswaard is al op de goede weg. Het grootste winkelhart van Zuid is het Zuidplein. Met de vernieuwing van Hart van Zuid ontstaat een modern centrum. De aanpak van de problemen op de Beijerlandselaan (Boulevard Zuid)/Groene Hilledijk is een belangrijk speerpunt voor de komende jaren. In het verleden is een aantal interventies gepleegd. Dit waren voornamelijk cosmetische aanpassingen of interventies gericht op versterking van het huidige winkelaanbod. Het beoogde resultaat hiervan is niet behaald. Een ingreep in de structuur van de straat is nodig, gecombineerd met een aanpak van de ondermijning.

Ingrepen zijn gericht op verkleining van het winkelareaal, verbetering van de branchering en renovatie van de bebouwing. Daarbij zal de branchering van het toekomstige Feyenoord City complementair zijn aan die op de Boulevard Zuid. De fysieke verbinding tussen de twee gebieden maakt de wisselwerking extra aantrekkelijk.

De Groene Hilledijk wordt een mixed zone waar winkels deels worden vervangen door werkruimte en woningen. Ook voor Plein 1953 wordt geïnvesteerd in een aantrekkelijker winkelaanbod.

Voor de Katendrechtse Lagedijk/ Wolphaertsbocht (KatWol) is enkele jaren geleden een toekomstvisie ontwikkeld. We streven naar twee goede buurtwinkelcentra in deze straten. Een buurtwinkelcentrum aan de westzijde van de Wolphaertsbocht en een centrum bij de Nettomarkt bij de Pleinweg. Tevens wordt actief ingezet op een betere branchering en placemaking.

Om ondernemers te versterken, worden via RETAIL010 besturen van ondernemersverenigingen uit heel Rotterdam met elkaar in contact gebracht, ervaringen uitgewisseld en nieuwe verbindingen gerealiseerd. In het Leerwerkbedrijf Zuid Onderneemt (BCF), gevestigd in een (winkel-) pand aan de Boulevard Zuid, vormen groepen studenten van Inholland gedurende twee periodes van vijf maanden een ondersteuningsteam ten behoeve van de Stichting Winkelboulevard Zuid, de daar gevestigde individuele ondernemers en gemeente. De studenten pakken daar onder leiding van een coördinator actuele en relevante vraagstukken op (bedrijfs-) economisch, juridisch en communicatie gebied.

Vestiging nieuwe bedrijven in zorg, haven en techniek

Nu de afgelopen jaren de basis is gelegd voor goedgeschoold personeel in zorg, haven en techniek, openen zich mogelijkheden nieuwe bedrijvigheid op deze terreinen aan te trekken. Rotterdam Partners, de gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland zullen belangstellenden werven en deze bewegen hun nieuwe vestigingen in en rond Rotterdam Zuid te realiseren. Hiervoor worden in 2019 nadere afspraken gemaakt.

‘ER IS WERK GENOEG, MAAR DE MATCH IS SOMS LASTIG TE MAKEN’

Bijstandsgerechtigden van de bank krijgen, door werk voor ze te vinden. Hoe doe je dat? Jobhunter ***Shannon Kastelan*** *voedt beide partijen op. Werkgevers én werkzoekenden.*

‘Over mensen die in de bijstand zitten, bestaan veel vooroordelen,’ zegt Shannon Kastelan. ‘Oók bij werkgevers. Die zullen wel niks kunnen, of lui zijn, denken ze. Maar dat beeld klopt in de meeste gevallen niet.’
Als iemand dat kan weten, is zij het. Want als jobhunter bij de gemeente Rotterdam, team NPRZ, spreekt Kastelan ze dagelijks. Mensen die door een reorganisatie, een burn out of een zwangerschap in de WW terecht zijn gekomen en vervolgens in de bijstand, maar hartstikke gemotiveerd zijn om weer aan de slag te gaan. Dus wat doet Shannon, als ze gesprekken voert met werkgevers? ‘Ik voed ze op. Ik vertel ze dat ze hun verwachtingen moeten bijstellen. Dat ze zich niet moeten blindstaren op een cv, maar naar karakter en persoonlijkheid moeten kijken.’

Werk in overvloed

Er is werk genoeg op Zuid, denkt Kastelan. Maar de match tussen werkgever en werkzoekende is niet altijd makkelijk te maken. ‘Horecafuncties zijn er zat. Maar ben je een alleenstaande moeder, zonder familie in de buurt die op je kinderen kan passen, dan kun je niet zomaar ’s avonds en in het weekend werken. Dan moet je iets regelen. Schoonmaakwerk wordt ook ruimschoots aangeboden, maar heel versnipperd: drie uur in de ochtend hier, twee uur in de middag daar. Het is lastig om aan je uren te komen.’

Banenmarkten en inloopspreekuur

Het team waar Shannon deel van uitmaakt, heeft tal van manieren ontwikkeld om werkzoekenden aan het werk te krijgen. ‘We organiseren banenmarkten,’ zegt ze. ‘Van heel kleinschalige, waarbij tien kandidaten tegelijk speeddaten met een werkgever, tot XL-banenmarkten. We doen rondleidingen bij bedrijven, waarbij werkgevers kandidaten kunnen scannen, om daarna met een enkeling verder praten. We sturen wekelijks een vacaturekrant rond, die via de werkconsulenten onder werkzoekenden verspreid wordt. En ik houd twee keer per week inloopspreekuur in de Huizen van de Wijk in Lombardijen en Beverwaard.’
De gemeente stuurt aan op Social Return on Investment. Dat houdt in dat bedrijven die een opdracht voor de gemeente of corporaties willen doen, moeten zorgen voor banen of stageplaatsen voor mensen die anders moeilijk aan het werk komen. ‘We werken bijvoorbeeld samen met NPRZ-partners als Vestia, Havensteder en Woonstad Rotterdam. Zij leveren de jobs, wij de kandidaten. Ook voor de renovatie van de Maastunnel hebben wij kandidaten aangedragen. Honderden voormalig bijstandsgerechtigden zijn hierdoor voor twee, drie jaar aan werk geholpen.’

De eerste indruk

De werkgevers zijn niet de enigen die Kastelan probeert op te voeden. ‘Zit je er tijdens sollicitaties ook zo onderuitgezakt bij?’ vraagt ze soms aan werkzoekenden die ze op haar spreekuur krijgt. ‘Ik leg uit dat de eerste indruk belangrijk is, en probeer ze door de ogen van een werkgever naar zichzelf te laten kijken.’
Soms krijgt ze met vijandigheid te maken. ‘Dan is het van: “Ja, maar jij hebt makkelijk praten, met je baan bij de gemeente!” Dan leg ik uit dat ik zelf ook 2,5 jaar werkloos ben geweest, en dat ik drie baantjes tegelijk aannam om eruit te komen.’
Laatst vroeg ik een man, die overal werd afgewezen: “Wat zou een werkgever denken als hij jou zo ziet zitten? En stel je weleens een vraag, tijdens een sollicitatiegesprek?” Of het hierdoor kwam, weet ik niet, maar anderhalve week later had hij een baan.’

Iedereen blij

Kastelan stopt soms veel tijd en energie in iemand die er na een paar weken werken al weer de brui aan geeft. ‘Dat is balen,’ zegt ze. ‘Maar gelukkig lukt er veel wél.’ Om daaraan herinnerd te worden, hoeft ze alleen maar even een bakje chickenwings te gaan halen bij het Kentucky Fried Chicken-filiaal bij de Kuip. Daar staat tegenwoordig een wat oudere, rustige dame achter de counter. Ze zat jaren in de bijstand, maar is door Kastelans toedoen weer aan het slag. ‘Bij toeval ontdekte mijn collega Rawi Oemraw dat die vrouw op Aruba jaren bij KFC had gewerkt. Dat werk wilde ze best weer doen. Ze was 24 uur per week beschikbaar. Zij blij, werkgever blij.’

PIJLER WONEN

OPGAVE

Met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid willen de partners de bewoners van Zuid een beter woonklimaat bieden, door de eenzijdigheid van de woningvoorraad op Zuid te doorbreken en door het realiseren van meer gedifferentieerde woonmilieus.

De transformatie van de woningvoorraad op Zuid staat ten dienste van de bewoners van Zuid. Veel Rotterdammers op Zuid slagen er wel degelijk, zelfs in toenemende mate en mede door de interventies van partners van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, in om zich te ontwikkelen. Het probleem is echter dat veel van hen weer wegtrekken en worden opgevolgd door nieuwe instromers aan de onderkant. Er moet op Zuid daarom meer geschikte woonruimte komen voor deze sociale stijgers. Daarnaast is er ook ruimte voor nieuwe doelgroepen van buiten Rotterdam Zuid, die door de groeiende populariteit van Rotterdam als woonstad en de steeds positievere beeldvorming over Zuid ook de stap richting Zuid willen zetten.

In 2031 heeft Rotterdam Zuid woonwijken waar het prettig wonen is en waar voor iedere doelgroep een goede woning en een prettig woonmilieu wordt aangeboden: voor hoge, midden en lage inkomens, voor gezinnen en alleenstaanden, voor senioren en starters. Ook qua type woonmilieus is Zuid een gevarieerder stadsdeel; van hoge dichtheden in appartementen tot rustige stedelijke of groene wijken met gezinswoningen. Een 'inclusieve stad' is van belang voor álle huishoudens, in meer gemengde wijken profiteren ook de huidige bewoners van Zuid die niet 'sociaal stijgen' van een betere en kansrijkere omgeving.

Van de 90.000 woningen in de bestaande voorraad van Zuid worden er in de looptijd van het Nationaal Programma 35.000 verbeterd, door renovatie of een grondige aanpak van samenvoegen of sloop-nieuwbouw. Daarmee wordt eenderde van de woningvoorraad vernieuwd, met bestaande woningen als uitgangspunt. Het gaat om 12.000 corporatiewoningen en 23.000 particuliere woningen, waarvan 10.000 particuliere woningen grondig worden aangepakt. Een deel van deze opgave betekent een verdunningsslag binnen complexen of enkele straten in wijken om

Dahliablok in Bloemhof tijdelijk opgefleurd in afwachting van sloop- en nieuwbouw

de gewenste woonmilieus te kunnen realiseren. Rotterdam Zuid zal echter per saldo flink verdichten. Nieuwe woningen worden toegevoegd door transformatie en door nieuwbouw op braakliggende of vrijkomende terreinen. De woningvoorraad van Zuid wordt hierdoor tevens duurzamer en moderner. Ook wordt de instroom van bewoners in delen van Zuid gereguleerd.

TERUGBLIK PERIODE 2012-2018

Een belangrijke oorzaak voor de intensiteit van de problematiek van Zuid ligt, zo schreven Deetman en Mans al (2011), in de aanzuigende werking die de woningvoorraad van Zuid op meer kwetsbare bewoners heeft met alle sociaaleconomische gevolgen van dien. Een belangrijk doel in de interventies in de pijler wonen is het terugbrengen van de selectieve migratie tot het niveau van een gemiddelde grote stad.

In de eerste jaren van het NPRZ lag de focus meer op de pijlers school en werk. In de tweede uitvoeringplanperiode is de uitvoering, met uitzondering van de grondige aanpak van de particuliere voorraad, op stoom gekomen. Sinds de start van NPRZ in 2012 zijn zo'n 10.000 van de 35.000 woningen in aanpak genomen. Daarmee is voor de pijler wonen op het niveau van output (aantallen aangepakte woningen) de afspraak om in 2021 25% van de doelstelling te hebben behaald al in zicht, zij het dat de ingrepen vooral uit renovaties van corporatiewoningen bestonden. Duurdere en ingewikkelder ingrepen zoals samenvoegen en sloop/nieuwbouw zijn pas nu echt in het vizier vanwege destijds nog ontbrekende financiering en lange doorlooptijden.

Afgelopen vier jaar is een flinke inzet gepleegd in het basisbeheer van de particuliere voorraad, door de corporaties op hun voorraad in de tuinsteden en in de lobby voor financiering van de grondige aanpak particuliere voorraad. Ook de grondige aanpak van de particuliere voorraad is afgelopen jaren uit de startblokken gekomen. Gezien de stilstand in de eerste jaren, ligt deze echter sterk achter. Daarbij is ook mét de extra middelen uit de Regiodeal deze opgave complex, door de lange doorlooptijd die nodig is om woningen te verwerven en de risico's die stijgende woningprijzen met zich mee brengen.

Wat betreft de afname van de kwetsbare voorraad, de realisatie van nieuwe woonmilieus en selectieve migratie verminderen is het beeld in 2018 afhankelijk

DOEL PIJLER WONEN

% midden en hoge inkomens stijgt van 40% naar het G4 gemiddelde in 2031 (53%): behoud sociale stijgers voor Zuid.

Aanpak van 35.000 woningen in 20 jaar.

Indicatoren:
- stijging % koopwoningen
- stijging WOZ waarde tov Rotterdam
- afname % kwetsbare voorraad

Nieuwbouw Katendrecht

FIGUUR 13: PLANVOORRAAD PERIODE 2015-2018

van de plek op Rotterdam Zuid (zie figuur 13 planvoorraad 2015-2018). De afgelopen jaren zijn in sommige wijken, zoals als Katendrecht en Zuidwijk, door corporaties en marktpartijen andere woonmilieus met meer ruimte voor midden- en hogere inkomens gerealiseerd. In de focuswijken van Zuid, met de grootste problematiek, is de planontwikkeling echter juist achtergebleven, zowel in aantallen woningen als in het realiseren van nieuwe woonmilieus. Forse investeringen zijn vooral in de focuswijken nodig. Voor een deel van de focuswijken, met name ten westen van de Dordtselaan, geldt dat de woningen ook in de Stadvernieuwingsperiode nooit grondig zijn verbeterd of vernieuwd.

Op het niveau van realisatie van de outcomedoelstellingen en -indicatoren waar in het kader van NPRZ op wordt gemonitord is het beeld gedifferentieerd. Het aandeel midden- en hoge inkomens is zowel in Zuid (40%, focuswijken 32%) als in de G4 (53%) en Rotterdam (49%) stabiel, waarbij moet worden aangetekend dat de meest recente cijfers uit 2014 zijn en nog geen rekening is gehouden met de sterke ontwikkelingen afgelopen jaren. De WOZ-waarde in Zuid is na de crisis weer stijgende, maar steeg in 2017 nog minder hard dan in de rest van Rotterdam. De kwetsbare voorraad neemt zowel in Rotterdam als Rotterdam Zuid langzaam af. Het percentage koopwoningen neemt toe, in Rotterdam Noord sterker dan in Zuid. De gemeente monitort daarnaast de woningdifferentiatie volgens de Gebiedsatlas Ontwikkeling Woningvoorraad. Komende periode wordt de wijze van outcomemonitoring van de pijler wonen verder verfijnd.

FOCUS TOT 2022

Voor grote delen van Zuid zijn de vooruitzichten voor de fysieke opgave gunstig. Het Hart van Zuid is in uitvoering. Feyenoord City voegt niet alleen een stadion toe aan Zuid maar ook nieuwe woonmilieus en voorzieningen. De Kop van Zuid is bijna afgebouwd en Katendrecht is booming. Ook staat de afbouw van Parkstad gepland. De Afrikaanderwijk wordt populairder. De corporaties hebben de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in de Tuinsteden en zullen de komende jaren de herstructurering van deze wijken en ook de focuswijken voortzetten. De kwaliteit van het wonen in deze gebieden stijgt daardoor. Via de sociale programma's van Hart van Zuid en mogelijk ook Feyenoord City worden banenkansen en opleidingsmogelijkheden voor de bewoners van Zuid vergroot. Daarnaast groeit de economie, Rotterdam is populair en de woningvraag groot.

De inzet voor deze uitvoeringsplanperiode is de gunstige omstandigheden te benutten en te zorgen voor de vergroting van de beschikbaarheid van aantrekkelijke woningen en woonmilieus in de focuswijken.

Met de Regiodeal tussen Rijksoverheid en gemeente Rotterdam voor Rotterdam Zuid is voor de komende jaren 160 miljoen euro voor de pijler wonen beschikbaar, waarvan het grootste deel voor de grondige aanpak van de particuliere voorraad. Dit is binnen de looptijd van NPRZ een nieuwe situatie; voor het eerst is er aan de start van een uitvoeringsplan een fors bedrag voor de financiering van de grondige aanpak geregeld. De aandacht van de partners kan nu nog meer op het op stoom krijgen van de uitvoering komen, het goed betrekken van de huidige en toekomstige bewoners en het bevorderen van de integraliteit van de aanpak. Met deze middelen zijn we er echter nog niet voor de totale ambitie. Onze lobby wordt voortgezet en richt zich nu vooral op toekomstige middelen.

Zes V's
Het programma voor de pijler wonen in de aankomende uitvoeringsplanperiode staat voor een groot deel in het teken van continuïteit. De NPRZ-partners gaan door op de ingeslagen weg en werken door vanuit de verwoorde visie in 'Zuid Werkt! (2011), de daar op gevolgde NPRZ-uitvoeringsplannen 2012-2014 en 2015-2018, het Ruimtelijk Perspectief Rotterdam Zuid (2015) en de handelingsperspectieven voor de verschillende wijken. De gemeentelijke Woonvisie en de uitwerking daarvan per wijk in de Gebiedsatlas Ontwikkeling Woningvoorraad bevatten voor NPRZ samen met bovenstaande documenten de kaders waarbinnen de differentiatie richting andere woonmilieus vorm krijgt.

(zie hiervoor www.rotterdam,nl, www.nprz.nl)

In de komende periode geldt een aantal extra accenten, gebaseerd op nieuwe ontwikkelingen.

// Versnellen
Nu de woningmarkt goed is, zijn er kansen voor Zuid. Juist in deze periode moet in de focuswijken zoveel mogelijk tempo worden gemaakt. Dit betekent doorpakken op de verschillende sporen. De aanpak van corporatiewoningen en de aanpak van particuliere voorraad gaan in de verschillende wijken hand in hand.

// Verbreden
Mensen willen wonen in een goed woonmilieu. Een goede woning alleen is niet genoeg. Dat betekent dat er ook een kwaliteitsimpuls nodig is in de woonomgeving: de buitenruimte, voorzieningen en bereikbaarheid. Door projecten te koppelen, komen grotere gebieden in ontwikkeling en wordt door middel van olievlekwerking een nieuw woonmilieu gevormd. Het onderzoeken van geschikte woonproducten voor de nieuwe doelgroepen en sociale stijgers is van belang. Maar ook de scholenschuif in het voortgezet onderwijs, en de beschikbaarheid van een goede mix aan onderwijsvormen en kwaliteit van het basisonderwijs zijn een belangrijke randvoorwaarde (zie pijler school).

// Verbinden
De wijken op Zuid zijn omgeven door aantrekkelijke gebieden: het Hart van Zuid, het Zuiderpark en de rivier met haar havenbekkens. Er zijn echter grote fysieke barrières tussen de woonwijken en deze gebieden. Voorbeelden hiervan zijn verkeerswegen, bouwblokken, dijklichamen of sporen. Deze barrières willen we verminderen, zodat de bewoners verbonden worden met de op Zuid aanwezige kwaliteiten

// Veiligheid
Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een goed woonmilieu. Zonder veiligheid, geen goed woonmilieu. Ondermijning is in een aantal winkelstraten in de focuswijken een groot probleem. De aanpak daarvan vraagt allereerst inzet van de veiligheidsketen. De gemeente heeft ook vanuit Economie een belangrijke rol. Het gaat daarbij om reductie van overtollige winkelruimtes en inplaatsing van goede ondernemers (zie pijler werk).

// Verhuurkwaliteit
Er zijn nog steeds huisjesmelkers actief. Huisbazen die geen zorg dragen voor de woning en mensenhandel, uitbuiting, overbewoning, drugsproductie en andere misstanden in de woning toelaten, en dit vooral in wijken waar het professioneel apparaat al overbelast is en veel kwetsbare bewoners wonen. Met de inzet van bestaande en nieuwe instrumenten treden we hiertegen op. Extra aandacht gaat uit naar een nieuwe groep particuliere verhuurders: eigenaren met een enkele woning als belegging van hun spaargeld. Door hen goed te informeren en tijdig te handhaven, wordt deze groep gewezen op de regels voor goed verhuurderschap.

// Verduurzamen
De energietransitie is een nieuwe uitdaging. Dit raakt met daarvoor benodigde ondergrondse infrastructuur ook de aanpak van de buitenruimte. Op Zuid kan de herstructurering van de woningvoorraad aan de energietransitie gekoppeld worden. Zuid is Proeftuin voor de aanpak Aardgasvrij van het Rijk.

‘EEN GOED NETWERK IS ALLES.’

*Schoon, heel en veilig. Dat is het mantra van **Jan van den Heerik**. Als huismeester van 33 Woonstad-complexen in Pendrecht-Noord is hij een aanspreekpunt voor veel bewoners.*

‘Oren, ogen en een praatje.’ Zo vat Jan van den Heerik zijn rol in de wijk samen. ‘Als huismeester ben je vaak op straat, je ziet en je hoort veel, en de mensen zien jou. Je bent hun aanspreekpunt.’
Elke werkdag loopt Van den Heerik een van zijn negen vaste routes door zijn buurt. Links, rechts, portiek in, trap op, galerij over, trap af, hoekje om. Altijd volgt hij hetzelfde parcours, om er zeker van te zijn dat hij geen plek overslaat. Onderweg controleert hij iedere berging, noteert hij elke hondendrol, elke rondslingerende vuilniszak. Valt hem op dat de ramen van een woning met kranten zijn afgeplakt? Dan gaat hij eens aanbellen.

Oude garde versus nieuwe lichting

Van den Heerik komt zelf van Zuid. Hij werd geboren in IJsselmonde, woont nu in Pernis en kent alles wat daartussen ligt als zijn broekzak. Jarenlang was hij aannemer bij Woonstad, tot hij zes jaar geleden behoefte had aan verandering en als huismeester aan de slag kon. Hij begon in de Beverwaard/IJsselmonde, Feijenoord en werkte daarna in de Tarwewijk. Sinds een half jaar is Pendrecht-Noord zijn werkveld. Een wijk die volgens hem drie soorten bewoners kent: de oude garde, die trots is op Pendrecht. De groep die er sinds een jaar of tien woont, maar minder binding heeft met de wijk. En de nieuwe lichting, met vrij veel zorgcliënten.’

Korte lijntjes

Autobranden. Junks. Hondenpoep op de galerij. Vuil. Stank. Lawaai. Van den Heerik krijgt er dagelijks mee te maken. Wat hij niet zelf tegenkomt tijdens zijn ronde, stroomt via zijn telefoon binnen. ‘In alle portieken van Woonstad-flats in Pendrecht-Noord hangt mijn foto met mijn telefoonnummer erbij, dus de bewoners weten me te vinden.’
Het werk van Van den Heerik is belangrijk in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, dat het verbeteren van het woon- en leefklimaat op Zuid als een van de pijlers heeft. Door de korte lijntjes tussen alle partners die onder NPRZ samenwerken, kunnen problemen snel verholpen worden. ‘Als ik ’s avonds een appje krijg dat er ergens gedeald wordt, sein ik de wijkagent in. Komen er klachten over graffiti of vuil náást de container, dan meld ik dat via de Buitenbeter app bij de gemeente. Ik heb bovendien goed contact met de wijkconciërge en de gebiedsregisseur van de gemeente. Samen signaleren we problemen en pakken we ze direct op.’

Samen de schouders eronder

‘Een goed netwerk is alles,’ gelooft Van den Heerik. ‘Samen kun je heel veel.’ Neem het huis waarvan de ramen beplakt waren met kranten. ‘Toen ik de bewoner erop aansprak, snapte die ook wel dat dichtgeplakte ramen weinig goed doen voor de uitstraling van de straat. Maar ja, hij had geen geld. Meneer zit namelijk in de schuldsanering en houdt aan het einde van de maand nou niet bepaald geld over voor interieuraccessoires. Zo’n situatie geef ik door aan mijn collega sociaal beheer, die contact opneemt met de bewindvoerder van meneer, om te bespreken hoe we ervoor kunnen zorgen dat er aan het einde van de maand gordijnen voor dat raam hangen. Zo strijden we met zijn allen tegen verloedering van de wijk.’

Verloedering tegengaan

Het verwijderen van schotelantennes is ook onderdeel van die missie. ‘Tegenwoordig kun je via internet alle zenders ontvangen die je wilt, dus zijn de ontsierende antennes op onze gebouwen niet langer nodig,’ zegt Van den Heerik. ‘Toch zijn veel bewoners uit Pendrecht aan hun schotel gehecht, want onbeperkt internet kost geld en de schotelantenne is gratis.’ Gelukkig zijn er ook veel bewoners, die Van den Heerik graag een handje helpen. ‘Laatst deed een Turkse vrouw de deur open en zei: kom je de schotel weghalen? Oh, wat fijn. Dat ding zit zo in de weg bij het ramen zemen!’

WONINGVOORRAAD

De twee rechterkolommen in figuur 14 laten de kwantitatieve opgave van de bestaande woningvoorraad van Zuid in de komende uitvoeringsplanperiode zien. Deze wordt per categorie in de volgende paragrafen nader uitgewerkt. Daarnaast is er sprake van netto verdichting op Zuid door toevoeging van nieuwbouw. Van belang bij de aanpak van de woningvoorraad is dat de bewoners van de aan te pakken woningen zorgvuldig worden begeleid, en dat de woningen op Zuid daadwerkelijk voor de gewenste doelgroepen (sociale stijgers en vestigers van buiten) ter beschikking komen. De gemeente en corporaties hebben voor hun deel van de opgave in het kader van NPRZ monitoringsafspraken om de voortgang te bewaken.

Basisbeheer Particuliere voorraad
De verbetering van het gemeentelijke programma basisbeheer van de particuliere voorraad heeft afgelopen jaren veel opgeleverd. Inmiddels zijn 5.600 woningen van de totaalambitie van 13.000 woningen aangepakt of in een aanpak. VvE's zijn geactiveerd, er wordt gespaard voor toekomstig onderhoud en achterstallig onderhoud wordt uitgevoerd. Voor een klein deel betrof de aanpak een nazorg op eerdere aanpakken.

Komende vier jaar worden weer 3.000 woningen aangepakt, waarvan 1.900 in de focuswijken, door middel van een subsidie, leningsfaciliteiten en indien nodig handhaving. Essentieel daarbij is de kwaliteit van de VvE. Veel projecten worden daarom uitgevoerd door VVE-010. Vernieuwingen in de komende periode zijn het combineren van onderhoud en verduurzaming en ontwikkelen van bijbehorend nieuw instrumentarium, het onderzoeken van de mogelijkheden om VvE's op blokniveau te bundelen tot grotere VvE's (KoepelVvE) en het meer aansluiten bij de energie van woningeigenaren om hun woning(en) te verbeteren.

Grondige aanpak van de particuliere voorraad
Van de 10.000 particuliere woningen die grondig worden aangepakt zullen er 5.000 door middel van samenvoegen en kluswoningen, 1.000 door middel van vernieuwbouw (grotere renovaties met optoppen of andere woningvergroting) en 4.000 door middel van sloop nieuwbouw worden gerealiseerd. Bovenop de lopende grondige aanpak van 700 woningen sloop/nieuwbouw, is de ambitie om deze NPRZ-uitvoeringsplanperiode 1.400 woningen aan te pakken in de focuswijken. Het is van groot belang om met de middelen van gemeente en rijk uit de Regiodeal een zo groot mogelijke hefboom aan investeringen te weeg te brengen, ook bij marktpartijen.

Het grootste deel van de opgave deze periode zal d.m.v. samenvoegen (1.000 woningen) vormkrijgen. Deze aanpak kent diverse smaken. De aanpak is erop gericht om particuliere woningeigenaren in de NPRZ focuswijken via een subsidieregeling te stimuleren om hun woning samen te voegen met een woning erboven, eronder of ernaast. Ook kan gedacht worden aan kluswoningen. Tevens richt de aanpak zich op vastgoedbeleggers en ontwikkelaars. Beleggers hebben een aanzienlijk deel van de particuliere voorraad in bezit. Ontwikkelaars hebben de expertise om woningen grondig te verbeteren. Deze partijen worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan de NPRZ-opgave in de bestaande bouw.

Een belangrijke plek waar de inzet in elk geval zal landen is Carnisse. Een aantal grote marktpartijen bereidt een voorstel voor in het kader van de Coalitieovereenkomst die in 2017 in aanwezigheid van de Minister van BZK tussen de gemeente, woningcorporaties en hen is afgesloten. Ook zullen kleinere marktpartijen worden uitgenodigd bijvoorbeeld d.m.v. 'tenders' om de ontwikkeling van particuliere blokken op te pakken. Tot slot zal de gemeente Rotterdam ook woningen verwerven in een beperkt aantal wijken en blokken. De verworven woningen worden

FIGUUR 14: KWANTITATIEVE AANPAK WONINGVOORRAAD

	2012 - 2031	2012 - 2018	2019 - 2022	Waarvan in de focuswijken 2019-2022
Basisaanpak Particuliere Voorraad	**13.000**	**5.600**	**3.000**	**1.900**
Grondige Aanpak Particuliere Voorraad	**10.000** waarvan	**700** waarvan	**1.400*** waarvan	**1.400**
- Sloop/Nieuwbouw	4.000	600**	300*	
- Samenvoegen	5.000	100	1.000*	
- Vernieuwbouw	1.000	0	100*	
Corporatievoorraad	**12.000**	**4.000**	**4.200** waarvan	**1.200**
- Nieuwbouw			1.100	
- Renovatie > € 37.500			3.100	
Totaal	**35.000**	**10.300**	**8.600**	**4.500**

* Deze getallen zijn afhankelijk van de waardeontwikkeling van woningen en beschikbare middelen. De projecten komen deels tot uitvoering in de volgende periode.

** Deze projecten komen tot uitvoering in de periode 2019-2022.

FIGUUR 15: PLANVOORRAAD FOCUSWIJKEN 2019-2022

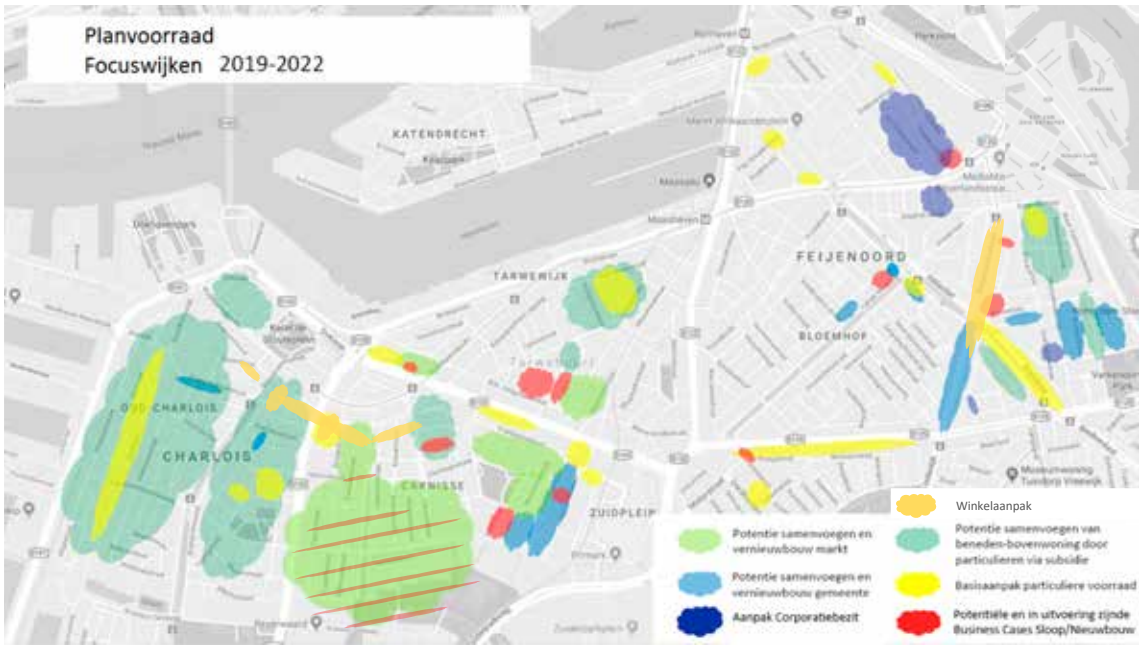

vervolgens ingezet ten behoeve van samenvoegen, waar mogelijk als kluswoning. Verwerven geschiedt via openbare kanalen zoals de veiling en reguliere verkoop via makelaars, maar ook via onderhandse aankoop van pakketten van woningen wanneer deze kansen zich voordoen.

De grondige opgave in de particuliere voorraad kent niet alleen veel financiële uitdagingen. De opgave kent, nu de uitvoering door beschikbaarheid van middelen op gang komt, tevens vele uitvoeringsuitdagingen. Het goed informeren en indien nodig ondersteunen van bewoners van de woningen die in aanmerking komen is van groot belang (zie daarvoor paragraaf herhuisvesting en bewonersbegeleiding). In samenwerking met deskundigen werken de NPRZ-partners aan nieuwe instrumenten en financieringsarrangementen om de plannen kostenefficiënt uit te voeren en nieuwe methoden te beproeven om de doelstelling te bereiken. Met betrekking tot het vraagstuk of de corporaties uit eigen vermogen mee zouden moeten betalen aan de grondige aanpak van de particuliere voorraad heeft het NPRZ-bestuur in 2017 afgesproken dat dit wordt voorgelegd aan de Adviescommissie geschilbeslechting woningwet.

Verbetering en transformatie corporatievoorraad

Deze opgave behelst een transformatie van een deel van de corporatievoorraad (in twintig jaar 12.000 corporatiewoningen in Rotterdam Zuid) door renovaties, sloop en nieuwbouw. De woningcorporaties Woonstad Rotterdam, Woonbron, Vestia en Havensteder zijn, met meer dan de helft van de gehele woningvoorraad op Zuid in hun bezit, belangrijke partners binnen de pijler wonen. Zij zorgen voor grote groepen bewoners van Zuid voor een goede woning.

Komende periode renoveren of (her)bouwen de corporaties 4.200 woningen in Rotterdam Zuid. Het gaat om het bouwen van 1.100 woningen (voornamelijk herstructureringslocaties) en 3.100 te renoveren woningen (met een minimaal investeringsbedrag van > 37.500 euro). Van deze woningen liggen er 1.200 in de focuswijken. In de twee voorgaande NPRZ uitvoeringsplanperiodes zijn door de woningcorporaties vooral in de Tuinsteden, zoals Pendrecht, Zuidwijk en delen van IJsselmonde, veel woningen vernieuwd. In de huidige uitvoeringsplanperiode ligt de nadruk meer op de focuswijken. Naast het verbeteren van de woningvoorraad zetten corporaties zich ook breder in om de leefbaarheid van de wijk te verbeteren. Zo zet Woonbron in op wijkconciërges voor de leefbaarheid en daarnaast op het strategisch inkopen in VvE's in Carnisse met als doel het verbeteren van het onderhoud en de beheersstructuur in deze VvE's. Vestia ondersteunt bijvoorbeeld in 2018 drie buurtkamers, naast inzet van wijkbeheerders en leefbaarheidsuitgaven in hun eigen woningvoorraad. Havensteder investeert bijvoorbeeld in Freehouse. Samen met bewoners, gemeente en wijkpartners gaat Freehouse op zoek naar de kracht van de Landbouwbuurt, om deze mee te nemen in de ontwikkelingen in de buurt. Woonstad zet buurt/huismeesters in op Zuid. Het merendeel daarvan (8,5 fte) in de focuswijken Feijenoord, Hillesluis, Tarwewijk, Bloemhof, Oud Charlois en Carnisse. De corporaties willen verder VVE010 kunnen blijven ondersteunen, ondanks belemmeringen uit de woningwet. Bovengenoemde inzet is onderdeel van de prestatieafspraken tussen corporaties, gemeente en huurders.

De focuswijken van Zuid bestaan voor meer dan 70% uit goedkope woningen (zie figuur 16). Bij deze wijken is sprake van een sterke disbalans qua woningaanbod. In deze gebieden zal een beweging gemaakt worden in zowel de particuliere als de corporatievoorraad naar meer middelduur segment. Dat geldt ook voor de delen van Zuid waar sprake

FIGUUR 16: 7 FOCUSWIJKEN IN BALANS

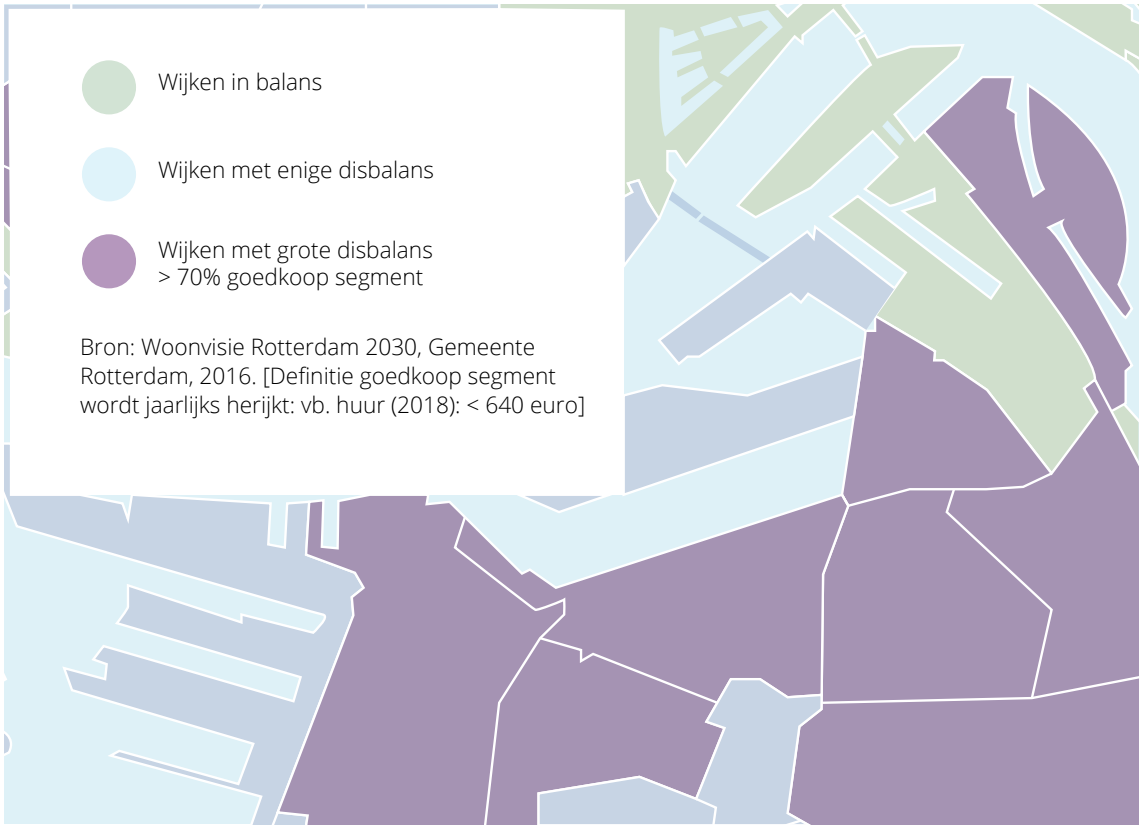

is van enige disbalans omdat 50-70% van de woningen in de goedkope categorie vallen. Bij enkele wijken, zoals Katendrecht, dreigt enige disbalans omdat het aantal goedkope woningen te hard afneemt. In deze wijken sturen gemeente en corporaties op het behouden van minimaal 30% goedkope woningen.

De wijken met de sterkste disbalans en een groot aandeel goedkope corporatievoorraad hebben prioriteit in de corporatieopgave in Zuid van 2019-2022. Gemeente en corporaties komen in 2019 tot afspraken over de fasering en inzet van de verschillende instrumenten (naast renoveren, sloop- en nieuwbouw ook liberalisatie en verkoop binnen de voorwaarden van het Verkoopkader huurwoningen) om de wijken in balans te brengen. Onderdeel van deze afspraken is de mogelijkheid voor corporaties om op andere locaties in de stad nieuwe woningen te bouwen. De uitwerking hiervan leggen gemeenten en corporaties vast in de reguliere prestatieafspraken.

Verdichting op Zuid
Op Zuid vindt tussen 2018 en 2030 per saldo verdichting plaats van ongeveer 8.500 woningen, waardoor er in 2030 ongeveer 103.350 woningen op Zuid staan. Hierdoor wordt er ook op Zuid aan de toenemende woningvraag voldaan. De ambitie is dat tussen nu en 2022 wordt begonnen met de bouw van 5.500 woningen. Dit betreft nieuwbouwlocaties, maar soms ook transformaties van gemeentelijk vastgoed tot woningen. Tot 2022 vindt lokaal verdunning plaats van ongeveer 1.550 woningen als gevolg van samenvoeging of sloop. Dit levert tot 2022 een groeisaldo op van ongeveer 4.000 woningen. Verdichting vindt voornamelijk plaats nabij ov-knooppunten, nabij rivieroevers en herbestemmingslocaties aan de randen van wijken.
In delen van de focuswijken zijn om sociale stijgers vast te houden grotere woningen nodig, zoals eengezinswoningen en samengevoegde appartementen. Op die plekken is er sprake van verdunning.

Herhuisvesting en bewonersbegeleiding
De aanpak van de woningvoorraad biedt voor veel Rotterdammers kansen. De wijken worden verbeterd, er komen meer kwalitatief goede woningen en er komen mogelijkheden voor een wooncarrière in de eigen woonomgeving. Door de herstructurering zullen ook mensen moeten verhuizen. Door sloop of samenvoegen moeten zij op zoek naar vervangende huisvesting. Afhankelijk van de lengte van woonduur, het netwerk in de directe omgeving en soms ook de leeftijd van bewoners, zal zo'n verhuizing een kleine of grote impact hebben en wordt de verhuizing gezien als kans of bedreiging. Een deel van deze huidige bewoners zal ook weer terugkeren in dezelfde woonomgeving. Bijvoorbeeld de sociale stijgers, maar ook de oorspronkelijke bewoners, die verhuizen naar de (beperkt) nieuw te bouwen goedkope woningen of worden geherhuisvest in een bestaande woning die niet wordt aangepakt.

Ongeacht tot welke groep men behoort, geldt dat zorgvuldige omgang met de herhuisvesting en de te herhuisvesten huishoudens voor de partners van

het Nationaal Programma Rotterdam Zuid van belang is. Komende vier jaar worden daartoe de volgende acties ingezet of doorgezet:

- Verdere uitrol binnen NPRZ van het gemeentelijke 'Kader herhuisvesting bij herstructurering' inclusief uitvoeringsinstrumentarium (De urgentieregels voor corporatiebewoners op grond van de verordening Woonruimtebemiddeling, Stedelijk Statuut Particuliere Herhuisvesting, het experiment particuliere herhuisvesting en goede monitoring van de effecten van de herhuisvesting op de beschikbaarheid van de goedkope voorraad als onderdeel van de Gemeentelijke Voortgangsrapportage Woonvisie.
- Opstellen sociaal convenant bij herstructurering o.l.v. de gemeente (zie hoofdstuk thuisbasis op orde)
- Ruimte in de woningtoewijzing via voorrangsregelingen voor sociale stijgers en economische doelgroepen (zie paragraaf sociale stijgers) & door opheffing beperkingen Rotterdamwet voor terugkeerders

Sociale stijgers

NPRZ is er allereerst voor de bewoners van Zuid. Afgelopen decennia vertrokken veel bewoners uit Zuid naar gebieden als Ridderkerk en Barendrecht omdat ze geen geschikte woning vonden. Voldoende aanbod binnen de nieuwe woonmilieus op Zuid voor de bewoners die het financieel beter gekregen hebben en een volgende stap in hun wooncarrière willen maken, is daarom een belangrijk punt

Het aantrekkelijker worden van de woningmarkt van Zuid is een zeer positieve ontwikkeling voor Zuid. Het is echter tevens een potentiele bedreiging voor de sociale stijgers uit Zuid zelf, die een woning op Zuid ambiëren, maar voor wie woningen te duur worden. Monitoring met betrekking tot sociale stijgers wordt daarom uitgebreid. Instrumenten om meer woningen voor de sociale stijger (middenhuur) beschikbaar te laten komen, inclusief de mogelijkheid om een concrete target vast te stellen, worden onderzocht. Er vindt een woonwensenonderzoek plaats onder sociale stijgers zodat nieuwe woonmilieus óók aan hun wensen voldoen en in de tweede helft van deze uitvoeringsplanperiode wordt bezien in hoeverre nieuwe landelijke beleidsdoorbraken nodig zijn om sociale stijgers goed te bedienen en gemengde wijken te realiseren.

Daarnaast wil de gemeente Rotterdam de komende jaren maatregelen nemen om in de stad voorrang te geven aan bepaalde bewonersdoelgroepen, zoals verpleegkundigen, leraren, agenten en brandweerlieden etc. De partners van NPRZ willen in elk geval in Zuid de doelgroep onderwijzers bedienen, gezien het belang van het aantrekken en behouden van goede leerkrachten. Onderzocht wordt of een eerdere afspraak met corporaties omtrent voorrang bij toewijzing van een woning kan worden vernieuwd. Voor deze voorrangswensen zit ook een relatie met de nu al lopende pilot in het kader van artikel 9 van de Rotterdamwet, op grond waarvan bepaalde sociaal-economische doelgroepen voorrang krijgen in Oud-Charlois, Bloemhof en Hillesluis.

Verduurzaming

In een aantal wijken op Zuid zal met middelen van het rijk en gemeente worden gestart met het aardgasvrij maken van al het vastgoed, waaronder woningen en onderwijsgebouwen, bijvoorbeeld door koppeling aan het warmtenet. Dit past ook bij de doelstelling van de landelijke Bouwagenda. Het Rijk heeft in 2018 een budget van € 6 mln. toegekend voor de Proeftuin Aardgasvrij Pendrecht. De gemeente Rotterdam zal voor de periode 2019-2021 nieuwe proposities ontwikkelen voor het aardgasvrij maken van (delen van) wijken van Rotterdam Zuid. Hiervoor wordt een bijdrage van €18 miljoen gevraagd uit de klimaatenveloppe, waarover nog besluitvorming dient plaats te vinden. Het ministerie van BZK zal deze voorstellen prioriteren binnen de selectie van het programma aardgasvrije wijken. Bij het aardgasvrij maken zal een koppeling worden gelegd met de verbetering van de woon- en leefomgeving en de sociale opgaven in het gebied. De gemeente Rotterdam werkt aan een Routekaart Rotterdam Zuid Aardgasvrij. Er liggen kansen voor het aan het werk helpen van enkele honderden mensen met een uitkering en voor AanDeBakgaranties voor vmbo'ers om een passende technische mbo-opleiding te kiezen (zie bladzijde 52 pijler werk).

WOONOMGEVING

Kwaliteit buitenruimte

Een groene en aantrekkelijke woonomgeving zorgt voor een goed woonklimaat en nodigt uit om te ontmoeten en bewegen. De woonomgeving in de focuswijken voldoet hier nog niet altijd aan.

De hoofdopgaven de komende periode;

1. Inpassing buitenruimte rond nieuwbouw en renovatieprojecten; De buitenruimte wordt in samenhang met de aanpak van woningvoorraad verbeterd. Het gaat om straatinrichting met voldoende groen, ruimte voor spelen.
2. Andere buitenruimte opgaven

a. Vergroening In de woonwijken. In veel straten zijn weinig bomen en op veel pleintjes is vergroening mogelijk.
b. Verbindingen; Zuid kent veel barrières. Waar mogelijk nemen we maatregelen om verbindingen te verbeteren naar de recreatiegebieden om de woonwijken (zoals Zuiderpark en de rivier met havenbekkens) en tussen de wijken.
c. Bewonersinitiatieven; De betrokkenheid van bewoners bij de buurt en sociale cohesie neemt toe als bewoners zich een deel van buitenruimte toeeigenen door zelfinrichting en beheer te verzorgen bv door Droomstraten of Buurtbeheer. De gemeente stimuleert en begeleidt deze initiatieven.

De auto heeft de dominante plaats in de woonwijken op Zuid. Om ruimte te maken voor groen en spelen, werkt de gemeente een parkeerstrategie uit. In de begroting van de besteding van de regiodealmiddelen zal een budget gereserveerd worden voor buitenruimteprojecten. Deze middelen zijn aanvullend op de reguliere gemeentelijke middelen voor de buitenruimte. Uitgangspunt is dat Zuid binnen de gemeentelijke budgetten normaal vertegenwoordigd is. Het regiodealbudget zal alleen ingezet worden om extra kwaliteit te realiseren in projecten en voor projecten waarvoor normaliter geen budget is.

Verkeer en vervoer
De bereikbaarheid van wijken op Zuid is vaak minder goed dan in de rest van de stad. Dat geldt voor de interne, stedelijke verbindingen en de verbinding met de regio en verder. Daardoor zijn reistijden vaak langer en zijn er minder keuzemogelijkheden voor de vervoerswijze of het vervoermiddel. Die keuzemogelijkheden worden ook beperkt door budgettaire prioriteiten en mogelijkheden, en het gedrag van veel bewoners (bijvoorbeeld niet gewend zijn om te fietsen). Dit belemmert de mobiliteit en daarmee de toegang tot werk, scholing en sociale contacten (vervoersarmoede).

Rijk en regio hebben tijdens het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) besloten een MIRT verkenning te starten. Daarin worden de mogelijkheden verkend om in het oostelijk deel van de Rotterdamse regio de (multimodale) bereikbaarheid te verbeteren door o.a. het realiseren van een extra oeververbinding. De MIRT verkenning is gericht op de nadere uitwerking van bereikbaarheidsmaatregelen om vervolgens te komen tot een voorkeursalternatief en besluitvorming daarover. Rijk en regio hebben samen € 480 miljoen euro gereserveerd voor deze maatregelen.

Opgaven;
HOV-lijnen en personenvervoer over water (studie en uitvoering)
-HOV Stadionpark – Zuidplein – Maastunnel – Noordoever (uitvoering)
-HOV Willemsbrug (Willems-as-onderzoek)
-Uitbreiding van netwerk Personenvervoer over Water met kansrijke verbindingen

Continu onderzoek naar verbetermogelijkheden en pilot(projecten)
-Last en First Mile oplossingen van en naar tramhaltes, trein- en metrostations
-Innovatieve mobiliteitsconcepten in samenhang met de parkeerstrategie tbv de openbare ruimte
-Stimuleren Fietsgebruik

Studie
-Verbeteren stationsomgeving Station Zuid
-Verbeteren wandel en fietsroutes

Kwaliteit van de particuliere verhuur en controle en handhaving
Waar veel achterstallig onderhoud is, ligt verloedering op de loer. Stevige handhaving die leidt tot beter onderhoud en beheer draagt bij aan de bestrijding van illegale praktijken als mensenhandel, arbeidsuitbuiting, hennepteelt en illegale kamerverhuur en vermindert de overbelasting van professionals in de wijken.

De gemeente blijft de volgende werkzaamheden continueren:
- efficiënte klachtbehandeling (gericht op onderhoud en gebruik van woningen);
- handhaven op en beëindigen van illegale verblijfsinrichtingen;
- handhaven op illegale bouw en illegaal gebruik conform het bestemmingsplan;
- ontmantelen van hennepkwekerijen.

Een goed functionerend vestigingsbeleid van inwoners, nu voorzien door huisvestingsvergunningen in de gebieden waarin de Rotterdamwet geldt, blijft belangrijk. Met de grotere particuliere verhuurders gaat de gemeente in gesprek over goed verhuurderschap en wat dit betekent voor hun vastgoed. De gemeente zoekt daarbij partners die investeren in Zuid. Op particuliere verhuurders die zich aan huisjesmelkerij schuldig maken vindt een eigenaargerichte aanpak plaats.

Kwetsbare wijken hebben intensief beheer nodig. Woningcorporaties spelen daarin in wijken waar zij veel bezit hebben een belangrijke rol. In wijken met voornamelijk particulier bezit, zoals in Carnisse, ontbreekt die partij. Daarom ontwikkelen verschillende diensten van de gemeente en Woonbron in het kader van NPRZ een intensieve beheeraanpak voor Carnisse.

Project (Ver)huren in Carnisse
Het project (Ver)huren in Carnisse betreft een tijdelijke gebiedsgerichte interventie om excessen rond de huur en verhuur van woningen, zoals die in Carnisse veel voorkomen, aan te pakken.
De inzet moet leiden tot een uitvoeringsaanpak om de disfunctionele aspecten van de vastgoedmarkt voor huur en verhuur te minimaliseren door een combinatie van;
* Datagestuurde analyse en preventie; Door data-analyse en koppeling van bestanden ontstaat meer inzicht over de werking van de verhuurmarkt en worden interventies ontwikkeld om misstanden tegen te gaan.
* Informatievoorziening aan verhuurders; Veel te koop staande woningen worden gekocht door nieuwe 'kleine' beleggers. Deze woningen en hun eigenaren worden na aankoop bezocht, zodat eigenaren informatie krijgen over hun verantwoordelijkheden en eventuele misstanden zo spoedig mogelijk aangepakt worden en goed verhuurderschap bevorderd.
* Interventies in de verhuurmarkt.
De aanpak is idealiter reproduceerbaar in andere wijken met een soortgelijke problematiek.

Regionale woningvoorraad
Afname van de goedkope woonvoorraad op Rotterdam Zuid kan niet los worden gezien van het streven naar een meer evenwichtige spreiding in/over de regio. Er zijn door de Volkshuisvestelijke Regio Rotterdam afspraken gemaakt over de ontwikkelingen van de regionale woningvoorraad. De belangrijkste reden hiervoor is een onevenwichtige verdeling van de sociale voorraad over de regiogemeenten, mede gezien de aanwezigheid van de sociale doelgroep in elke regiogemeente.

De inzet in Rotterdam Zuid (waarbij wordt ingezet op een betere balans tussen segmenten, met als gevolg meer midden en hoger segment waar nu een tekort

Afrikaanderwijk, Bloemhof en Tarwewijk van uit de lucht

aan is en minder sociaal, waar een overschot van is) past binnen de regionale afspraken. Zorgpunt is de uitvoering. Het achterblijven van ontwikkelingen elders zet het draagvlak voor de Rotterdam Zuid-opgave onder druk.

De provincie werkt voor de volkshuisvestelijke regio Rotterdam aan stimulerend en handhavend instrumentarium om met name ontwikkeling van goedkope voorraad in regiogemeenten te borgen. Onderdeel hiervan is een financiële incentive (4 miljoen euro van de provincie Zuid Holland, 1 miljoen euro uit de Regiodeal) in het kader van de opgave van Rotterdam Zuid voor regiogemeenten ten aanzien van de sociale woningvoorraad.

EVENTUELE AANPASSINGEN WET- EN REGELGEVING

Net zoals dat voor de andere pijlers geldt, blijft NPRZ ook voor de pijler wonen landelijke en lokale wettelijke kaders bezien op hun consequenties voor Zuid.

De in het lopende collegeakkoord aangekondigde maatregelen om meer ruimte voor middeninkomens te maken in de stad zijn interessant voor Zuid in het licht van het vasthouden van sociale stijgers.

Sturing op de bewoning in bepaalde delen van Rotterdam Zuid blijft gewenst, gezien de problematiek. Vanuit het college van B&W van de gemeente Rotterdam is aangekondigd om geen nieuwe aanvragen te doen voor de selectie van bewoners in de goedkope particuliere voorraad op inkomen uit werk (Rotterdamwet art. 8). In de aankomende uitvoeringsplanperiode lopen voor enkele wijken de termijnen voor artikel 8 af. Voor de betreffende wijken is het van belang dat relevante partners, vanuit de concrete problematiek bezien, het gesprek voeren over welke mogelijkheden er zijn om te voorkomen dat de aanzuigende werking van bepaalde wijken door kansarmen weer toeneemt, met inachtneming van gevolgen voor leefbaarheid, arbeidsparticipatie en onderwijs.

Gemeente en rijk spreken in het kader van de Regiodeal af om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn legale en gewenste bewoning te bevorderen en te monitoren, door middelen van het verruimen van mogelijkheden van informatievergaring en gegevensuitwisseling, vestigingseisen en voorkeurbeleid.

Ook wordt in het kader van de Regiodeal aanpassing van de volgende landelijke wet- en regelgeving onderzocht;
- Vereenvoudigen Onteigeningswet (juridische kosten en doorlooptijd van procedures)
- Zelfbewoningsplicht voor nieuwe kopers woningen in specifieke delen van Rotterdam Zuid.
- Sanctie mogelijkheden van de gemeente bij overtreding van huurwetgeving door particuliere verhuurders.

De gemeente is voornemens om het instrument Wet Voorkeursrecht Gemeente in te zetten op specifieke locaties.

Komende periode vinden wijzigingen plaats in voor Zuid relevante landelijke wet- en regelgeving. Denk bijvoorbeeld aan de aanpassing van de huisvestingswet, de versoepeling van de markttoets (woningwet) en het bouwen op erfpachtgrond. Ook van belang is de lopende evaluatie van de woningwet en de aankondiging van de Minister van BZK om hierin ook de beschikbare bestedingsruimte van corporaties in relatie tot de maatschappelijke opgave in verschillende gebieden in het land, mee te nemen.

De corporaties hebben afgelopen jaren aanspraak gemaakt op de aftrekmogelijkheid van de Verhuurderheffing zowel voor de eigen opgave op Zuid als voor de grondige aanpak van de particulier voorraad. De aftrek op de verhuurderheffing is een belastingmaatregel van de Rijksoverheid die de corporaties bij investeringen in de woningvoorraad, zoals renovaties, sloop of nieuwbouw, in Rotterdam Zuid korting op de verhuurderheffing geeft van 10.000 tot 25.000 euro per woning. De Rotterdamse corporaties hebben veel gebruik gemaakt van deze aftrek; voor 3.850 ingrepen is in totaal 74,4 miljoen euro korting verkregen en voor nog eens 4.750 ingrepen zijn aanvragen ingediend (105,6 miljoen euro). Vanwege het landelijke succes van deze aftrek die ook ingezet kon worden in bijvoorbeeld krimpgebieden is de pot voortijdig leeg en is de aanvraagmogelijkheid medio 2018 stopgezet. Het is voor de toekomstige inzet van de corporaties in Rotterdam Zuid van groot belang dat deze aftrekfaciliteit wordt gecontinueerd en dat geborgd kan worden dat het mogelijk is om ingediende projecten daadwerkelijk af te ronden en aangevraagde gelden ook daadwerkelijk te kunnen ontvangen.

‘HANGJONGEREN HEBBEN GEEN ZIN OM HUN MOEDER TEGEN TE KOMEN.’

Overlast door jongeren vormt een van de grootste problemen in de buurt Cannenburch in de Beverwaard. Wijkagent ***Mark Jurgens*** *heeft zijn handen er vol aan. Wat helpt, is het project Onwijze Moeders.*

Van de 22 jaar dat Jurgens werkzaam bij de politie, is hij er zes wijkagent in Cannenburch in de Rotterdamse Beverwaard. Een wijk waar door een opeenstapeling van grote en kleine problemen nog steeds veel aan de hand is. Van geluidsoverlast door hangjongeren tot daadwerkelijke criminaliteit: inbraak, straatroof, vernieling. Sommige problemen zijn zo groot, dat ze het wijkniveau overstijgen. 'Zoals de *ride outs*,' zegt Jurgens. 'Daar hebben we nu al bijna twee jaar onze handen vol aan.'

Stuntende jongeren

Voor wie er nog nooit van gehoord heeft: *ride outs* zijn de georganiseerde fietsritten van een groep jongeren, waarvan de oorsprong op Zuid ligt. De jongeren gaan onverantwoord stuntend het verkeer door, dragen daarbij bivakmutsen en maskers en verstoren bewust de openbare orde. 'Het stoerst vinden ze het,' zegt Jurgens 'om de overtredingen die ze daarbij maken, te filmen en op internet te delen.' De groep bestaat uit zo'n 40-80 jongeren. 'Het probleem is dat de grens tussen stunten met je fiets en crimineel gedrag vrij dun blijkt. Wat begon als een sportieve activiteit, ontaardt in inbraak en vernieling.'

Onwijze Moeders

Hoe pak je jongeren aan die overlast veroorzaken en zich niks aantrekken van de politie? 'Het is een vraag die in alle wijken van Rotterdam speelt,' zegt Jurgens. 'Er zijn collega's die dagen oefenen op een toffe boks om hun respect te winnen, maar niks helpt. Je hebt geen grip op ze.'
Om die reden is in Delfshaven het project Onwijze Moeders opgericht. Daar komen politie en moeders uit de buurt geregeld samen, om informatie uit te wisselen en de gevaren van deze straatcultuur te bespreken. Dat project kreeg op meer plekken in Rotterdam navolging. Ook Cannenburch heeft nu een Onwijze Moeders-groep. Naar de eerste bijeenkomst, die plaatsvond in basisschool De Regenboog, kwamen ruim zestig moeders. 'We spraken over de *ride outs*, maar ook over onderwerpen als grooming, sexting en nepvuurwapens. Veel ouders hebben geen idee wat hun kinderen allemaal doen op straat. Dat had ik zelf ook niet precies, toen mijn kinderen die leeftijd hadden.'

Banden in de wijk

Jurgens werkt nauw samen met andere NPRZ-partners. 'Ik strijk regelmatig even neer bij mijn collega's van Woonbron, om dingen te bespreken die spelen in de wijk. Woningen waar problematiek zit. Ruzies die op straat hebben plaatsgevonden. Hangplekken die overlast geven.' Ook is hij veel aanwezig op scholen, onderhoudt hij goede banden met de schoolleiding en neemt hij deel aan bijeenkomsten over opvoeden. Jurgens: 'Ouders moeten hun kinderen opvoeden. Maar er ligt ook een taak voor de school en voor de politie. Als partners van NPRZ hebben we gezegd: we voeden onze kinderen samen op. Ik ben er stellig van overtuigd dat we op die manier problemen kunnen voorkomen.'

Even de hond uitlaten

Om te illustreren waar het korte lijntje tussen moeders en politie toe kan leiden, en hoe simpel het soms kan zijn, vertelt Jurgens het verhaal van de vrouw wiens zoon overlast veroorzaakte door steeds in hetzelfde speeltuintje rond te hangen met vrienden. 'Toen ze tijdens een Onwijze Moeders- bijeenkomst hoorde dat buurtbewoners zich daaraan stoorden en hoe lastig het groepje de politie maakte, zei de vrouw: "Oh, dan ga ik in het vervolg mijn hond daar uitlaten." Binnen een paar weken was het gehang afgelopen. Het groepje had zich verplaatst. Die jongen had geen zin om zijn moeder steeds tegen te komen.'

ONDERMIJNING EN VEILIGHEID

In Rotterdam Zuid is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met de (integrale) aanpak van ondermijnende criminaliteit middels het project Hartcore. Deze aanpak wordt de komende jaren voortgezet en geïntensiveerd, mede door de beleidsvoornemens en bijbehorende extra middelen vanuit het Coalitieakkoord 2018-2022 van de gemeente Rotterdam. En de uitwerking daarvan in het veiligheidsprogramma 'Veilig@Rotterdam' 2018-2023. Ook op rijksniveau is er veel aandacht voor versterking en verbetering van de aanpak van ondermijnende criminaliteit (o.a. maatregelen van wetgevende aard en het beschikbaar stellen van extra budget, onder meer via het ondermijningsfonds).

Alleen door een samenhangende aanpak op de gebieden van wonen, werken, school, cultuur, sport en veiligheid kunnen de wijken op Zuid verbeterd worden. Dit vraagt om een langjarige inzet én om samenwerken. Want alleen door gezamenlijke inzet van bewoners, corporaties, marktpartijen, zorg- en welzijnsinstellingen, gemeente, politie en Justitie en maatschappelijke partners wordt Zuid beter.

Deze doelstellingen worden doorkruist doordat Zuid ook voor (ondermijnende) criminaliteit een aantrekkelijk gebied is gebleken. Deze problematiek is taai. Vastpakken en niet loslaten geldt voor de gehele veiligheidsaanpak op Zuid.

De Driehoek is het bevoegd gezag waar het gaat om de aanpak en verantwoording op het gebied van veiligheid en rapporteert derhalve via de reguliere jaarrapportage van Directie Veiligheid.

Tegen deze achtergrond zijn er in de Regio Deal Rotterdam Zuid specifiek de volgende afspraken gemaakt:
a. Partijen spannen zich in om waar mogelijk een verbinding te leggen tussen de beleidsvoornemens van het Rotterdamse college van B&W en landelijke initiatieven gericht op ondermijning, waarbij geldende kwalificatiecriteria in acht worden genomen.
b. Vanuit deze Regiodeal zetten Partijen in op een aantal specifieke pilots op Rotterdam Zuid, waarmee ervaringen worden opgedaan en inzicht wordt vergroot over de (beleids)effectiviteit van de aanpak van ondermijning. De concretisering van de pilots vindt plaats in afstemming met de verantwoordelijke stakeholders.

Onderstaand is een eerste richting van thematiek waarop de pilots zich kunnen richten:
- Herbestemming. Partijen verkennen de mogelijkheden met betrekking tot de herbestemming van in beslag genomen (on)roerende goederen in Rotterdam. Het Openbaar Ministerie in Rotterdam en het Rijksvastgoedbedrijf van BZK werken samen met onder andere de gemeente Rotterdam en het ministerie van Justitie en Veiligheid in afstemming met het ministerie van Financiën een voorstel uit voor een pilot met als doel de mogelijkheden te verkennen voor het herbestemmen van in beslag genomen onroerende goederen. In de verkenning worden de financiële consequenties van deze pilot inzichtelijk gemaakt, zodat voor de start hiervan in het plan van aanpak duidelijkheid bestaat over de financiële dekking, een essentiële randvoor-waarde voor uitvoering van de pilot.
- Integriteitsbehoud van branches. Partijen verkennen welke mogelijkheden er zijn binnen huidige wet- en regelgeving om beter zicht te krijgen op kwetsbaarheden en integriteitsrisico's. Specifieke aandacht hierbij gaat uit naar money transfer organisations en erfpacht in een nader te bepalen specifiek gebied.
- Publiek-private samenwerking: in een (aantal) door Partijen nader te bepalen branche(s) gaan publieke en private partners verkennen op welke wijze beter samengewerkt kan worden om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan.
- Intelligence: doel is meer zicht te krijgen op onderliggende patronen van ondermijnende criminaliteit, criminele netwerken en daaraan gerelateerde financiele activiteiten. Insteek is om als pilot te verkennen op welke wijze deze informatie beter benut kan worden in het kader van de zogenaamde RIECsamenwerking (RIEC staat voor Regionaal Informatie- en Expertise Centrum) en dan specifiek ten aanzien van integraal afpakken. Daarnaast wordt bezien of en zo ja hoe een verlenging van de City Deal "Zicht op ondermijning" een bijdrage kan leveren aan het vergroten van het inzicht in de onderliggende patronen van ondermijning.
- Informatiedeling en wetgeving. Uitgangspunt is dat overheden maximaal in staat worden gesteld een effectieve bijdrage te leveren aan de integrale aanpak van ondermijning. Belangrijk element daarbij is het delen van informatie tussen en binnen de betrokken organisaties en het beschikken over toereikende bevoegdheden. Van belang hierbij zijn onder andere:
o de sluitingsbevoegdheid burgemeester bij het verstoren van de openbare orde bij het aantreffen van wapens of het beschieten van een woning;
o de mogelijkheden voor intragemeentelijke informatiedeling;
o aanpassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob).

ORGANISATIE EN FINANCIËN

WIJKGESTUURD WERKEN

Als onderdeel van het gemeentelijk 'Wijkgestuurd Werken' wordt sinds 2017 wijkgericht gewerkt. De inzet is om de gemeentelijke organisatie meer vanuit de vraag van de wijken te laten opereren en de gemeentelijke clusters het aanbod per wijk te laten specificeren. Opgaven worden op wijkniveau behapbaar en duidelijker en het wordt mogelijk integraal de verantwoordelijkheid te nemen. Op Zuid gaat het om achttien wijken met elk gemiddeld 11.000 bewoners.

Met Wijkgestuurd Werken (WGW) worden de ambities voor Zuid op wijkniveau doorvertaald, wordt de samenwerking met partners verbeterd en ontstaan logische op uitvoering gerichte integrale teams. Steeds meer organisaties sluiten hierop aan. Voorbeeld zijn het welzijnswerk op Zuid, Werk en inkomen, PPO-wijknetwerken, Reclassering Nederland en natuurlijk de sociale wijkteams. Daarmee wordt het een zichzelf versterkende beweging.

Het afgelopen jaar is verder gewerkt aan het beschikbaar maken van actuele informatie van resultaten van stedelijke cluster programma's en/of werkprocessen op wijkniveau. Onder de noemer Informatie Gestuurd Werken (IGW) zijn samen met CIO-office van de gemeente Rotterdam en het Actieprogramma tegen Jeugdwerkloosheid (cluster W&I en MO) procesdata van o.a. het werkplein en het jongerenloket gekoppeld waardoor doorstroomcijfers en "voorraad"-cijfers tot op wijkniveau inzichtelijk worden. Dit ontwikkelen we door (zie monitoring en verdere kennisontwikkeling).

Deze ambities werden gecombineerd met de wijkagenda's en jaarlijkse wijkactieplannen die de gemeente met de 8 wijkraden, 2 wijkcomités en 2 gebiedscommissies opstelt en uitvoert waarbij de inzet van andere partners dan de gemeente hard nodig. Zo ontstaat een samenhangend geheel van doelen en organisatie, niet alleen voor de gemeente maar voor alle partners.

Wat gaan we doen?
Een aantal specifieke acties die het wijkgericht werken ondersteunen worden gericht op Zuid ingezet.

Het gaat om:
- Het vertalen van stedelijke programma's naar de wijken van Zuid. Binnen Rotterdam lopen de nodige stedelijke programma's/ werkprocessen die bij zullen dragen aan de het behalen van de doelen op Zuid. Passend binnen de stedelijke ontwikkeling van wijkgericht werken zullen aanvullend op de reeds in de voorgaande hoofstukken benoemde

FIGUUR 17: WIJKEN OP ZUID

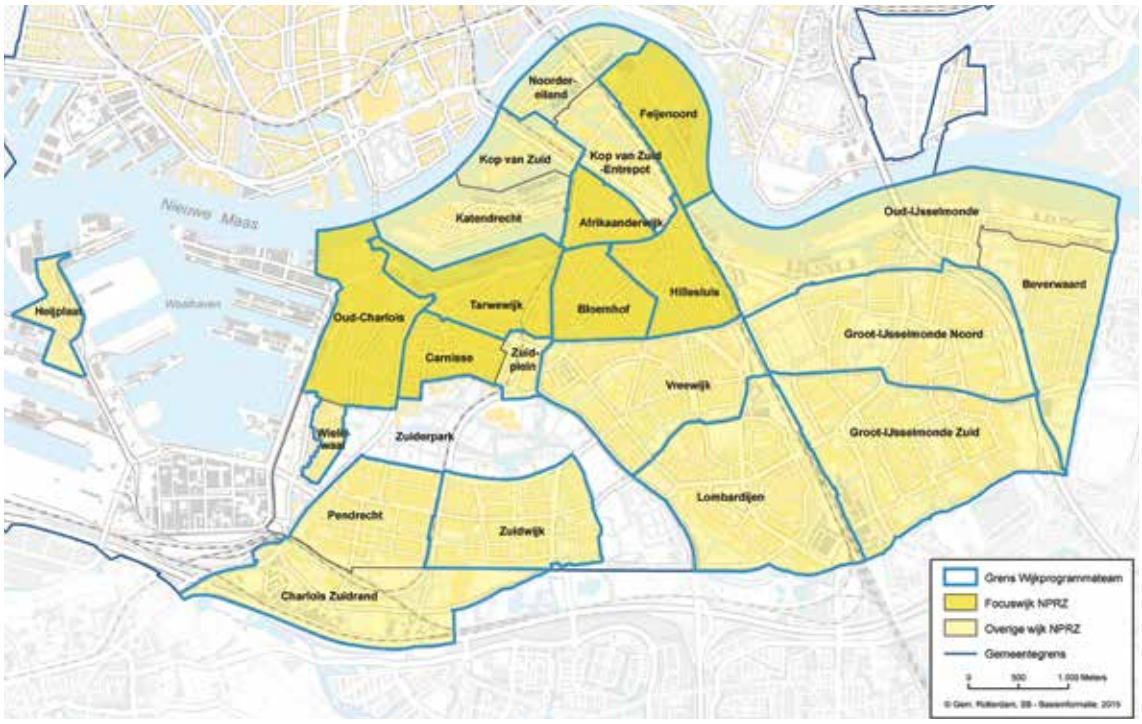

programma's en werkprocessen afspraken worden gemaakt tot op wijkniveau over de inzet danwel effecten. Hiermee waarborgen we (boven)proportionele inzet van het stedelijk aanbod.
- Probleemoplossend escalatieteam samenwerkende organisaties. In 1 wijk kunnen uitvoerders elke donderdag hun uitvoeringsproblemen rond actuele casussen neerleggen. Bijvoorbeeld: mijn cliënt kan niet instromen bij een taalcursus, de uitkering wordt maar niet verleend, wachtlijst tweedelijns hulp, mijn cliënt heeft geen inschrijving. Wat nu? etc. Uiterlijk de woensdag erop is er een oplossing en/of duidelijkheid t.a.v. het interpreteren van het beleid. Hiervoor wordt het Rayonberaad Zuid gebruikt. Het team wordt ondersteund door een secretaris. Andere NPRZ-partners (bv. corporaties, scholen) ondersteunen het initiatief waarbij zij indien nodig worden benaderd door een van de basisleden van het team voor concrete oplossingen.
- Integrale Wijk Interventie/Handhaving Teams In Zuid zijn meer ogen en oren in de wijk nodig, die kunnen signaleren en vervolgacties in gang zetten. Het signaleren betreft bijvoorbeeld fraude met uitkeringen, illegale verblijfsinrichtingen, onrechtmatige bewoning, woonoverlast en dergelijke. Hierbij hoort ook het signaleren van hulpvragen van sociale wijkteams. Er dient tevens voldoende opvolgingscapaciteit te zijn: signalen moeten worden opgepakt en van een zichtbaar vervolg worden voorzien. In de stad is reeds een aantal gebiedsinterventieteams (GIT) aanwezig. Het NPRZ zal de gemeente vragen wijkgerichte handhaving door te ontwikkelen op basis van de ervaringen die worden opgedaan met gemeentelijk handhavingsprojecten als huren in Carnisse, focus op Tarwewijk, de Landbouwbuurt en LSI wijkgerichte aanpak Bloemhof en Hillesluis.

MONITORING EN VERDERE KENNISONTWIKKELING

Het NPRZ is een samenwerkingsverband met maatschappelijke doelen op lange termijn met betrekking op zowel structurele verbeteringen voor bewoners van Zuid zelf (school en werk) als voor Rotterdam Zuid als woon- en leefgebied. De doelen voor de lange termijn zijn gericht op de pijlers school, werk en wonen, het op orde krijgen van de thuisbasis en daaromheen aandachtsgebieden als zorg, veilig, cultuur, sport en ondermijning. Bij het NPRZ is daarom sprake van programmasturing op een enorme schaal (veel beleidsterreinen en onderwerpen) en een verre horizon (tot en met 2031).

Het concretiseren van doelen en het monitoren van de voortgang van het NPRZ is goed gegarandeerd. Sommige vraagstukken zijn complex en moeilijk bij één specifieke partner onder te brengen. Het NPRZ faciliteert het proces om uiteindelijk zo efficiënt mogelijk met het beschikbare netwerk resultaten te boeken.
In de programmasturing spelen de volgende afwegingen een rol;

- formeel versus informeel
- eigen uitvoeringsorganisatie versus de partners het zelf in de praktijk laten uitvoeren
- sturen op deelprojecten versus sturen op samenhang (eerste sneller zichtbaar, tweede structureel)
- beproefde aanpak versus verdere innovatie

Binnen het NPRZ wordt gewerkt met een 4-jarige cyclus van uitvoeringsplannen. Dit plan loopt tot en met 2022. Uitgangspunt daarbij is dat we vasthouden aan de ingezette koers. Met de jaarlijkse monitor (NPRZ Voortgangsrapportage) vult NPRZ programmasturing in door de voortgang en interactie inzichtelijk te maken ten aanzien van het optreden van effecten en het uitvoeren van afgesproken activiteiten om die effecten te realiseren. De jaarlijkse NPRZ Voortgangsrapportage bestaat uit twee delen; samengevat in de uitgave Zuid op Koers (deel I) en uitgebreid in een deel II met cijfers ten aanzien van het algemeen beeld op Rotterdam Zuid, een effectrapportage (outcome), een doelen en inspanningen netwerk (DIN) en de resultaten van de specifieke activiteiten (output).

Hierbij moet worden voorkomen dat het reguliere werkpatroon bij de partners dominant wordt en de in het NPRZ afgesproken doelen en acties niet goed meer herkenbaar zijn en te abstract blijven. Daarnaast is het van belang telkens de juiste weg te vinden om de doelen dichterbij te brengen (in feite door praktische toepassing van het plan en toepassing van het plan, do, check, act-principe). Maar ook dat er voldoende gebruik wordt gemaakt van simpele ideeën en recente lessons learned.

Rotterdam Zuid als leeromgeving en plek voor experimenten en pilots
Daarom is er binnen NPRZ-verband naast de reguliere monitoring ook inzet om tot kennisontwikkeling te komen die de NPRZ-partners ondersteunt bij het zoeken naar verdere efficiencywinst bij de gepleegde inspanningen. Dit doen we op verschillende manieren. Voorbeelden zijn:
- (Jaarlijks) onderzoek met CBS-data – Basismonitor pijler school
- Procesmethode (IGW) met (dagelijkse) uitvoeringsdata rond werkprocessen voor uitkeringen (jongeren en volwassenen) en schulddienstverlening
- Kwalitatief onderzoek voor Bridge – Kiezen voor vakmanschap)
- MKBA NPRZ

Ook de komende jaren zal de kennisontwikkeling verder worden uitgebouwd naar andere beleidsterreinen en werkprocessen. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de in Rotterdam aanwezige Kenniswerkplaatsen zoals Rotterdams Talent en Stedelijke Arbeidsmarkt. Daarmee zijn de diverse kennispartners (waaronder gemeente Rotterdam (OBI), Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit) in Rotterdam aangesloten. Daarnaast is er steeds meer contact met samenwerkende overheden in andere delen van het land zoals Groningen en Parkstad Limburg. Ook het Rijk ondersteunt de kennisuitwisseling met de Regiodeals.

De alomvattende benadering van het NPRZ over traditionele sectoren heen maakt de gekozen aanpak bijzonder en ook de moeite waard voor anderen om er kennis van te nemen, zo blijkt uit de steeds groter wordende interesse uit binnen- en buitenland van overheden en andere partijen die kennis van de aanpak willen nemen. Zuid wordt vaak door de buitenwereld gezien als een proeftuin voor allerlei vernieuwende aanpakken. Het NPRZ faciliteert werkbezoeken en neemt deel aan congressen. Vanwege de toenemende buitenlandse aandacht wordt het uitvoeringsplan ook naar het Engels vertaald.

NPRZ-GOVERNANCE

Na de ondertekening van het Nationaal Programma is er parallel aan het opstellen van het eerste uitvoeringsplan 2012-2014 op hoofdlijnen een governancestructuur uitgewerkt. Deze structuur is in 2017, met enkele kleine aanpassingen, in een governancepaper herbevestigd. In 2018 heeft het bestuur aangegeven de governancestructuur te continueren.

Bij de inrichting van de governance is een aantal uitgangspunten geformuleerd:
- een breed gedragen samenwerking met voldoende slagkracht voor de dagelijkse aansturing;
- een programmadirecteur die uitvoering waar kan maken door met gezag en doorzettingsmacht te kunnen opereren.

Bestuur NPRZ
Voor de dagelijkse aansturing en besluitvorming en het snel kunnen schakelen met de programmadirecteur is een bestuur noodzakelijk. Het bestuur geeft richting en is buitenboordmotor, forceert doorbraken en vormt coalities. Het bestuur maakt ruimte in het veld voor de samenwerking met de partners en bevordert daarmee de integraliteit van de aanpak. Het bestuur wil komende periode de integraliteit nog verder bevorderen.
Het bestuur van het NPRZ is samengesteld uit vertegenwoordigers vanuit de belangrijkste partners. De verschillende pijlers zijn in het bestuur gelijkwaardig vertegenwoordigd. De leden van dit bestuur opereren mede namens de andere organisaties uit hun pijler, zorgen voor mandaat en zijn aanspreekpunt voor de dagelijkse aansturing, zodat patstellingen worden voorkomen en doorbraken mogelijk zijn. Het bestuur van het NPRZ wordt voorgezeten door de burgemeester, die dat doet in een rol als onafhankelijk voorzitter. Daarnaast is de voorzitter een boegbeeld van het NPRZ.

Daarmee zijn in het bestuur van het NPRZ de volgende partijen vertegenwoordigd:
- de gemeente Rotterdam (1x)
- het Rijk (1x);
- de corporatiesector (1x);
- de onderwijssector (1x);
- het bedrijfsleven (2x);
- de zorgsector (1x);
- de bewoners (1x);
- kunst & cultuur (1x);
- veiligheid (1x).

De samenstelling wordt elke twee jaar door het bestuur geëvalueerd. De programmadirecteur woont de vergaderingen van het bestuur van het NPRZ bij. De programmadirecteur is verantwoordelijk voor de integrale uitvoering van het programma en legt hierover verantwoording af aan het bestuur. Voor de uitvoering en de voortgang van het NPRZ kan elk van de sectoren een 'tafel' organiseren waar betrokken organisaties (ook nieuwe) uit deze sector kunnen aanschuiven. Zo is er voor de pijler school de onderwijstafel met bijbehorende werkgroepen en voor de pijler wonen bijvoorbeeld de Programmacommissie NPRZ en het Uitvoeringsoverleg Wonen. Ook is er regulier overleg tussen BZK en de programmadirecteur.

In totaal bestaat het NPRZ-bestuur uit elf personen en de bestuurssecretaris. De functie van bestuurssecretaris is belegd bij (het bureau van) de programmadirecteur. De leden van het NPRZ-bestuur die zijn gemandateerd door hun pijler zijn verantwoordelijk voor het informeren van hun 'achterban' en hebben in hun pijler dus de verantwoordelijkheid om voldoende mandaat te organiseren. Daarbij worden ze organisatorisch ondersteund door de programmadirecteur. Daarnaast zijn er enkele bestuursleden (veiligheid, kunst & cultuur en bedrijfsleven) 'uit de kring van', dat wil zeggen dat zij zitting hebben in het bestuur zonder formele positie in een achterban, bijvoorbeeld om bepaalde vraagstukken verder te brengen.

Het bestuur komt zes keer per jaar bij elkaar, en zoveel vaker als nodig is voor de voortgang van het programma. Het bestuur stelt de koers vast en is de

opdrachtgever van de programmadirecteur en het programmabureau. De koers en de opdracht zijn vastgelegd in een door het bestuur geaccordeerd 4-jarig uitvoeringsplan. Daarnaast beoordeelt het bestuur het functioneren van de programmadirecteur. De programmadirecteur doet het voorstel voor de koers en de opdracht richting het bestuur, draagt na accordering verantwoordelijkheid voor het doen uitvoeren van het uitvoeringsplan. De directeur van het programma heeft naast de besprekingen in het bestuur regelmatig overleg met de afzonderlijke leden van het NPRZ-bestuur.

PROGRAMMAORGANISATIE

Het programmabureau bestaat uit een directeur, ondersteund door een klein team van 7 medewerkers. Het bureau ondersteunt alle partijen die gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de uitvoering van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Over de omvang en samenstelling van dat team beslist het NPRZ-bestuur op voordracht van de directeur, waarbij indien het om aanstellingen bij de gemeente gaat, de gemeentesecretaris hieraan zijn goedkeuring verleent. De directeur en (delen van het) team werken voor het bestuur. Voor zover niet elders gefaciliteerd, zijn zij rechtspositioneel aangesteld bij de gemeente. Partners kunnen ook capaciteit inzetten vanuit hun eigen werkorganisaties, dit is bijvoorbeeld het geval bij het Rijk en het Openbaar Ministerie. Het programmabureau staat dus naast de aangesloten organisaties en is daar onafhankelijk van.

De directeur NPRZ legt verantwoording af aan het NPRZ-bestuur. De directeur heeft rechtstreeks toegang tot de leden van het NPRZ-bestuur, is verantwoordelijk voor de integrale uitvoering van het NPRZ en spreekt partijen op hun verantwoordelijkheid aan. De directeur zorgt voor een adequate monitoring van het programma en agendeert/signaleert knelpunten bij het bestuur. De directeur draagt zorg voor het draagvlak bij de partners, ook in de contacten met de relevante departementen.

MIDDELEN EN FINANCIËN NPRZ

MKBA NPRZ
In 2016 is een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse van het NPRZ uitgevoerd. Uit deze analyse blijkt dat hoewel de met Zuid gemoeide kosten fors zijn, de kans groot is dat de maatschappelijke baten de maatschappelijke kosten zullen overstijgen. De grootste opbrengsten van het NPRZ zijn te vinden in:
1) de bijdrage aan het plezieriger woonklimaat op Zuid,
2) meer mensen op Zuid met een baan
3) jongeren krijgen beter betaalde banen omdat hun schoolprestaties vooruit gaan.

Die baten komen in eerste instantie vooral terecht bij de huidige en toekomstige bewoners van Rotterdam Zuid. De grootste kostenposten hebben te maken met de verbetering van woningen, de buitenruimte en voorzieningen. Ook wordt in de MKBA bevestigd dat investeringen in de pijler wonen nodig zijn om de investeringen in het sociale domein te laten renderen. Zonder investeringen in betere huizen en een aantrekkelijker woonmilieu vertrekken de sociale stijgers uit Zuid, waarna hun plek wordt ingenomen door nieuwe huishoudens met een laag inkomen. Andersom beklijft het resultaat van investeringen in het fysieke domein niet, als niet ook de sociale dynamiek verandert. Er is synergie tussen de sociale en de fysieke interventies. Een integrale aanpak verhoogt het rendement op beide, concluderen de onderzoekers.

Financiering
De omvang van de opgave van NPRZ en daarmee samenhangende benodigde extra inzet en investeringen gaat de draagkracht van de individuele Rotterdamse partners te boven. Al bij de start van het programma is onderkend dat het gezien de lange termijn niet mogelijk is om de financiering in een keer te regelen en dat dit, tenzij op onderdelen structureel te regelen, op verschillende momenten opnieuw geregeld dient te worden. Afgelopen jaren zijn extra interventies van de partners in NPRZ gefinancierd met bijdrages vanuit verschillende partijen. De eerste jaren werd de extra lestijd op het PO betaald door rijk en gemeente. Toenmalig Minister Spies heeft eenmalig 30 miljoen euro voor projecten in het gebied Feijenoord ingezet. Ook hebben rijk en gemeente in 2015 toegezegd 87 miljoen euro voor de grondige aanpak van de particuliere voorraad te financieren. Voor de corporaties is door het Rijk in 2014 een korting op de verhuurderheffing in het leven geroepen voor de aanpak van de woningvoorraad in o.a. Rotterdam Zuid. BRIDGE wordt gefinancierd door een bijdrage van de Europese Commissie, aangevuld met cofinanciering van de RebelGroup, Hogeschool Rotterdam, Erasmus Universiteit en de gemeente. Via Kansen voor West II ondersteunt de EU fysieke en arbeidsmarktgerelateerde projecten. Veel van de interventies op Zuid zijn het resultaat van een cofinanciering door diverse partners. Partners zijn verantwoordelijk voor hun eigen financiële verantwoording binnen de daarvoor geëigende kanalen.

Regiodeal Rotterdam Zuid
Voor deze Uitvoeringsplanperiode 2019-2022 zijn de afgesproken extra inspanningen ook haalbaar, door een belangrijk besluit van kabinet en het Rotterdamse college van B&W in 2018; het kabinet draagt 130 miljoen euro bij aan de opgave van Rotterdam Zuid en het gemeentebestuur draagt bij met een minimaal gelijke cofinanciering. Gemeente en Rijk ondertekenen de Regiodeal gezamenlijk. De Regiodeal geeft een impuls aan het NPRZ-programma. Daarnaast leidt de Regiodeal tot versnelling van realisatie van ambities uit dit NPRZ Uitvoeringsprogramma. De Regiodeal bevat ook relevante afspraken tussen rijk en gemeente met betrekking tot specifieke voor Zuid benodigde aanpassingen van wet- en regelgeving of als proeftuin voor vernieuwende aanpakken, zoals de proeftuin Rotterdam Zuid Aardgasvrij.
De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor

de financiële verantwoording over de Regiodeal aan de gemeenteraad. Over de voortgang (outcome en output) van de activiteiten uit de Regiodeal wordt gerapporteerd via de jaarlijkse NPRZ Voortgangsrapportage.

Financiën programmaorganisatie
De partners dragen samen de personeelskosten en de kosten van het werkbudget van het programmabureau. Naast de gemeente dragen de partners evenredig bij. De scholen en de corporaties dragen hun partnerbijdrage financieel, het Rijk (incl. veilig) door fulltime inzet van een beleidsadviseur en een officier van justitie, beiden gestationeerd op het programmabureau. Van cultuur, zorgwerkgevers en bedrijfsleven wordt om diverse redenen geen bureaubijdrage (meer) gevraagd. De kosten voor de inkoop van diensten(backoffice) en de huisvesting worden door de gemeente gedragen. De gemaakte kosten passen tot op heden in het door het NPRZ-bestuur vastgestelde budget.

FIGUUR 18: FINANCIËRING PROGRAMMAORGANISATIE

Begrotingsposten	
Personeelskosten (1 directeur, 4 adviseurs en 2 ondersteuning)	€ 640.000
Werkbudget (advies, onderzoek, communicatie, participatie)	€ 50.000
Inkopen diensten (backoffice)	€ 75.000
Huisvesting	€ 100.000
TOTAAL	**€ 865.000**
Verdeling Partnerbijdrage	
Schoolbesturen	€ 70.000
Corporaties	€ 70.000
Inkopen diensten (backoffice)	€ 75.000
Rijk en Openbaar Ministerie (salaris in natura)	€ 200.000
Gemeente	€ 525.000
TOTAAL	**€ 865.000**

VERHOUDING/POSITIE RIJKSOVERHEID EN AFSTEMMING BINNEN DE LOKALE OVERHEID

In de programmaorganisatie wordt direct geschakeld met de betrokkenen bij de rijksoverheid. Daarnaast is, met enige frequentie, sprake van bestuurlijk overleg door een vertegenwoordiging van het College van Burgemeester en Wethouders van Rotterdam met de Minister van BZK. Afhankelijk van de aard van het overleg kunnen een bredere afvaardiging vanuit het NPRZbestuur en de directeur NPRZ aan dit overleg deelnemen.
Ten behoeve van de bestuurlijke afstemming binnen de gemeente Rotterdam heeft de Wethouder NPRZ een integrale verantwoordelijkheid voor de gemeentelijke inzet in het kader van NPRZ en hebben de vakwethouders m.b.t. NPRZ hun eigen sectorale stuurlijn. De ambtelijke afstemming vindt plaats per cluster (MO-tafel Zuid, Voortgangsoverleg NPRZ/W&I, Opdrachtgeversoverleg NPRZ Stedelijk Ontwikkeling etc.), waar tevens de directeur NPRZ en een vertegenwoordiger van het programmabureau aan deelneemt. Integrale sturing vindt 1 x per kwartaal plaats in het Directieberaad NPRZ onder leiding van de gemeentesecretaris. De clusters SO, MO en W&I hebben een programmamanager NPRZ die verantwoordelijk is voor de dagelijkse uitvoering van de gemeentelijke inzet.
In het kader van de Regiodeal Rotterdam Zuid wordt tenminste twee keer per jaar een stuurgroep tussen gemeente, Rijk en de directeur NPRZ georganiseerd. De stuurgroep Rijk/Regio monitort de uitvoering en voortgang van de Regiodeal. De Regiodeal is een financiële afspraak tussen rijk en gemeente naar aanleiding van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. De Regiodeal geeft een impuls aan het NPRZ programma. Er is een directe relatie tussen de financiële afspraak uit de Regiodeal en de inhoudelijke ambitie uit dit uitvoeringsplan NPRZ; Met de Regiodeal Rotterdam Zuid is een continuering en versnelling van de integrale aanpak op de thema's school, werk, wonen, veiligheid en cultuur in het kader van het NPRZ mogelijk. Het NPRZ-bestuur is verantwoordelijk voor de voortgang en uitvoering van het uitvoeringsplan NPRZ.

Nieuwe Partners
De veelheid aan organisaties die op Rotterdam Zuid actief is en de lange duur van het programma, maken dat er ook veranderingen optreden in de samenstelling van het bestuur. Voor voldoende slagkracht en reikwijdte is participatie mogelijk (aan de 'tafels' waarin de sectoren vertegenwoordigd zijn), als dit ook een serieuze inzet van middelen en/of capaciteit met zich meebrengt.

PARTNERS NPRZ

PARTNERS ONDERWIJS
// Albeda College
// Avicenna College
// De Passie Evangelische School
// Erasmus Universiteit Rotterdam
// Hogeschool Rotterdam
// InHolland
// Lentiz Life College
// LMC Voortgezet onderwijs
// Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs (PCBO)
// ROC Zadkine
// Rotterdam Vakmanstad
// Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs (RVKO)
// Scheepvaart en Transport College (STC)
// Stichting BOOR
// Stichting Horizon
// Thomas More Hogeschool
// Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs (CVO - Calvijn)
// Wartburg College

PARTNERS WERK
// Bouwend Nederland
// Deltalinqs
// Food Innovation Acadamy (bedrijven)
// Installatiewerk Zuid-Holland
// Metalent
// Ministerie van Defensie
// MKB Rotterdam
// RET
// Rijnmond Bouw
// Sectorinstituut Logistiek en Transport
// Stadsbeheer gemeente
// SPG Infra
// UWV Werkbedrijf Rijnmond Rotterdam

PARTNERS ZORG
// Aafje
// Antes
// Humanitas
// Leliegroep
// Maasstad Ziekenhuis
// deRotterdamseZorg

PARTNERS WONEN
// Havensteder
// Vestia
// Woonbron
// Woonstad
// Amvest Projectontwikkeling
// Atta Makelaars
// DURA Vermeer Bouw Zuid West
// Era Contour
// Heijmans Vastgoed
// Schildtvoorde NVM makelaardij
// Syntrus Achmea Real Estate & Finance
// Zuidstad Makelaars

PARTNERS OVERHEID
// Gemeente Rotterdam
// Rijksoverheid; Ministerie van BZK
// Openbaar Ministerie Rotterdam
// Politie Rotterdam
// Belastingdienst

OVERIG
// Like je wijk

BEWONERS
Wordt ingevuld zodra er een nieuwe bewonersvertegenwoordiger in het NPRZ-bestuur is.

Hogeschool Rotterdam/Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie

Hogeschool Rotterdam(HR) zoekt met het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie (EMI) aansluiting bij opgaven op Zuid. Het expertisecentrum werkt aan het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken, 'wicked problems', op het gebied van wonen, werken, zorg & welzijn, onderwijs en cultuur. Kenmerkend voor het werkproces van EMI is interactie, verbinding, vernieuwing, al doende leren en kennis delen. Dit levert nieuwe kennis en kunde op voor Zuid en duurzame onderwijsvernieuwing in de opleidingen van toekomstige professionals. Studenten biedt het een zelfbewuste entree op de arbeidsmarkt. Per programma werken partners en bewoners op Zuid samen met studenten, docenten en onderzoekers in Communities of Practice (CoP's) aan oplossingen voor complexe vraagstukken.

Vijf jaar na de oprichting van EMI worden meer dan 1200 leerlingen op Zuid jaarlijks begeleid door studenten in het programma Mentoren op Zuid. In BRIDGE werkt EMI als een van de partners aan ouders en loopbaanoriëntatie (LOB), wetenschap & technologie in het basisonderwijs en via Mentoren op Zuid aan jongeren en LOB. Er is een start gemaakt met sociaal ondernemerschap & wijkeconomie en toeleiding naar werk. Wekelijks ontmoeten zwangeren en jonge moeders elkaar bij Mama's Garden pop-up plekken in verschillende focuswijken. Gezond op Zuid stimuleert gezonde leefstijlen, met aandacht voor meer bewegen en gezonde voeding, specifiek gericht op jongeren. Samen met De Veldacademie wordt door studenten gewerkt aan social resilience en vraagstukken rondom wonen op Zuid.

In deze aanpak ontstaan verbindingen tussen gezondheid en de inrichting van de openbare ruimte, tussen kwetsbare en veerkrachtige bewoners, tussen kunst en culturen op Zuid maar ook tussen maatschappelijke en technologische innovaties. Daarmee kiest HR voor een gebiedsgebonden integrale aanpak van maatschappelijke innovatie.

BIJLAGE 1

De wijkprofielen Charlois, Feijenoord en IJsselmonde.

Wijkprofiel Charlois

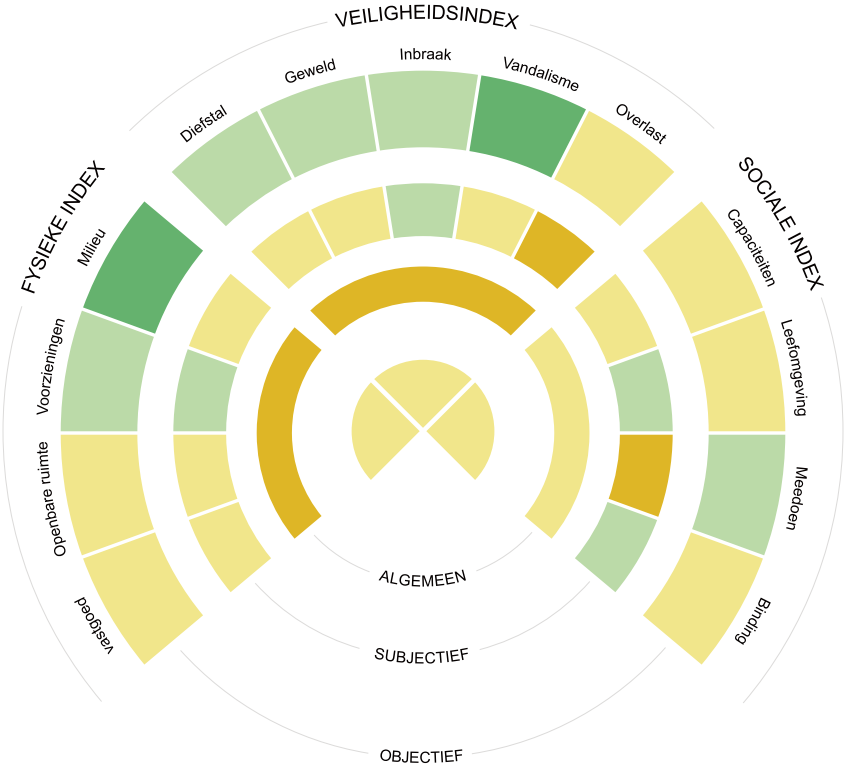

Wijkprofiel Feijenoord

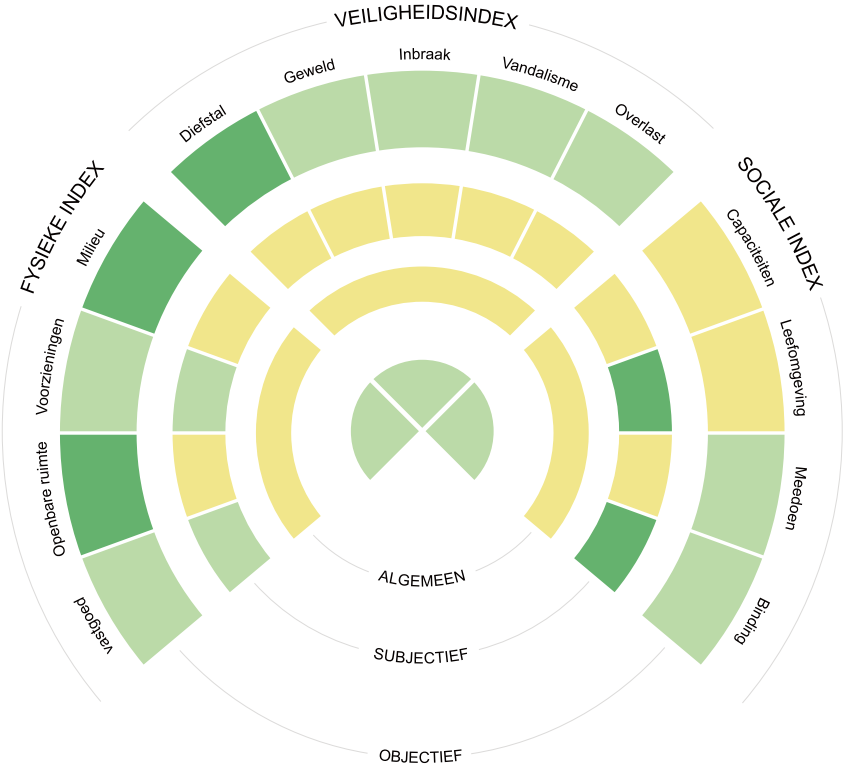

Wijkprofiel IJsselmonde

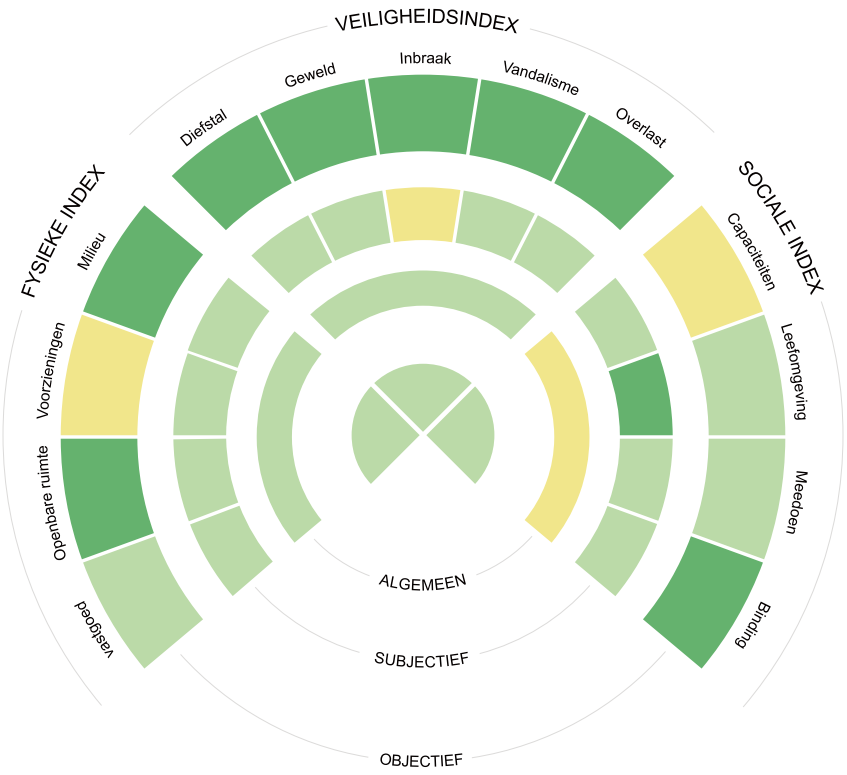

BIJLAGE 2

Net als afgelopen uitvoeringsplanperiode is de inzet vanuit de pijler wonen gericht op de diversiteit van woonmilieus, die in potentie aanwezig zijn: centrumstedelijk wonen in de Kop van Zuid en omgeving, groenstedelijk wonen in tuinsteden en tuindorpen, dynamisch stedelijk wonen rond vervoersknooppunten en de grote verkeersassen van Zuid en rustig stedelijk wonen in de stadswijken.

FIGUUR 18: SLEUTELBOUW- EN SLEUTELBEHEERPROJECTEN PIJLER WONEN

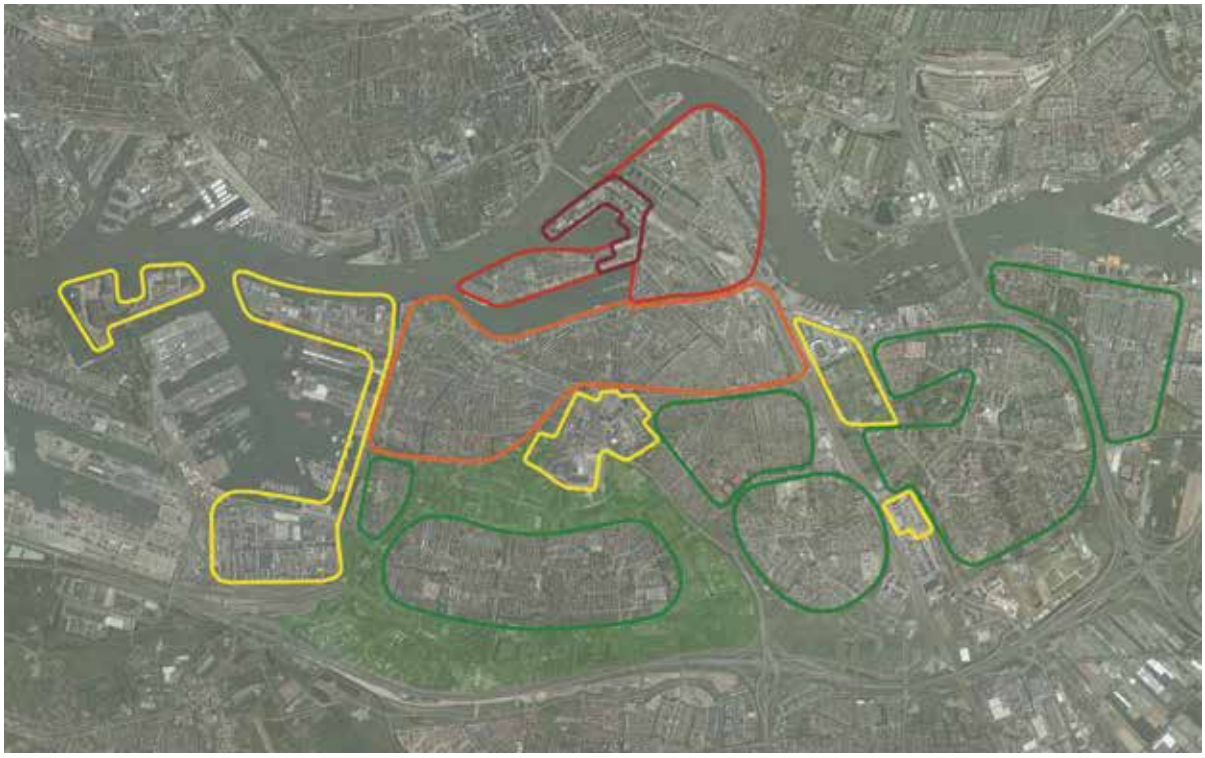

Projecten	Mijlpaal	Actiehouder	Overige partners	Gegevens project
Het Rode gebied; centrumstedelijk wonen				
Integrale aanpak Rechthuislaan	Start 2020 (meerdere fasen)	Woonstad		Renovatie van 130 woningen
Leeuwenkuil	Start bouw Q4 2020	Gemeente	Ntb	Bouw van 182 woningen
Huis op Zuid	Start bouw 2020	Gemeente	Ntb	Bouw van multifunctionele accommodatie in de Afrikaanderwijk
Tweebosbuurt en blok S	Start sloop 2020	Vestia	Gemeente	Sloop/nieuwbouw van 599 woningen/ bedrijfspanden
Tweebosbuurt: Renovatie Martinus Steijnstraat en Schoolblok	Start renovatie 2019	Vestia		Renovatie deel woningen in de Tweebosbuurt
Stampioenstraat	Start bouw Q4 2019	Gemeente	CPOgroep Stampioen	CPO zelfbouw. Realisatie van 7 woningen. Uitdaging is overeenstemming bereiken over grondprijs.
Piekstraat	Start bouw Q4 2019	Heijmans	Gemeente	Nieuwbouw van 76 woningen
Zinkerblok	Start bouw 2020	Woonstad		29 kluswoningen
Persoonshaven	Start bouw 2018	Woonstad		26 nieuwe woningen
Toekomstverkenning Maashaven	Q1 2019 'boekje' (visie) gereed	Gemeente		Visie ontwikkelen

Projecten	Mijlpaal	Actiehouder	Overige partners	Gegevens project
Het Oranje gebied: rustig stedelijk milieu stadswijken				
Sleutelbouwprojecten				
2e Carnissestraat	Start bouw Q2 2021	Gemeente	Ntb	Sloop/nieuwbouw van 16 woningen
Schilperoortstraat Poorten	Start sloop Q4 2019	Gemeente		Sloop van 8 poortwoningen
Mijnkint Blok 1 en 2	Start Bouw Q4 2021	Woonstad	Gemeente	Aankoop en sloop van 168 woningen en 4 bedrijfruimten en Nieuwbouw van max. 88 gezinswoningen
Mijnkint Blok 3	Ondertekening Samenwerkings-overeenkomst Q2 2019	Gemeente	Woonstad	Grondige aanpak van 132 woningen
Dahliablok	Start Bouw Q2 2023	Gemeente	Ntb	Sloop/nieuwbouw van 48 woningen en 3 bedrijfsruimtes
Urkersingel	Start Bouw Q2 2026	Woonbron	Gemeente	Sloop/nieuwbouw van 138 woningen
Vogelbuurt	Afsluiten overeenkomst 2019	Gemeente	ERA Contour, Syntrus-Achmea, Amvest, Heijmans en Dura Vermeer	Grondige aanpak van woningen in Carnisse
Verbinding Hart van Zuid en Carnisse	Besluitvorming door gemeenteraad Q1 2019	Gemeente		Creëren van een langzaam-verkeer verbinding tussen Carnisse en Hart van Zuid
Pilot Privaat Ontwikkelen	Selecteren partijen Q1 2019	Marktpartijen	Gemeente	Tender privaat ontwikkelen is uitgezet om de markt uit te dagen zelf woningen samen te voegen
Complexmatig samenvoegen	Start eerste project 2019	Gemeente		Samenvoegaanpak waarbij het hele complex wordt aangepakt
Zegenstraat	Oplevering project 2020	Gemeente		Grondige aanpak van enkele woningen in de bestaande voorraad
Transformatie Astoria	Q1 2019 (start sloop)	Marktpartij	Gemeente	Sloop/nieuwbouw, zorgwoningen
Subsidieregeling Samenvoegen Eigenaren	Besluit tot subsidieregeling Q2 2019	Gemeente		Subsidieregeling ontwikkelen ten behoeve van samenvoeging van woningen
Dukdalf herontwikkeling	Start bouw 2020	Woonstad	Gemeente	Nieuwbouw ca 80 woningen
Malieklos	Start bouw 2019	Woonstad		Sloop van 121 woningen en nieuwbouw van ca 85 woningen
Janshaven	Start 2020 (meerdere fasen)	Woonstad		Duurzaamheids- en onderhoudsaanpak van 254 woningen
Wolphaertstraat 15-55/ Wolphaertbocht/Katendrechtse lagendijk	Start 2019	Woonstad		Transformatie van 42 woningen en 8 bedrijfsruimten, inclusief een onderzoek naar oprichten wooncoöperatie
Struitenweg	Tekenen koopovereenkomst 2019	Gemeente	HCV Architecten	Ontwikkeling van kavel waar voorheen garage zat. Idee is om 3 grondgebonden woningen te realiseren. Wordt opgepakt samen met kleine ontwikkelaar/architect.
Grondherenstraat	Inschrijving gesloten, gunning in okt/nov 2018	Gemeente	Bekend na gunning	CPO transformatie in oude school
Aalscholverlocatie	Aanbesteding 1e helft 2019	Apostolisch genootschap	Gemeente	Nieuwbouw
Transformatie overige scholen	Uitwerken plannen, mijlpalen verschillen	Gemeente		Mogelijke transformatie van incourante schoolgebouwen
Sleutelbeheerprojecten				
Afronden programma Basis-verbetering Particuliere Voorraad vorige collegeperioden	Programma wordt komende jaren afgewikkeld	Gemeente	VVE010	Steigers op Zuid
Start programma 2019 - 2022 Basisverbetering Particuliere Voorraad	Start 2019	Gemeente	VVE 010, corporaties	Start Basisaanpak Steigers op Zuid 2.0
Intensief Beheer Carnisse	Starten beheertraject 2019	Gemeente		Stimulering goed verhuurderschap

Projecten	Mijlpaal	Actiehouder	Overige partners	Gegevens project
Balkon aan de Maashaven 2e fase	Start Q4 2018	Gemeente		Buitenruimte/parkje aan de Maashaven
Campus Tarwewijk	Start sloop Q4 2018	Gemeente		Start sloop Zwartewaalstraat Q4 2018 Start Vergroening Zwartewaalstraat Q4 2018 Heienoordstraat IP Gymzaal Blankenburgstraat
Kiosken/Paviljoen Dorpsweg	Start bouw 2019	Eigenaar kiosken		Private ontwikkeling. 3 units worden gesloopt en wordt 1 paviljoen met pizzeria/dönerzaak.
Nieuw schoolgebouw De Sleutel	Start nieuwbouw: Q1 2019	Woonstad		Nieuwbouw De Sleutel, buitenruimte en herprogrammering Putsebocht 3 en Putselaan 178
Beijerlandselaan/ Groene Hilledijk, verbetering buitenruimte winkelgebied en transformatie bestaand vastgoed, herontwikkeling nieuwbouw Groningerstraat en A.Nimantsstraat	besluitvorming college B&W Q4 2018	Gemeente	Gemeente o.a. Dir.Veilig, OM, Gebied, SO-EC, NPRZ, particuliere verhuurders, Woonstad	Een intensieve, ingrijpende (brede) aanpak opstellen voor de Boulevard Zuid
Het Groene gebied: Zuidelijke Tuinsteden				
Sleutelbouwprojecten				
Veldstraat	Afsluiten SOK 2019	Havensteder	Gemeente	Sloop/nieuwbouw van 11 woningen
Rietveld/ Smeetsveld	Afsluiten SOK Vestia/Gemeente	Vestia (30%)	Gemeente (70%)	Programma nog in ontwikkeling
De Nieuwe Wielewaal	Start 2019 (meerdere fasen)	Woonstad / BPD		Sloop 545 woningen en nieuwbouw ca 650 woningen
Nieuwbouw Papendrecht Halsteren	Start bouw 2020 (meerdere fasen)	Woonstad		Sloop van 96 woningen en Nieuwbouw ca 78 woningen
Renovatie Papendrecht Halsteren	Start bouw 2020	Woonstad		Renovatie van 56 eengezinswoningen
Valckensteijn	Start bouw 2020	Woonstad		24 woningen
Geertruidenberg/Wagenberg	Start bouw 2018 (meerdere fasen)	Woonstad		Transformatie van 128 woningen
Raamsdonk e.o.	Start renovaties 2019	Woonstad		Renovatie van 102 eengezinswoningen
Sagenbuurt (nieuwbouw)	Start bouw in 2019	Woonbron		Nieuwbouw van 108 eengezins-woningen
Kreekhuizen (nieuwbouw)	Start bouw in 2019	Woonbron		Nieuwbouw van 36 eengezins-woningen
Renovatie De Kreek	Start uitvoering Fase 1 in 2019	Woonbron		Gefaseerde aanpak van 360 appartementen waarvan 84 met een grootschalige renovatie in Fase 1.
Renovatie EGW Tuinenbuurt	Start uitvoering in 2019	Woonbron		Renovatie van 279 eengezinswoningen EGW
Renovatie EGW Kreekhuizen	Start uitvoering in 2021	Woonbron		Renovatie van 94 EGW
Diverse renovatieprojecten Beverwaard	Start uitvoering 2019-2022	Woonbron		Gefaseerde aanpak diverse projecten (eengezinswoningen en meergezinswoningen, bij elkaar 442 woningen)
Smeetsland nieuwbouw	Start bouw 2020	Havensteder		Realisatie 100 Daeb woningen + 163 tot 190 niet-Daeb
Parlando nieuwbouw	Start bouw 2019	Havensteder		Sloop/nieuwbouw realisatie 75 Daeb woningen
Verbeterprogramma Vreewijk	Renovaties 2019-2021	Havensteder		Verbeterprogramma 2015-2021 ca 1225 renovaties (waaronder 233 monumenten), waarvan ca 735 woningen tussen 2019 en 2021